

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ
ДО ФАКУЛЬТАТИВНОГО КУРСУ
«Українська фантастика»

Методичний супровід навчальної діяльності вчителя

9 клас

2020

Рекомендовано до друку вченою радою КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»
Протокол № від 2020 року

Автори:

Архипова В.П., методист української мови і літератури комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»;

Волошина С.В., учитель української мови і літератури навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №3-колегіум» Смілянської міської ради;

Іщенко А.В., учитель української мови і літератури навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №3-колегіум» Смілянської міської ради;

Калашник Н.Б., учитель української мови і літератури навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №3-колегіум» Смілянської міської ради;

Павлик С.Д., учитель української мови і літератури навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №3-колегіум» Смілянської міської ради;

Січкач С.І., завідувач лабораторії гуманітарних дисциплін комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», відмінник освіти України;

Шевченко Ж.В., учитель української мови і літератури навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №3-колегіум» Смілянської міської ради.

Рецензенти:

Коваленко В. М., письменник, член обласної організації Національної Спілки письменників України, кандидат педагогічних наук.

Т. М. Чернега, учитель української мови і літератури, учитель-методист Черкаської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 18 імені В'ячеслава Чорновола Черкаської міської ради.

Дидактичний матеріал до факультативного курсу «Українська фантастика»: методичний супровід навчальної діяльності вчителя. 9 клас / [Січкач С.І., Архипова В.П., Волошина С.В., Іщенко А.В., Калашник Н.Б., Павлик С.Д., Шевченко Ж.В.,]. – Черкаси, 2020. – с. 142.

До посібника ввійшли дидактичні матеріали з української літератури, розроблені для перевірки та закріплення знань учнів 9 класу з факультативного курсу «Українська фантастика».

Матеріал посібника поділений на теми, що полегшить учителю швидко відшукати різні типи завдань під час проведення факультативних занять.

Видання призначене для вчителів-словесників.

©КНЗ «ЧОПОПП ЧОР»

ЗМІСТ

Програма факультативного курсу для учнів 9 класу закладів загальної середньої освіти.....	4
Календарно-тематичне планування для 9 класу.....	10
ВСТУП	
Поняття про фантастику як особливий жанр літератури.....	12
ЗАГАДКОВИЙ СВІТ ФЕНТЕЗИ	
Яскравий український колорит, казки, легенди, мальовничі Карпати у романі Дари Корній «Гонихмарник».....	19
Роман-феєрія Олеся Бердника «Вогнесміх».....	34
Містична повість Дзвінки Матіяш «День Сніговика» – книга про життя і смерть, сірість і свободу, самоусвідомлення і рабську покірність.....	50
ПРИГОДИ ТА ФАНТАСТИЧНІ ПОДОРОЖІ	
Світ захопливих пригод і справжніх випробувань у романі Наталії Дев'ятко «Карта і Компас» – першій книзі трилогії «Скарби Примарних островів»....	60
Багатоплановість роману Наталі Тислівської «Три таємниці Великого озера».....	72
Тарас Мікітчак. Роман «Долина Єдиної Дороги».....	85
Роман Костянтина Матвієнка «Час настав» – пригодницьке урбаністичне фентезі.....	98
Повісті Тараса Завітайла «Зброя вогню» та «Діти Праліса» – дві частини однієї історії про дивовижних, непересічних героїв, про вічну боротьбу світла й темряви.....	108
ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ.....	129
Список використаних джерел.....	137

ПРОГРАМА ФАКУЛЬТАТИВНОГО КУРСУ
ДЛЯ УЧНІВ 9 КЛАСУ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
9 клас

Усього – 17 год. На тиждень – 1 год. Текстуальне вивчення – 14 год.
 Позакласне читання – 1 год. Повторення та узагальнення – 1 год.
 Розвиток мовлення – 1 год. (у межах годин на текстуальне вивчення)

Кількість годин	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
1	<p><u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> розповідає про літературу як мистецтво слова, її різновиди, жанри; характеризує особливості розвитку української фантастичної літератури; називає основні ознаки фантастичної прози; розрізняє наукову та художню фантастику.</p> <p><u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> висловлює судження про функції фантастичної літератури як виду мистецтва, його місце в житті людини; усвідомлює потребу в розвитку творчої уяви, фантазії; аналізує отриману інформацію, узагальнює й систематизує її.</p> <p>НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення потреби в читанні художніх творів та ознайомленні з іншими видами мистецтва. Потреба розвивати фантазію, уяву.</i></p>	<p>ВСТУП Поняття про фантастику як особливий жанр літератури. Витоки та тенденції розвитку науково-фантастичного жанру. Тематика, проблематика та герої жанру фантастики. Глибока філософічність фантастичної літератури. Фантастика та українська міфологія, її специфіка. Джерела українського фентезі. Загальна характеристика факультативного курсу «Українська фантастика»</p> <p>МК: відеоролик Роберта Сільверберга «Побачити невидимку» (кіномистецтво)</p>
2	<p><u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> переказує і коментує сюжет повісті; пояснює особливості композиції; знаходить у ній фантастичне і реальне; характеризує персонажів (фантастичних і реальних), аналізує їхні вчинки; підтверджує власну думку цитатами з тексту; розкриває символічне значення фантастичних образів, пояснює назву твору; аналізує мову повісті.</p> <p><u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> висловлює судження про сутність людського життя, про важливість пізнання самого себе, про правильний вибір, незважаючи на складні випробовування; дискутує з приводу порушених проблем у творі; виявляє зв'язок літератури з філософією, міфологією, фольклором.</p> <p>НЛ–1, 2, 4</p>	<p>ЗАГАДКОВИЙ СВІТ ФЕНТЕЗІ Яскравий український колорит, казки, легенди, мальовничі Карпати у романі Дари Корній «Гонихмарник». Твір про справжню дружбу, кохання, боротьбу добра і зла. Проблема цілісності особистості, необхідності вміння розпізнавати добре і зле, високе й низьке, їх одвічне протистояння у людині. Метафоричність образів. Особливості мови твору.</p> <p>ТЛ: роман-фентезі</p>

	<p><u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Поетизація почуття кохання, виховання культури взаємин, підготовка до реалій життя. Усвідомлення необхідності особистої свободи для гармонійного розвитку, краси глибокого почуття кохання, мужності, сили волі як рис характеру, необхідних для боротьби зі злом.</i></p>	<p>МК: фільм IndependentFilms «Легенди Карпатського краю (кіномистецтво)</p>
2	<p><u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розповідає коротко про автора; переказує й коментує зміст; аналізує складність сюжету твору; визначає тему та головну думку; характеризує образ головного героя; пояснює назву твору; аналізує роль художніх засобів, особливості мови; розкриває зміст поняття «роман-феєрія».</p> <p><u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження щодо проблем екології; осмислює нерозривний зв'язок людини і природи; сприймає довкілля як загальнолюдську цінність; створює презентацію про екологічні проблеми сьогодення; відрізняє реальне від фантастичного; визначає зміст, обсяг своєї навчальної діяльності, способи опрацювання навчального матеріалу.</p> <p>НЛ–1, 2, 3</p> <p><u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення ролі й значення гуманізму, любові до природи і всього живого, важливості бережливого ставлення до природи. Усвідомлення потреби виховання відповідальності, важливості пошуку свого призначення.</i></p>	<p>Роман-феєрія Олеся Бердника «Вогнесміх». Складність та розгалуженість сюжету. Основні проблеми твору – захист природи, вболівання за її майбутнє й за майбутнє людства, постійне прагнення до вдосконалення людської природи. Роль фантастичних припущень у романі, що виходять за межі можливого.</p> <p>ТЛ: роман-феєрія</p> <p>МК: відео MellShram «Екологічні проблеми світу» (кіномистецтво)</p>
1	<p><u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає загальні відомості про письменницю; має уявлення про антиутопію; переказує найяскравіші фрагменти твору; визначає основну ідею твору, стилістичні особливості та елементи композиції; пояснює проблематику твору, символічність образів; висловлює свою думку про прочитане; виокремлює основні епізоди.</p> <p><u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: дискутує щодо порушених у творі проблем, толерантно відстоює власну позицію; добирає самостійно джерела інформації для просування індивідуальним освітнім маршрутом; застосовує комунікативні стратегії відповідно до мети і</p>	<p>Містична повість Дзвінки Матіяш «День Сніговика» – книга про життя і смерть, сірість і свободу, самоусвідомлення і рабську покірність. Притчевість та колористична символіка твору. Метафоричний образ снігу як втілення чистоти і перемоги добра над злом. Наскрізний мотив – цінність родини, дружби, стосунків</p> <p>ТЛ: містична повість, твір-антиутопія</p> <p>МК: пісня Наталії Май «Білий</p>

	<p>ситуації спілкування. НЛ–2, 3, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення ролі самопізнання, самоусвідомлення. Потреба формування моральних людських чеснот, особистої свободи для повноцінного життя та гармонійного розвитку.</i></p>	<p>сніг» в авторському виконанні (музичне мистецтво)</p>
2	<p><u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає загальні відомості про життя і творчість письменниці; переказує найяскравіші фрагменти твору, характеризує образи головних героїв; висловлює свою думку про прочитане; виокремлює основні епізоди. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: дискутує про проблеми вибору людини, вміння приймати зважені рішення; пояснює образи часу й простору; висловлює судження про те, як виховувати в собі сміливість, хоробрість, кмітливість, відповідальність, адже життя готує не лише нові відкриття, а й небезпечні випробування; дискутує про формування моральних людських чеснот; критично, але толерантно оцінює позицію співрозмовника; використовує комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій, рішень і виявлення лідерських якостей. НЛ–2, 3, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення дбайливого ставлення до свого життя, до інших людей; формування потреби виховання внутрішньої культури, наполегливості в досягненні поставленої мети, відповідальності за свої вчинки, підготовка до реалій життя.</i></p>	<p>ПРИГОДИ ТА ФАНТАСТИЧНІ ПОДОРОЖІ</p> <p>Світ захопливих пригод і справжніх випробувань у романі Наталії Дев'ятко «Карта і компас» – першій книзі трилогії «Скарби Примарних островів». Монтажність сюжетних ліній, просторово-часові особливості роману, неоднозначність образів і вчинків персонажів твору. Символічність образів часу й простору.</p> <p>ТЛ: пригодницьке фентезі</p> <p>МК: пісня «Долаючи час і простір» (виконавець: Аппо Domini, слова Бориса Захарова, Музика Марини Захарової й Дмитра Гореліка (музичне мистецтво)</p>
2	<p><u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: виразно і вдумливо читає твір, переказує та коментує його зміст; має уявлення про архетипне прочитання минулого в повісті; визначає основну ідею, особливості композиції твору; знаходить та коментує реальне й уявне у творі; характеризує образи; робить власні висновки. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження про поведінку та моральні пріоритети героїв твору; коментує міфологічні мотиви, історичні ракурси та стилістичні засоби; аналізує філософські проблеми, порушені у</p>	<p>Багатоплановість роману Наталі Тисовської «Три таємниці Великого озера»: містичність сюжету, детективне розслідування та ракурси в історію. Прадавня індіанська міфологія у творі. Особливості композиції та стилістичні засоби роману</p> <p>ТЛ: детективно-пригодницький роман</p> <p>МК: фільм «Індіанська</p>

	<p>твори; толерантно відстоює свою позицію. НЛ– 1, 2, 3, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення ролі самопізнання, духовного розвитку і гармонії зі світом. Потреба особистої свободи для гармонійного розвитку, виховання мужності, сили волі як рис характеру, необхідних для становлення й реалізації себе як особистості.</i></p>	<p>міфологія. 7 легенд» (кіномистецтво)</p>
2	<p><u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розповідає коротко про письменника; переказує й коментує зміст; визначає тему та головну думку; характеризує образи роману, їхню відповідальність перед прийняттям важливих рішень; підтверджує власну думку цитатами з тексту. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: коментує стилістичні засоби мови твору; висловлює судження про актуальність твору; зіставляє специфіку розкриття теми в літературі різних жанрів; дискутує з приводу порушених у творі проблем; толерантно відстоює власну позицію. НЛ–1, 2, 3, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлення ролі самопізнання, духовного розвитку і гармонії зі світом у становленні й реалізації себе як особистості.</i></p>	<p>Тарас Микітчак. Роман «Долина Єдиної Дороги». Динамічність сюжету про одвічну битву добра і зла як на полі бою, так і в душі кожного з героїв роману. Глибокий психологізм змалювання персонажів. Особливості авторського стилю та мови твору. МК: відеоролик з піснями Тауанна «Самопізнання й творчість як шлях» (музичне мистецтво)</p>
2	<p><u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає найголовніші факти з біографії митця; вдумливо читає твір, переказує і коментує прочитане, визначає ідею твору; характеризує образ головного персонажа Аскольда; розуміє морально-етичні проблеми, порушені у творі; характеризує його урбаністичну специфіку; аналізує засоби художнього вираження. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: установлює причинно-наслідкові зв'язки між подіями твору; осмислює духовний зв'язок з історичним минулим рідного народу; пропонує свої варіанти розв'язання конфлікту; знаходить компроміс у дискусії; добирає самостійно джерела інформації для просування індивідуальним освітнім маршрутом; здійснює самоаналіз роботи з інформацією; перевіряє одержану інформацію; оцінює позицію</p>	<p>Роман Костянтина Матвієнка «Час настав» – пригодницьке урбаністичне фентезі. Жанрова багатогранність твору. Динамічний сюжет твору, у якому оживають старі київські легенди та події сучасності. Образ студента-киянина, що має зберегти історію свого народу. Проблема вибору особистості. Особливості композиції та мови твору. ТЛ: урбаністичне фентезі МК: фотоетюди про старий Київ на сайті http://oldkiev.ho.ua/ (фотомистецтво)</p>

	<p>співрозмовника.</p> <p>НЛ–2 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Розуміння «золотої середини» у вчинках людини. Виховання поваги до історичного минулого нашого народу, до його культурних пам'яток. Усвідомлення, що любов до рідної землі, вірність у коханні, повага до історичного минулого народу, до його культурних пам'яток — вічні загальнолюдські цінності.</i></p>	
1	<p><u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: знає загальні відомості про життя і творчість письменника; переказує зміст уривків повістей; визначає елементи сюжету в них; характеризує образи головних персонажів, їхню поведінку в складній ситуації. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: висловлює судження про те, як виховувати в собі сміливість, хоробрість, кмітливість, відповідальність; як спрогнозувати можливі наслідки власних вчинків; дискутує про проблеми, порушені у творі; усвідомлює потребу виховання самостійності, свідомого дорослішання, здатності приймати складні й відповідальні рішення; коментує стилістичні засоби мови твору. НЛ–2, 3, 4 <u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Потреба формування позитивного світогляду, доброзичливого ставлення до світу та людей, прагнення відкривати світ і себе в ньому. Усвідомлення важливості самовдосконалення, самореалізації в житті кожної людини.</i></p>	<p>Повісті Тараса Завітайла «Зброя вогню» та «Діти Праліса» – дві частини однієї історії про дивовижних, непересічних героїв, про вічну боротьбу світла й темряви. Показ справжнього обличчя світу, внутрішньої суті явищ і речей. Образ романтичної, загадкової і прекрасної України у творах. Жива мова, динамічний сюжет і м'який гумор повістей.</p> <p>МК: фотоетюди «Добро і зло» (фотомистецтво)</p>
1	<p><u>Предметні компетентності</u> Учень / учениця: розвивають навички колективної проектної роботи; уміють створювати кросенс чи плейкаст, презентувати його; беруть участь у конкурсі відеопроєктів, буктрейлерів, презентації ментальних карт тощо. <u>Ключові компетентності</u> Учень / учениця: зіставляє специфіку розкриття теми в різних видах діяльності; уміє презентувати результати власної діяльності, висловлювати власні міркування, порівнювати, робити висновки. НЛ–4</p>	<p>ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ (на вибір учителя)</p>

	<p><u>Емоційно-ціннісне ставлення</u> <i>Усвідомлюють важливість використовувати набуті знання і вміння з метою реалізації задуманих проєктів, готовність проявляти ініціативу, працювати в парі, групі, виконувати доручену роль.</i></p>	
1	<p><u>Предметні компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> називає імена митців, твори яких вивчали впродовж року; розповідає про ті, які найбільше сподобалися; пояснює та аргументує свою думку.</p> <p><u>Ключові компетентності</u> <i>Учень / учениця:</i> аналізує життєві ситуації, людські вчинки на матеріалі вивчених творів; узагальнює інформацію; визначає необхідність додаткової інформації, шукає її в мережі Інтернет та інших джерелах.</p> <p>НЛ–1, 2, 3, 4 Емоційно-ціннісне ставлення <i>Усвідомлення потреби висловлювати власну думку, захищати власну позицію.</i></p>	<p>ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ Бесіда про твори, що вивчалися й викликали найбільше роздумів, суперечок, зацікавлення.</p>

КАЛЕНДАРНО – ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

9 клас

№	Кількість годин	Зміст навчального матеріалу	Примітки
1	1	Поняття про фантастику як особливий жанр літератури. Витоки та тенденції розвитку науково-фантастичного жанру. Тематика, проблематика та герої жанру фантастики. Глибока філософічність фантастичної літератури. Фантастика та українська міфологія, її специфіка. Джерела українського фентезі. Загальна характеристика факультативного курсу «Українська фантастика» .	
2	2	ЗАГАДКОВИЙ СВІТ ФЕНТЕЗІ Яскравий український колорит, казки, легенди, мальовничі Карпати у романі Дари Корній «Гонимарник» . Твір про справжню дружбу, кохання, боротьбу добра і зла. Проблема цілісності особистості, необхідності уміння розпізнавати добре і зло, високе й низьке, їх одвічне протистояння у людині. Метафоричність образів. Особливості мови твору. ТЛ: роман-фентезі	
3	2	Роман-феєрія Олеса Бердника «Вогнесміх» . Складність та розгалуженість сюжету. Основні проблеми твору – захист природи, вболівання за її майбутнє й за майбутнє людства, постійне прагнення до вдосконалення людської природи. Роль фантастичних припущень у романі, що виходять за межі можливого. ТЛ: роман-феєрія	
4	1	Містична повість Дзвінки Матіяш «День Сніговика» – книга про життя і смерть, сірість і свободу, самоусвідомлення і рабську покірність. Притчевість та колористична символіка твору. Метафоричний образ снігу як втілення чистоти і перемоги добра над злом. Наскрізнний мотив – цінність родини, дружби, стосунків. ТЛ: містична повість, твір-антиутопія	

5	2	ПРИГОДИ ТА ФАНТАСТИЧНІ ПОДОРОЖІ Світ захопливих пригод і справжніх випробувань у романі Наталії Дев'ятко «Карта і компас» – першій книзі трилогії «Скарби Примарних островів». Монтажність сюжетних ліній, просторово-часові особливості роману, неоднозначність образів і вчинків персонажів твору. Символічність образів часу й простору. ТЛ: пригодницьке фентезі	
6	2	Багатоплановість роману Наталі Тисовської «Три тасмниці Великого озера»: містичність сюжету, детективне розслідування та ракурси в історію. Прадавня індіанська міфологія у творі. Особливості композиції та стилістичні засоби роману. ТЛ: детективно-пригодницький роман	
7	2	Тарас Микітчак. Роман « Долина Єдиної Дороги ». Динамічність сюжету про одвічну битву добра і зла як на полі бою, так і в душі кожного з героїв роману. Глибокий психологізм змалювання персонажів. Особливості авторського стилю та мови твору.	
8	2	Роман Костянтина Матвієнка «Час настав» – пригодницьке урбаністичне фентезі. Жанрова багатогранність твору. Динамічний сюжет твору, у якому оживають старі київські легенди та події сучасності. Образ студента-киянина, що має зберегти історію свого народу. Проблема вибору особистості. Особливості композиції та мови твору. ТЛ: урбаністичне фентезі	
9	1	Повісті Тараса Завітайла «Зброя вогню» та «Діти Праліса» – дві частини однієї історії про дивовижних, непересічних героїв, про вічну боротьбу світла й темряви. Показ справжнього обличчя світу, внутрішньої суті явищ і речей. Образ романтичної, загадкової і прекрасної України у творах. Жива мова, динамічний сюжет і м'який гумор повістей.	
10	1	ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ	
11	1	ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ Бесіда про твори, що вивчалися й викликали найбільше роздумів, суперечок, зацікавлення.	

ВСТУП

Поняття про фантастику як особливий жанр літератури. Витоки та тенденції розвитку науково-фантастичного жанру. Тематика, проблематика та герої жанру фантастики. Глибока філософічність фантастичної літератури. Фантастика та українська міфологія, її специфіка. Джерела українського фентезі.

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень/учениця

висловлює судження про функції фантастичної літератури як виду мистецтва, його місце в житті людини; **усвідомлює** потребу в розвитку творчої уяви, фантазії; **аналізує** отриману інформацію, **узагальнює й систематизує** її.

Формувати предметні компетентності:

учень/учениця

розповідає про літературу як мистецтво слова, її різновиди, жанри; **характеризує** особливості розвитку української фантастичної літератури; **називає** основні ознаки фантастичної прози; **розрізняє** наукову та художню фантастику.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ДОВІДКА

Фантастика (грец. phantastike – мистецтво уявляти) – це 1) різновид художньої літератури; 2) спосіб художнього творення, в основі якого лежить нереальне, уявне, чарівне, надприродне.

чарівне, надприродне.

Інтерес до фантастики посилювався в переломні моменти історії, наукові й промислові перевороти, соціальні й духовні струси.

Роль фантастики велика, вона впливала на свідомість читачів, допомагала відчутти себе землянами, відповідати за планету, за людський рід, психологічно готувала їх до сприймання майбутнього світу. Фантастика

відіграла велику роль і для науки, зокрема космічних досліджень. Письменники-фантасти сповістили про вихід у космос, намітили етапи проникнення у світовій простір і створили екстремальні ситуації, з якими на практиці зіткнулися космонавти.

Своєрідність наукової фантастики

Фантастика ввібрала в себе людський досвід, будь-які фантастичні образи не можуть бути зовсім довільними, зіткані «з нічого». Наукова фантастика ставила і розв'язувала соціально-естетичні проблеми: зображення моделі майбутнього, психологічних нюансів у взаєминах людей і поведінці окремої особистості, неймовірних припущень форм розумного життя, аналізу різноманітних шляхів, які ведуть не тільки до цивілізації, а й до її фізичного й духовного знищення, відповідальності людей науки й людей, що відповідають за науку.

Прийоми фантастики: умовність, гротеск, гіпербола, алегорія, символіка, неологізми, умовні терміни, науковоподібна лексика, тяжіння до загальності, до гуманізму.

Є три найпоширеніші **різновиди фантастики: наукова** (science fiction), **фентезі** (fantasy) і **жахи** (horror).

Під поняттям «фентезі» розуміють ненаукову, близьку до типу казкової фантастику. Відрізнялися тим, що «фентезі» пояснювала незвичайне, неможливе в найхімерніших відбитках, де перетворення мотивувалося науковими експериментами, чудеса створювалися прибульцями з космосу тощо. У «фентезі» могло трапитися будь-що, але, як правило, те, чого насправді не буває. У науковій фантастиці йшлося про те, що може статися в майбутньому або за яких-небудь обставин.

РУБРИКА «ЕТИМОЛОГІЧНА РОЗВІДКА»

Витоки та тенденції розвитку науково-фантастичного жанру

Шанованим за внесок у народження жанру наукової фантастики виявився американський письменник Едгар Алан По. У його окремих оповіданнях вже була закладена концептуальна основа багатьох науково-фантастичних творів: людина за допомогою тільки своїх знань долає незрозумілі явища природи.

Першим професійним письменником-фантастом став французький літератор Жюль Верн. Саме час виходу у світ його перших книг із серії «Незвичайні подорожі», наскрізь пройнятих вірою у всеsilля науки, можна вважати офіційною датою виникнення наукової фантастики.

Перший переворот у розвитку наукової фантастики здійснив в кінці дев'яностих років 19 століття видатний англійський письменник Герберт Уеллс. У багатьох країнах в двадцятому столітті наукова фантастика починає бурхливо розвиватись, а коло тем розширюється з кожним роком все швидше.

У ХХ-ХХІ століттях наукова фантастика стала популярною в багатьох країнах, але особливої популярності вона набула в США і Великобританії.

літературний, популярний серед молоді. Такі твори часто створювалися на основі міфологічних і казкових образів, сюжетів.

ГРА «НЕЗАКІНЧЕНЕ РЕЧЕННЯ»

Перевірте свої знання.

ПОЧАТОК РЕЧЕННЯ	ВІДПОВІДІ
Шанованим у жанрі наукової фантастики є...	американський письменник Едгар Алан По.
Засновник наукової фантастики....	французький письменник Жюль Верн.
Першим українським фантастом вважають...	Миколу Васильовича Гоголя.
Мета наукової фантастики...	показати вплив науки на розвиток суспільства і людини, відобразити науковий прогрес, опанувати природу і пізнати світ психіки майбутньої людини.
Найголовніша особливість науково-фантастичної літератури...	тісний зв'язок з наукою.
Напрями наукової фантастики...	альтернативна фантастика, соціальна фантастика, військова наукова фантастика, апокаліптична та постапокаліптична фантастика, ксенофантастика, кіберпанк, космічна опера, феміністська наукова фантастика.
Основний елемент наукової фантастики...	фантастична ідея або фантастичне допущення.
Основа фабули науково-фантастичних творів...	нові відкриття, винаходи, дослідження (космічні подорожі, подорожі в часі, а також зміна людини і навколишнього світу під впливом цих відкриттів).

РУБРИКА «ПОМІРКУЙТЕ!»

У чому полягає різниця між науковою фантастикою та фентезі?
Заповніть таблицю, скориставшись довідкою.

ФЕНТЕЗІ	ФАНТАСТИКА

Довідка: незвичайне, неможливе, те, чого насправді не буває; те, що може статися в майбутньому або за яких-небудь обставин; магія звертається до найпотемніших бажань; буває казкове, епічне, міфологічне; орієнтується не тільки на технічний прогрес, а й на соціальні та моральні наслідки винаходів і відкриттів; досліджує конфлікти й проблеми сучасної дійсності.

ІНТЕРНЕТ ДЛЯ КНИГОМАНІВ

Поглибити свої знання про фантастику України можна, завітавши на сайт в Інтернеті:

https://uk.wikipedia.org/wiki/Категорія:Фантастика_України

ЛІТЕРАТУРНА РОЗМИНКА

Як ви гадаєте, чому фантастична література користується такою популярністю серед читачів?

ОБГОВОРІТЬ У ГРУПАХ

Чи погоджуєтеся ви з думкою Рея Бредбері, який стверджував: «Фантастика – це реальність, що нас оточує», вона «вчить мислити, а отже, приймати рішення, виявляти альтернативи й закладати основи майбутнього

прогресу».

РУБРИКА «КІНОМИСТЕЦТВО»

**МК: відеоролик
Роберта Сільверберга
«Побачити невидимку»**

ЗАГАДКОВИЙ СВІТ ФЕНТЕЗИ

«Гонимарник» Дари Корній – твір про справжню дружбу, кохання, боротьбу добра і зла. Проблема цілісності особистості, необхідності вміння розпізнавати добре і зло, високе й низьке, їх одвічне протистояння у людині.

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень/учениця

висловлює судження про сутність людського життя, про важливість пізнання самого себе, про правильний вибір, незважаючи на складні випробовування; **дискутує** з приводу порушених проблем у творі; **виявляє** зв'язок літератури з філософією, міфологією, фольклором.

Формувати предметні компетентності:

учень/учениця

переказує і **коментує** сюжет повісті; **пояснює** особливості композиції; **знаходить** у ній фантастичне і реальне; **характеризує** персонажів (фантастичних і реальних), **аналізує** їхні вчинки; **підтверджує** власну думку цитатами з тексту; **розкриває** символічне значення фантастичних образів, **пояснює** назву твору; **аналізує** мову повісті.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ДОВІДКА

Казка фольклорна (народна) – цікаве усне оповідання про неймовірну, але повчальну історію. Головною відмінною рисою казки є наявність дива, фантастики, вимислу, розважливої спрямованості.

Легенда – один із жанрів неказкової народної прози, народне передання про видатну подію чи вчинок якої-небудь людини, в основі якого – диво, фантастичний образ або уявлення, яке сприймається оповідачем як достовірне. Водночас сюжет легенди базується на реальних або допустимих

фактах; легендарний герой може мати свій прообраз у реальному житті, в історичній дійсності.

Роман – великий епічний твір, у якому зображається всебічна картина життя великої кількості людей у певний період часу або цілого людського життя, одна з великих форм епічного роду літератури.

Фентезі (англ. *fantasy*: ідея, вигадка) – жанровий різновид фантастики, в якому використовуються ірраціональні мотиви чарівництва, магії, лицарського епосу, поєднані з реалістичною нарацією, змальовуються віртуальні світи із середньовічними реаліями, нетехнічною психологією.

РУБРИКА «ЦЕ ЦІКАВО»

Біографічний штрих

Дара Корній (Мирослава Іванівна Замойська – справжнє ім'я) – сучасна українська письменниця, яка народилася 20 вересня 1970 року у Волинській області. Середню освіту отримала в селі Княже, яке знаходиться у Львівській області. Вищу освіту письменниця здобула в Українській академії друкарства на журналістсько-редакторському відділенні.

Першу книгу авторка написала «на замовлення» власної доньки. Та дуже любила читати вампірські саги Стефані Маєр і часто переказувала матері сюжети. Майбутня письменниця дуже злилася, що українським підліткам подобалася чужа міфологія, але вони навіть не здогадувалися, яким потужним є пласт української. Тому Дара Корній написала роман «Гонихмарник», який здобув третю премію літературного конкурсу «Коронації слова», а також отримав відзнаку «Дебют року» від сайту «Друг читача». Наступними її творами, пов'язаними із міфологією, є «Зворотній бік світла», «Зворотній бік темряви», «Зворотній бік сутіні» та «Зворотній бік світів». У них авторка піднімає із забуття праслов'янську міфологію та

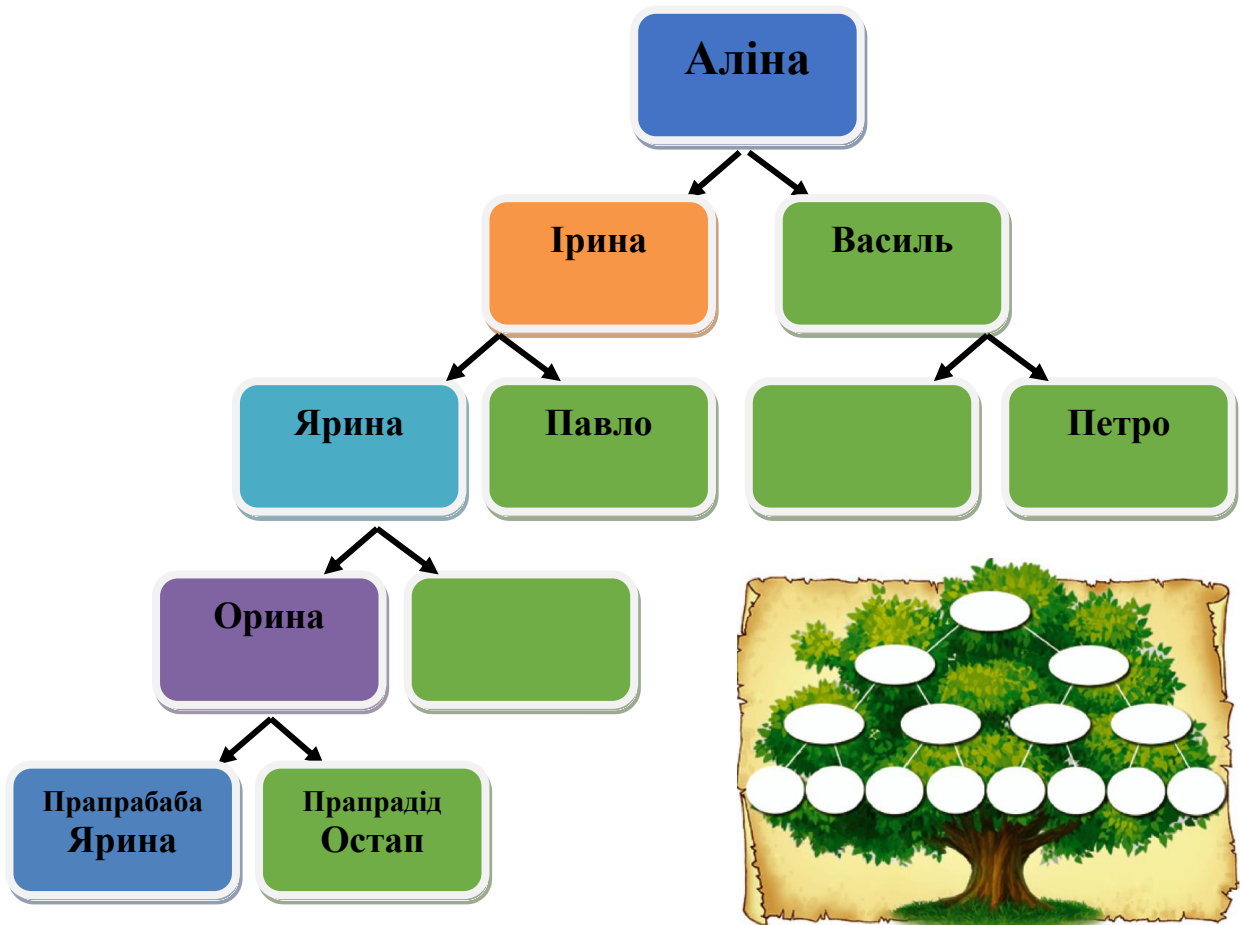
робить її простою та доступною для звичайного читача. За словами Дари Корній, для того, щоб задум вдався, їй довелося збирати матеріал для першої книги аж дев'ять місяців.

У Дари Корній є багато кумедних випадків, пов'язаних із творчістю. Наприклад, під час одного із радіоінтерв'ю до студії зателефонував чоловік, який сказав, що їй потрібно разом із книгами спалити привселюдно на площі в Києві, тому що її твори не подобаються церкві. Або ж після виходу роману «Тому, що ти є» прихильники фантастики прислали їй листи із обуренням про те, що це звичайна плаксива любовна історія, а вони чекали фантастику.

РУБРИКА «ПОМІРКУЙТЕ!»

Розгляньте генеалогічне дерево головної героїні твору Дари Корній «Гонимарник». Прокоментуйте родинні зв'язки Аліни. Поясніть, чому «пазли» родинного дерева не повністю заповнені?

Спробуйте скласти генеалогічне дерево свого роду.

ЛІТЕРАТУРНЕ ДОСЬЄ

Щоб мати повну уяву про Аліну, головну героїню фантастичного роману Дари Корній «Гонихмарник», складіть на неї досьє на основі поданої нижче таблиці. Внесіть доповнення чи зміни.

АНКЕТНІ ДАНІ	ЦИТАТИ, ВЛАСНІ ВІДПОВІДІ
<p>Особисті дані:</p> <p>ПІБ або прізвисько.</p> <p>Чому так назвали героя? Чи пов'язана з ім'ям певна історія?</p> <p>Дата народження або вік героя.</p> <p>Національність.</p>	<p>Аліна Василівна Григоренко, 19 років.</p> <p>«Синя панчоха! Схиблена на книжках всезнайка-заучка».</p> <p>Українка.</p>
<p>Характеристика зовнішності:</p> <p>Статура, зріст, обличчя, очі, волосся.</p> <p>Манера вдягатись.</p> <p>Жестикуляція, міміка, гучність і тембр голосу.</p>	<p>«Дівчина могла вдягнути національний стрій, а на ноги футбольні бутси, або перефарбувати волосся в салатовий колір чи постригтися налісо».</p> <p>«Блакитні очі юнки тут під небом зливаються з ним, і такий простір...».</p> <p>«У неї зараз довге русяве волосся, аж за пояс. Як мріяла колись мама».</p>
<p>Місце помешкання:</p> <p>Країна, місто, район, будинок, квартира.</p> <p>Чому герой тут мешкає – це його вибір чи так сюди занесла доля?</p> <p>Який вигляд має помешкання?</p> <p>Хто ще мешкає поруч?</p>	<p>Україна, Львів.</p> <p>«Тато має дві майстерні... Друга – майже як квартира. Величезна вітальня-кухня-спальня плюс туалет-ванна – і, що найголовніше, майстерня розташована над дев'ятим поверхом». «Мама через так звану принциповість дала дитині спокій... Ось так Аліна замешкала сама».</p>

<p>Характер і соціальні навички:</p> <p>Темперамент: холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік?</p> <p>Що вплинуло найбільше на формування характеру?</p> <p>Ставлення до оточення.</p> <p>Що найбільше цінує в людях?</p> <p>Що любить? Що не любить?</p> <p>Що думають про героя друзі?</p> <p>Хто є найкращим другом?</p> <p>Чи має герой ворогів? Якщо так, то кого саме?</p>	<p>«Аліна любила вдаватися до провокацій. Це означало бути недосконалою (для світу), потайною (для однолітків) та незрозумілою (для батьків)».</p> <p>«Аліна не мала близької подруги. Вірніше, колись мала – однокласницю Марту».</p> <p>«Петром Аліні легко, як колись із Мартою. Він, здається, розуміє її з півслова».</p> <p>«Вона ні з ким не дружить, ходить завжди одна».</p>
<p>Освіта, професія:</p> <p>Коли і як навчався герой? Ким і де працює? Чи подобається навчання (професія)?</p>	<p>Студентка Львівської Художньої Академії мистецтв.</p>
<p>Особисте життя:</p> <p>Кохання для героя – це... Стосунки з рідними. Сімейний стан.</p>	<p>«Я тобі вірю! – промовляє Аліна. – Я вірю тобі! Бо Кохання – то Сонце!»</p>
<p>Звички та хобі:</p> <p>Які побутові звички?</p> <p>Герой «сова» чи «жайворонок»?</p> <p>Чи є хобі? Яке?</p> <p>Чи є домашні тварини?</p> <p>Чи дивиться телевізор, читає книги, слухає музику?</p> <p>Як відпочиває?</p>	<p>«Захоплюється макраме й оригамі, витинанкою, має другий розряд зі стрільби з малокаліберної гвинтівки, знає напам'ять всього «Кобзаря» Шевченка й шаленіє від Гомера та Жака Лакана. Вона закінчила курси крою та шиття, курси екстрасенсів, деякий час ходила на курси гри на гітарі...»</p>

ЛІТЕРАТУРНА РОЗМИНКА

Як ви вважаєте, чому твір називається «Гонихмарник»? Якби ви мали можливість дати роману іншу назву, то що б запропонували? Відповідь аргументуйте.

РУБРИКА «ПОМІРКУЙТЕ!»

Поміркуйте, як пов'язані між собою ланцюжок жіночих імен і подана з тексту цитата. Обґрунтуйте значення імен. Чи лише за характером відрізнялась Аліна від своїх пращурок?

«Між тим, з того часу народжувалися з покоління в покоління в родині Остапа самі дівчата і то лишень однісінька дитинка».

ЛІТЕРАТУРНИЙ ДВОБІЙ

Спробуйте у літературному двобої порівняти дві протилежності – Сашка (Кажана) та Гонихмарника. Продемонструйте свої знання тексту цитатами з роману.

Прокоментуйте цитату критика: «Гонихмарника читач повинен

ненавидіти, бо він зло, він лихо, він прокляття, але мимоволі ти починаєш його жаліти. Бо хіба винна істота у тому, що вона саме така? Як на мене, навряд чи... Є випадки, коли бути як всі неможливо, бо тебе не створено іншим... Але це ти вже розумієш потім, після прочитання книги. А поки не закінчиться остання сторінка, ти захоплено гортаєш їх одна за одною, одна за одною, засипаючи з книгою в обіймах (чи кладучи десь під подушку)».

САШКО	ГРАДОБУР
<p>«Юнак, вдягнений у все чорне, стояв за кілька метрів від неї, підпираючи плечем стовбур акації. Дерево сипало на його чорне волосся, котре сягало рамен, сніжні пелюстки».</p>	<p>«Вона добре може розгледіти перекошену грізну фізіономію істоти, волохате, пооране чорними зморшками, дике, хиже, люте, знавісніле обличчя».</p>
<p>«Тоді його всі звали ще Сашком, це вже згодом прізвисько Кажан приклеїлося до нього через загадковість, незрозумілу любов до всього чорного і смолисті очі. Єдине, що лишилося від рідної матері, – безмежно глибокі очі, кольору глухої горобиної ночі».</p>	<p>«Найстрашніше друге. Усередині тіла одної людини живе дві душі, одна з яких зайда, і не мислю, що створена Богом. Нема ніц гіршого від роздвоєння душі. Боронь, Боже, зобачити того другого. Можна до смерти спудитисі».</p>
<p>«Кажан щойно врятував Марту від смерті, а її від найстрашнішого жаху – бути винним у смерті людини. Це вона залишила Марту одну, хоча бачила, що та не при собі».</p>	<p>«Одного разу він вже порушив обітницю, коли в тому селі, назву якого зараз і не пригадає, за злочин стратили його раба, у тілі якого він жив. Мусив рятуватися і вселився в тіло прапра прадіда Кажана».</p>
<p>«Для тебе я – покруч, почвара. Твої слова! Але я також людина, як і ти, хай наполовину, але – людина!»</p>	<p>«Жінка, яка народжує хлопчика від Гонихмарника, після злогів вмирає. Завше».</p>
<p>«З тих очей тече тепло, ллється сльозами. Аліна відчуває, як воно топить кригу, яка вгризлася непорозумінням у її серце».</p>	<p>«Один вродливий, добрий, схожий на її Ігоря, інший – страшний, зморщений, знавіснілий, огидний, мов виверть із самого пекла. Ні, це не її Ігор. Це дводушник. Гонихмарник, Градобур».</p>

РУБРИКА «КНИГОМАНИ»

Досить часто Аліну в романі ми бачимо з книгою. Прокоментуйте подані цитати. Поясніть, звідки, на вашу думку, в Аліни така любов до читання.

- *«Аліна знає, що книги — найліпший цілитель, тому з головою занурилася в читання».*
- *«Та, то з моєї групи одна. Аліна Григоренко. Синя панчоха! Схиблена на книжках всезнайка-заучка».*
- *«Крім того, в Аліни були ще інші друзі, найвірніші. Книги. Лишень там усе здається справжнім».*

У романі досить часто звучать назви книг та їх автори, оскільки Аліна дуже любить читати. Наприклад:

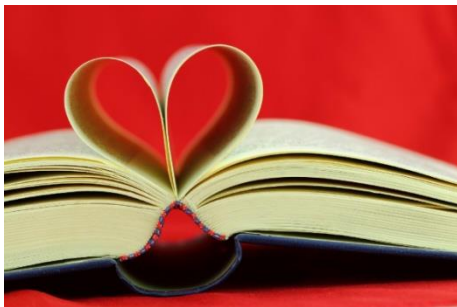
- *«Аліна частенько впадає в різні крайнощі. Захоплюється макраме й оригамі, витинанкою, має другий розряд зі стрільби з малокаліберної гвинтівки, знає напам'ять всього «Кобзаря» Шевченка й шаленіє від Гомера та Жака Лакана».*
- *« Приємно з тобою врешті познайомитись офіційно, Аліно. Дещо про тебе вже знаю, дещо зараз дізнаюся. От, наприклад, знаю, що дуже любиш читати Борхеса».*

Оберіть імена авторів, які були згадані в романі «Гонимарник»:

- Маргарет Мітчелл (+)
- І. Багряний (-)
- Мопассан (+)
- Пушкін (+)
- Остап Вишня (-)
- Леся Українка (+)

- І. Нечуй-Левицький (-)
- Гоголь (+)
- Кафка (+)
- О. Довженко (-)
- В. Стефаник (-)
- Ф. Достоєвський (-)

РУБРИКА «ФІЛОСОФІЯ КОХАННЯ»

Виконайте завдання на відповідність, прокоментувавши, коли, кому і з приводу чого було сказано слова про кохання.

Висловіть судження про сутність людського життя та місце кохання в ньому.

ІМ'Я ГЕРОЯ	ЦИТАТА
1. Аліна	А. «Він кохав! Уперше в житті, по-справжньому. Весь світ здавався йому прекрасним і добрим, чудовим і теплим, мов Ірина долоня».
2. Юрко	Б. «Ні, то було геть інше. Ніби хтось штовхав її до нього, можливо, і янгол, той самий, що береже її».
3. Василь	В. «Я кохаю тебе і завжди кохатиму! Я хочу, щоб ти зумів стати щасливим. Хто найдужче заслуговує на щастя? Так, ті, кого ми найбільше любимо, лише вони. Навіть коли те щастя вони не можуть розділити а нами».
4. Марта	Г. Заради любові вмирають, їй присвячують геніальну музику, полотна, вірші, романи! Людство донині пам'ятає ім'я коханої Данте, тому що Беатріче живе в його віршах і зараз.
5. Ірина	Ґ. «Ти справді божевільна. Закохатися в такого... Господи, Аліно, воно таки сліпе, те кохання!»

Відповідь: 1В, 2Г, 3А, 4Ґ, 5Б.

РУБРИКА

«ПІЗНАЄМО УКРАЇНУ РАЗОМ»

Якими постають перед читачем Карпати? Як вони допомагають пізнати навколишній світ і самого себе? Пригадайте епізоди твору про це.

«Карпати! Там зірок у сто разів більше, ніж у львівському небі, і видаються вони яскраво-вогнистими і такі живими, бо розмовляють між собою, бесіднують із Талалайком, а можливо, й із землею».

«Це так, ніби у твоїх легнях відкриваються до пір незвідані шлюзи і туди щедро, разом з ароматом сосен, вливаються ці гори – сильні й величні, красиві й неповторні. І ти відчуваєш, що ти тут не лише гість чи не просто гість... Ти – частина того, що люди називають природою, і гори вже давно жили в тобі, снили, марили тобою чи ти ними. Ти можеш тільки прийняти їх щедрі обійми, навчитися жити в них. Але в жодному разі не старайся пручатися – бо тоді вони тебе задушать в обіймах».

«Мусив лишитися Карпо в тій місцині, не міг залишити своєї коханої. І донині він грає на своїх інструментах, пасе небесних коней та щоранку воскрешає силою музику свою кохану до життя. А місцину, ще вчора рівнину, а сьогодні гористо-прекрасну, люди назвали в честь музиканта... – Карпатами, – сказали всі хором».

РУБРИКА «ПОМІРКУЙТЕ!»

Поміркуйте на основі змісту роману Дари Корній «Гонихмарник» над такими запитаннями:

- У чому полягає різниця між дружбою та коханням?
- Чи можлива дружба з батьками?
- Чи можлива дружба між дівчатами і хлопцями?

- Чи можна назвати друзями таких героїв роману, як: Аліну, Сашка, Юрка, Марту, Морву, Петра? Чому?

ОБГОВОРІТЬ У ГРУПАХ

За поданими афоризмами та цитатами з ключовими словами із твору обговоріть у групах тему таланту кожної людини та необхідності розвивати творчі здібності.

1 група. «Людина, що володіє вродженим талантом, відчуває найбільше щастя тоді, коли використовує цей талант» (Йоганн Вольфганг Гете).

2 група. «У кожній людині сонце. Тільки дайте йому світити» (Сократ).

ТВОРЕЦЬ, ТАЛАНТ, НАТХНЕННЯ	ХУДОЖНИК, ВІДЧУТТЯ
<p>«Творець – художник, геніальний митець. Як ти думаєш, що отримаєш, коли змішаєш усі барви веселки? Вірно, білий колір. Напевне, Богові стало нудно, і він взяв і розділив білий колір на спектри. Тобто подарував людям веселку. Хороший задум, справді божественний».</p>	<p>«Аліна п'є чай без цукру. Цього батько навчив – художник мусить навіть фізично сприймати довершеність смакової гами, не спотворюючи її».</p>
<p>«У неї раптом пересохло в роті, і навіть чорна густа кава не допомагала, руки починали тремтіти, а всередині закручувався маленький смерч, який, коли не знайти для нього виходу, міг її розірвати на шматки.</p>	<p>«Дівчина підходить до мольберта. Торкається кінчиками пальців полотна і відчуває, як усередині починає наростати трепетна й гаряча хвиля, готова в будь-який момент вирватися на волю й пролитися веселкою фарб і звуків».</p>
<p>Цей вихор тато називає натхненням».</p>	<p>«У грудях дівчини шалено калатає серце. Та хвиля, що так стрімко</p>

«Палітра білої фарби, дбайливо приготована небесним художником, виливається на світ **натхненням творця**, а чи того, хто тільки-но збирається ним стати».

«Аліна стоїть у парку спиною до Петра, завжди відчуваючи на собі його погляд, зацікавлений до того, як вона це робить, переводячи звуки дерева чи вітру на полотно. Саме так він говорить про **талант**, яким нагородив Бог художників».

«Батько хвалить Аліну, говорить високі, добрі слова про її **талант**, про те, як він пишається своєю дитиною, і таке інше. А ще про особливі моменти в житті кожного митця, коли зовсім незначні події перевертають твою свідомість або, навпаки, ставлять все на свої місця, якщо в душі панує хаос».

наростала всередині, стає ще більшою і нарешті заповнює собою все її єство. Аліна тремтячими руками бере до рук пензлик, відкриває фарби, вона вже не надежить собі. **Той шал, той азарт, музика**, які заповнили її ізсередини й підперли зі всіх боків, раптом стають цілістю і виливаються на полотно. Аліні зостається, мов на дитячій розмальовці, обвести, зафарбувати ті лінії, ті образи, слова, звуки які вихлюпнула її уява. Аліна диригує пензлем, а флюяра то сполоханою пташкою, то Жар-птахою звучить зовсім порух, краючи серце, напоюючи його цілющою водою. Аліна заглиблюється у світ фарб та образів, а музика флюяри переплутується з музикою літнього дощу, тихого і погідного».

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ДОВІДКА

Метафора – переносне – значення слова, заснована на уподібненні одного предмета чи явища іншому за схожістю або за контрастністю; приховане порівняння, побудоване на схожості або контрастності явищ, у якому слова «як», «нібито», «неначе» відсутні, але маються на увазі.

Різновидами метафор є уособлення – уподібнення живій істоті та *уречевнення* – уподібнення предмету.

ЛІТЕРАТУРНА РОЗМИНКА

Згадайте казки та легенди, розказані у творі різними героями. Про що вони? Яку роль відіграють ці казки та легенди у творі?

АВТОР, ОПОВІДАЧ	ЦИТАТИ
Тато і мама Аліни	«Тато завжди починав розповідати напіввигадану казку-легенду, потім вони з мамою доповідали її на власний лад».
Аліна	«На найвищій Карпатській горі, що шапкою своєю підпирає небо, у ті давні казкові часи, коли люди молилися Сонцю Всевишньому, у прекрасному світло-блакитному палаці, зітканому зі струн пташиного співу, жила Панна».
Бабуся Ярина (Аліні)	«Колись давно люди уклали договір із небом і землею. Бо були такі прадавні непевні часини, коли сили неба й землі боролися між собою. Люди стали між ними грозовідвідниками і старалися в мирі та добрі жити з природою, зі світом видимим та невидимим...»
Бабуся Орина (Ірині)	«Ти знаєш, дитиночко, ми живемо в нашому селі зроду-віку. І скіки пам'ята. З переказів бабусі і прабабусі, дороги жінок із нашої родини та Градобурів завше перетинаю ці. Усі жінки в нашій родині – знатниці-травниці».
Казка Аліни (друзям)	«Стоять коні на припоні... Кожний кінь гожий, кожний кінь сильний... То коні газди Силуна».
Казка Аліни	«Давно це було чи недавно, та на нашій-таки землі живпоживав дуже заможний Газда. За яку роботу тільки не брався — йшло на лад. Одружився той Газда на

	найвродливішій дівчині в околиці. Файнішої, ніж Марічейка, не було над всі гори...»
Аліна (Марті)	«Ти знаєш, а я віднедавна збираю їх, деякі вигадую сама. Уже й не пригадаю зараз, яку вигадала, яку почула. Хочеш послухати одну? Марта ствердно киває головою. – Яюсь затіяли гру в піжмурки-хованки людські почуття».
Аліна (казка)	«Давно це трапилося, коли гори ці не були такими високими, а небо таким зоряним. Жила собі в Карпатських горах красуня Аничка. По сусідству з дівчиною мешкало два легені – Олекса та Устим».
Марта	«Посеред океану, на одному розкішному острові, мешкали людські цінності, добрі й погані, лихі й прекрасні. Та трапилося горе, несподівано острів почав затоплюватися водою. Усі цінності, сівши на свої кораблі, повтікали геть із небезпечного острова. Залишилась тільки Любов».
Юрко	«Було це дуже-дуже давно. Жила собі в одному українському селі родина характерників».
Прадід	«Чи знаєш притчу про жебрака?»
Аліна	«Скульптор у своїй майстерні натхненно й щиро за допомогою долота й молотка обтесував величезний шмат мармуру. Хлопчина, що пробігав повз розчинені двері майстерні, затримався, здивовано спостерігаючи за безглуздою метушнею дорослої людини».

ПЕРШІ ДОСЛІДЖЕННЯ У МАЛІЙ АКАДЕМІЇ НАУК

Дослідіть казки і легенди у творі. Як ви назвали б свою наукову роботу, якби були членом МАН секції «Фольклористика»? Чому вчать нас ці казки і легенди?

РУБРИКА «ПОМІРКУЙТЕ!»

Розкрийте символічне значення фантастичних образів, поясніть назву твору. Поміркуйте, у чому полягає метафоричність образів?

РУБРИКА «СЛОВО ПРО СЛОВО»

Ви помітили, яка багата і милозвучна мова твору «Гонихмарник»? Дара Корній приділила цьому велику увагу. Згадайте, якими приказками та прислів'ями наповнений твір? Прокоментуйте епізоди, де використано усну народну творчість.

Голодній кумі – хліб на умі.	
Не буває зла, яке б на добре не вийшло.	
Сміх без причини – то є признак дурачини.	
У темряві всі коти сірі.	
Дав Бог красу, та не дав розуму.	
Лайно не тоне.	
Цікавій Варварі за її цікавість носа відірвали.	

РУБРИКА «КІНОМИСТЕЦТВО»

**МК: фільм IndependentFilms
«Легенди Карпатського краю»**

Роман-феєрія Олесь Бердника «Вогнесміх». Складність та розгалуженість сюжету. Основні проблеми твору – захист природи, вболівання за її майбутнє й за майбутнє людства, постійне прагнення до вдосконалення людської природи. Роль фантастичних припущень у романі, що виходять за межі можливого

ТЛ: роман-феєрія

Мета. Формувати ключові компетентності:

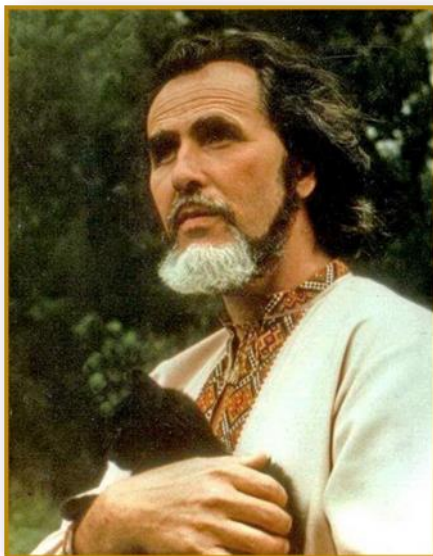
учень / учениця:

висловлює судження щодо проблем екології; **осмислює** нерозривний зв'язок людини і природи; **сприймає** довкілля як загальнолюдську цінність; **створює** презентацію про екологічні проблеми сьогодення; **відрізняє** реальне від фантастичного; **визначає** зміст, обсяг своєї навчальної діяльності, способи опрацювання навчального матеріалу.

Формувати предметні компетентності:

учень/учениця

розповідає коротко про автора; **переказує** й **коментує** зміст; **аналізує** складність сюжету твору; **визначає** тему та головну думку; **характеризує** образ головного героя; **пояснює** назву твору; **аналізує** роль художніх засобів, особливості мови; **розкриває** зміст поняття «роман-феєрія».

Я не учитель, я друг і наставник...

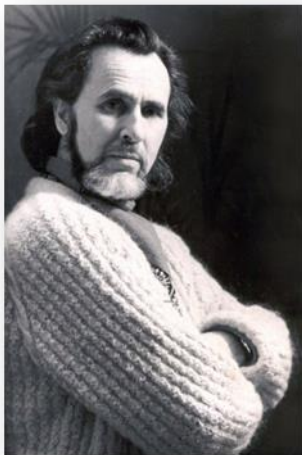
І якщо комусь близькі мої погляди й думки

—

ми супутники на вічній дорозі пошуку...

РУБРИКА «WIKIPEDIA»

Прочитайте статтю «Життєвий та творчий шлях Олесь Бердника». Створіть публікацію «Учнівська wikipedia» для шкільного сайту.

Олександр Павлович (Олесь) Бердник (27 листопада 1926, офіційно 25 грудня 1927 – 18 березня 2003) – український письменник-фантаст, автор понад 20 романів і повістей. Член-засновник Української Гельсінкської групи (УГГ).

Олесь Бердник народився 27 листопада 1926 року в селі Вавилове Снігурівського району Херсонської (нині Миколаївської) області. Через засніжені шляхи його батько дістався сільради, що знаходилася в сусідньому селі, лише через місяць після його народження. Секретар-реєстратор припустився одразу двох помилок – записав поточну дату як дату народження, і написав рік, котрий лише мав наступити, що призвело до існуючої дотепер плутанини з датою народження письменника, але саме це допомогло йому врятуватися від відправлення до Німеччини в роки окупації.

Олесь (Олександр) Бердник – учасник Другої світової війни (1943–1945рр), демобілізувався в 1946 році. Закінчив екстерном 7 класів середньої школи, а з 1946 року по 1949 рік навчався в театральній студії при театрі імені І.Франка (місто Київ).

У 1949 році виступив на відкритих партійних зборах театру імені Івана Франка, де тоді працював (це була кампанія боротьби з космополітизмом), з приводу того, що актори театру обмовляли своїх недавніх друзів і колег, а

також тим, що за вказівкою «згори» «перекроюються» п'єси класиків. Незабаром був заарештований за звинуваченням у «зраді Батьківщини» і у 1950 році засуджений за ст. 5410 КК УРСР до 10 років позбавлення волі. Відбував покарання у таборах на Півночі та в Казахстані. І лише у 1955 р. був помилуваний. Олесь Бердник повертається в Україну, Саме у цей період починається його літературна діяльність: виходить друком біля 20 фантастичних романів і повістей. Великою популярністю користувалися також його статті, нариси, есе й лекції з футурології.

У квітні 1972 року в квартирі, де мешкав Олесь Бердник, під час обшуку співробітники КДБ вилучили працю Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?» та дві друкарські машинки. Письменник оголосив голодування з вимогою повернути вилучене. Акція тривала 16 діб. Пан Олесь домогся зустрічі з першим секретарем ЦК КПУ П. Шелестом, який заявив, що «партійні органи не можуть втручатися в діяльність КДБ». Незважаючи на те, що друкарські машинки повернули, зустрічі, виступи Олесь Бердника з громадськістю були скасовані, твори перестали публікувати. Із 1974 року Олесь Бердник намагається отримати дозвіл виїхати з Радянського Союзу.

13 серпня 1976 р. вийшов наказ Головного управління охорони державних таємниць у друку при РМ СРСР № 31 із приміткою «для службового користування»: «Вилучити з бібліотек загального та спеціального користування і книготорговельної мережі СРСР книги Бердника Олександра Павловича (Олесь Бердника)». Тоді ж його було виключено зі Спілки письменників України. Щоб заробити гроші на життя, Олесь влаштовується працювати декоратором-вітражистом в об'єднанні «Художник».

Восени 1976 р. Олесь Бердник проводить консультації з М. Руденком, Левком Лук'яненком про створення Української Гельсінкської Групи. Засновники ухвалюють Меморандум №1 «Вплив Європейської Народи на розвиток правосвідомості в Україні», де обґрунтована поява правозахисного

руху, наведено список українських «в'язнів сумління», беруть участь у складанні декларацій, петицій, листів на захист заарештованих і засуджених борців за права людини. У Бердника неодноразово проводили обшуки й вилучали книги, вірші, рукописи, друкарську машинку. Проте саме Олесь Бердник написав від імені Групи «Маніфест Українського Правозахисного Руху».

У 1978 році Олесь Бердник був заарештований за звинуваченням у проведенні «антирадянської агітації й пропаганди». Із моменту арешту Бердник розпочав голодування. Рідні дізналися про арешт Бердника аж через два тижні.

Київський обласний суд визнав письменника «особливо небезпечним рецидивістом» та позбавив волі (6 років таборів суворого режиму та 3 роки заслання). Помилуваний на підставі Указу ПВР УРСР від 14.03.1984.

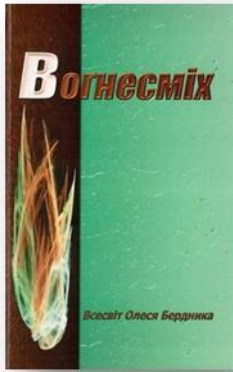
У 1987 році Олесь Бердник заснував громадську організацію, мета якої – «збереження духовних цінностей народів...». Восени 1991 року був висунутий (але не зареєстрований) кандидатом у Президенти України. Після звільнення вийшло близько 15 книг Бердника.

18 березня 2003 року Олесь Бердник пішов з життя. Похований у селі Гребені Київської області на території своєї дачі.

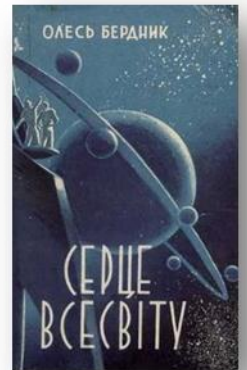
КЛУБ КНИГОМАНІВ

«ЗНАЙОМТЕСЬ: ТВОРЧІСТЬ ОЛЕСЯ БЕРДНИКА»

ТВОРЧА РОБОТА

«СТРІЧКА ЧАСУ. ЖИТТЯ ТА ТВОРЧІСТЬ ОЛЕСЯ БЕРДНИКА»

Опрацюйте статтю WIKIPEDIA «Біографія українського письменника-фантаста Олеся Бердника». Заповніть картку «Стрічка часу. Життя та творчість письменника». Впишіть роки життя, дати та події. Окремо визначте факт із біографії, його вплив на світогляд письменника або творчість.

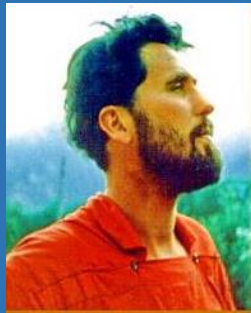
Роки життя					
Впиши дату					
Стрічка часу. Життя і творчість					
Впиши пояснення: факт із біографії, його вплив на світогляд письменника або творчість письменника					
					Творча спадщина письменника:
					1)
					2)
					3)

РУБРИКА «Т Р И Б У Н А»

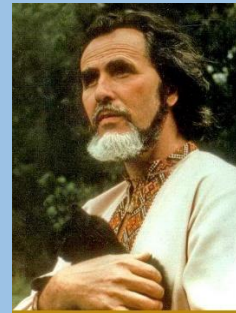
Як ви розумієте слова Олесь Бердника:
«Багаття істини повинне палати для
всіх»?

ІНТЕРАКТИВНА ВПРАВА «ХУДОЖНЯ ГАЛЕРЕЯ»

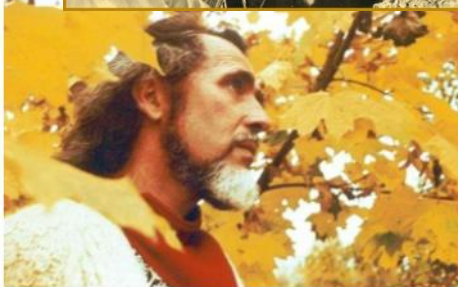
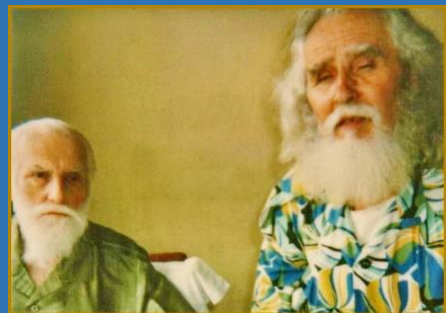
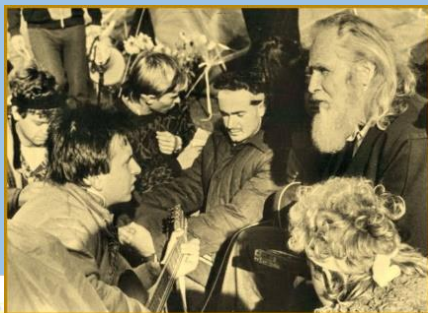
Перейдіть на сторінку сайту «Гранит науки» за посиланням
<https://un-sci.com/ru/2020/01/11/pismennik-fantast-oles-berdnik-ta-jogo-ukra%D1%97nska-duhovna-respublika/>
і доповніть «фотогалерею» портретами письменника та його родини,
відповідним цитатним матеріалом

Під час подорожі на Алтай, 1962

Друге ув'язнення за антирадянську
діяльність і пропаганду, 1979

ном
0

Олесь Бердник та Святослав Реріх,
Бангалор, 1992

«Дітям України час обрати для себе стежину мудрості й самодостатності, яка приведе їх до правдивої самостійності».

ГРА «КВІТКА УЗАГАЛЬНЕННЯ»

Серед запропонованих іменників виберіть ті, що характеризують життя та творчість українського письменника Олесь Бердника. Створіть «Квітку узагальнення».

Слова для довідок: письменник, фантаст, футурист, глобаліст, еколог, художник, філософ, економіст, патріот, богослов, громадський діяч, фронтовик, політв'язень радянських таборів, дисидент, діджей, математик, мандрівник, мрійник, байкар, есеїст.

ПРОЄКТ «КОЖЕН МАЄ ПРАВО ЗНАТИ...»

Підготуйте груповий проєкт про дисидентський рух 70-80-х років в Україні.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ДОВІДКА

Роман (фр. *roman* – романський) – літературний жанр, найбільш поширений у XVIII-XX ст.; великий за обсягом, складний за будовою епічний твір, у якому широко охоплені життєві події, глибоко розкривається історія формування характерів багатьох персонажів.

Феєрія (від фр. *fée* – фея, чарівниця) – один із жанрових різновидів драми. Для цього виду властивий фантастично-казковий сюжет, поряд із людьми діють створені уявою письменника фантастично-міфічні істоти. Сценічна дія феєрії відрізняється використанням сценічних ефектів та трюків.

Особливості драми-феєрії:

відбуваються надзвичайні події історії

театральний ефект із залученням театральних трюків

фантастично-казковий сюжет

дійові особи: міфічні або фантастичні істоти

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ?

«Лісова пісня» Лесі Українки є одним із перших прообразів фентезі в українській літературі.

ОЛЕСЬ БЕРДНИК. РОМАН-ФЕЄРІЯ «ВОГНЕСМІХ»

«Роман «Вогнесміх», написаний в ув'язненні, Олесь Бердник називав «зібранням дивних ідей»...

О. Сліпушко, кандидат філологічних наук

ВИБІРКОВО-РОЗПОДІЛЬНИЙ ДИКТАНТ

Визначте реальне та фантастичне у романі-феєрії «Вогнесміх» Олеся Бердника. Заповніть таблицю.

РЕАЛЬНЕ	ФАНТАСТИЧНЕ

	<p>ІЗ ГЕРОЇВ РОМАНУ «ВОГНЕСМІХ», вченого-психолога і психоаналітика з майбутнього.</p>

ПРОЄКТ «СТВОРЮЄМО КІНОШЕДЕВР»

Чи хотіли б ви стати справжніми режисерами?!

Створіть буктрейлер до роману-феєрії Олеся Бердника «Вогнесміх», продемонструйте власне бачення змісту через відеовізуалізацію головної ідеї твору.

ДОВІДКОВЕ БЮРО

Буктрейлер (від англ. *book* – книга, *trailer* – тягач, причіп) – це відеоролик про книгу чи певний твір, в якому в художній формі цікаво та насичено подається ключова ідея, спонукаючи до прочитання повної версії; це рекламний хід, який привертає увагу до тексту через залучення візуальних засобів.

ГРА «АСОЦІАЦІЇ»

Складіть асоціативний ряд до слова

«ВОГНЕСМІХ»

В – волелюбний

О – освічений

Г – геніальний

Н – незвичний

Е – екологічний

С – сміливий

М – магічний

І – імпульсивний

Х – химерний

РОБОТА В ПАРАХ

«ТІ, ЩО МАЛЮЮТЬ МІЖ СЛІВ»

«Я би не радила розглядати обкладинки окремо від художнього оформлення книги. Має бути цілісний задум

створення конструкції книги, тоді стане зрозумілим, що він є художником на обкладинку».

Олена Бойко (видавництво «Либідь»)

Уявіть, що Вам запропонували стати художником-ілюстратором і створити власну обкладинку до твору Олеся Бердника «Вогнесміх». Прочитайте уважно роман, обговоріть композицію, стильову єдність усіх елементів і створіть ескіз сучасної обкладинки.

		
<p>Обкладинка першого видання роману Олеся Бердника «Вогнесміх»</p>	<p>Видання роману англійською мовою під назвою «Apostle of immortality»</p>	<p>Видання роману у 2020 році сучасними ілюстраторами</p>

РУБРИКА «СЮЖЕТНА ПАВУТИНКА»

Роман-феєрія Олеся Бердника має складний та розгалужений сюжет. Створіть сюжетну павутинку твору, розповідаючи про події, які відбуваються у творі. Підтвердіть свої думки цитатами з тексту.

	«Як ось я йшов вулицями Києва, довкола
--	--

пливла юрма, котився гомін. Все було, як завжди...»

«Він любив це особливе місце в Києві ще з тих часів, коли Золоті ворота були тільки купою деформованого каміння, скріпленого металевими штабами. ...Старовинна брама ніби виводила Гриця (особливо в зоряні ночі) в інші епохи та реальності...»

«Багато Грицевих знайомих вважали ідіотизмом навіть те, що він покинув останній курс факультету журналістики КДУ ім. Т.Г. Шевченка, перейшов на заочне відділення в політехнічний інститут...»

«Грицю дали відпустку в червні, і він вирішив самостійно, без провідників, пройти через Кавказ древнім Сухумським трактом»

«Гори прислухалися до вічної симфонії, всотуючи крижаними локаторами таємничі хорали полум'яного дивокола...»

«Праворуч Гриця біля великого каменя бовваніла постать чоловіка. Ось вона заворушилася, ступила кілька кроків назустріч, наблизилась. На перший погляд невідомий здавався юнаком

сімнадцяти-вісімнадцяти років. Великі сірі очі дивилися на Гука ласкаво, з усмішкою...»

«Браконьєри підняли лося: це була молода тварина, однопітток...»

«Сонячні промені інколи проривалися в прогалини поміж вітами дерев, світляні зайчики грайливо миготіли у вікнах, падали на мертве лосенятко. Голова звірятка похитувалася, коли машина підскакувала на вибоїнах лісової дороги...»

«Зібрана інформація допоможе зрозуміти механіку породження Чорних Дір, їхнє значення в житті Космосу, у структурі видимого і невидимого Мегасвіту. Ми зможемо збагнути, що означає колапсування зірки, чи є це явище катастрофою для зоряної спільноти чи нормальним явищем вселенської динаміки?»

«Яка реальна можливість такого космотворення? Чи володіє земна наука

технологією та знанням, спроможним запалювати згаслі зорі, розколапсовувати Чорні діри?»

«Ми виходимо в простір у «консервних коробках» ракет і скафандрів, і висновки з цього однозначні: Великий Космос, Глибинний Космос, Надмірний Космос для людини сучасного типу недосяжний!»

«В'ються кільця Зоряного Дива, заворожують, магнетично тягнуть до себе. Може, зоряна глибінь без нас уже не здатна бути, розкриватися, рости? Може, ми – це ферменти галактичного росту, бо каталізують космотворчий процес, надають йому смислу, мети і спрямування?»

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ДОВІДКА

Проблематика художнього твору – сукупність проблем (соціальних, морально-етичних, філософських, екологічних та ін.), які автор порушує у творі.

ТВОРЧА РОБОТА «ПОМІРКУЙТЕ»

Ознайомтеся з поняттям «проблематика художнього твору».

Визначте основні проблеми, які порушує Олесь Бердник у своєму творі «Вогнесміх» (соціальні, морально-етичні, філософські, екологічні тощо).

РУБРИКА «ДЕРЕВО МОГО РОДУ»

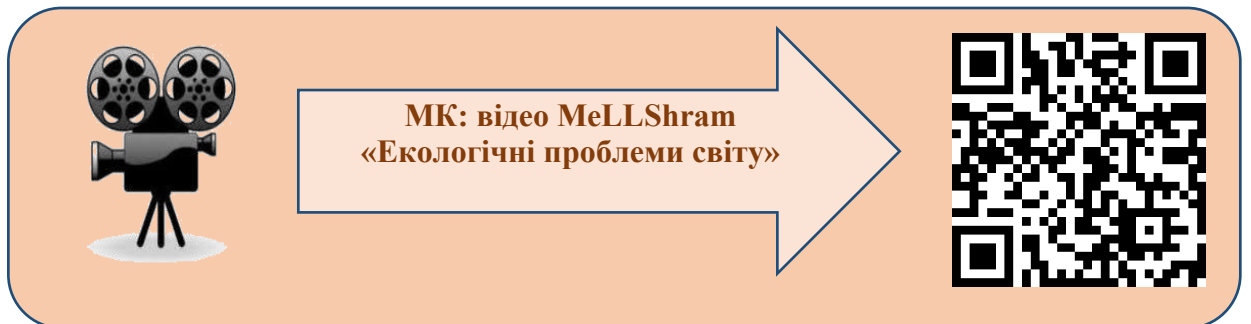
РОБОТА В ГРУПАХ

Прочитайте роман Олеся Бердника «Вогнесміх», обговоріть життя родини Гуків, встановіть сімейні зв'язки. Створіть картку «Дерево родини» і доповніть цитатами-характеристиками.

Дайте відповідь на проблемне питання: **Які здібності успадкували діти від батьків?**

РУБРИКА «КІНОМИСТЕЦТВО»

Містична повість Дзвінки Матіяш «День Сніговика» – книга про життя і смерть, сірість і свободу, самоусвідомлення і рабську покірність.

Притчевість та колористична символіка твору. Метафоричний образ снігу як втілення чистоти і перемоги добра над злом. Наскрізний мотив – цінність родини, дружби, стосунків

ТЛ: містична повість, твір-антиутопія

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень/учениця

дискутує щодо порушених у творі проблем, толерантно **відстоює** власну позицію; **добирає** самостійно джерела інформації для просування індивідуальним освітнім маршрутом; **застосовує** комунікативні стратегії відповідно до мети і ситуації спілкування.

Формувати предметні компетентності:

учень / учениця:

знає загальні відомості про письменницю; **має уявлення** про антиутопію; **переказує** найяскравіші фрагменти твору; **визначає** основну ідею твору, стилістичні особливості та елементи композиції; **пояснює** проблематику твору, символічність образів; **висловлює** свою думку про прочитане; **виокремлює** основні епізоди.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ДОВІДКА

Містика (від грец. μυστικός – «прихований», «таємний») – надприродні явища і наслідки духовної практики, як зв'язок із потойбічним світом і надприродними силами.

Повість – епічний твір середньої жанрової форми. Частіше за все говорять про її проміжне становище між романом і оповіданням, нечіткість і розмитість жанрових меж. Дійсно, повість має чимало спільного як з романом, так і з оповіданням. У ній розкривається людська доля, взаємини героя з навколишньою дійсністю. Відмінності скоріше мають кількісні, а не якісні параметри.

Антиутопія – зображення у художній літературі чи кінематографії небезпечних наслідків, пов'язаних із експериментами над людством задля його «поліпшення», певних, часто принадливих, соціальних ідеалів, антитеза утопії.

Твір-антиутопія – жанрова форма, народжена дійсністю ХХ ст. Такий твір є попередженням, в якому майбутнє зображується як небажане. Як те, чого слід уникнути. Це становить основну відмінну рису від утопії, яка передбачає художнє втілення ідеалу і з його позиції засуджує сучасність..

Літературний жанр антиутопії став своєрідним літописом трагедії, попередженням суспільству про небезпеку духовної деградації та насильства. Антиутопія – це супутник утопії.

РУБРИКА «ЦЕ ЦІКАВО»

Біографічний штрих

Дзвінка (Дзвенислава) Матіяш (народилася 16 листопада 1978 року, Київ) – українська письменниця, перекладачка. У 1995-2002 роках навчалась в Національному університеті «Києво-Могилянська академія».

З 2002 по 2006 роки навчалася в аспірантурі у Європейському колегіумі польських та українських університетів (Люблін, Польща).

Дзвінка Матіяш відома як авторка двох романів «Реквієм для листопаду» і «Роман про батьківщину», перекладачка збірки поезій Яна Твардовського «Гербарій». Також її казки увійшли до книжки «Зросла собі квітка», присвяченої пам'яті Романа Єненка.

Її письмо продовжує монологічну традицію наративу, що тягнеться в українській літературі від Іздрика і Прохаська, тільки у неї воно ще густіше й більш насичено – можливо, це наступний крок в розвитку жанру, і вже безперечно їй належить звання одного з найкращих українських стилістів. Її

письму притаманний католицький містицизм, аскетична чутливість, а її внутрішній монологи раз по раз набувають рис молитовної піднесеності.

ХВИЛИНКА ТВОРЧОСТІ

Уважно розгляньте фотоколаж. Складіть словесний портрет письменниці.

РОЛЬОВА ГРА

«ІНТЕРВ'Ю З ПИСЬМЕННИЦЕЮ»

- Що пам'ятаєте з шкільних років?
- У віці семи років я була романтичною несміливою дівчинкою, що вже встигла прочитати роман Михайла Старицького «Останні орли» та повість Фенімора Купера «Звіробій». У вісім років я читала Стуса й

Вальтера Скотта. Мої зацікавлення були дуже нетипові, як для моїх однокласників. А я не розуміла їхніх зацікавлень.

Коли мені було десять років, у нас удома відправлялись підпільні літургії. Приїжджав зі Львова греко-католицький священник і правив службу. Сходились люди – поодинці, щоб не викликати надмірної уваги сусідів. То були останні роки підпілля греко-католицької церкви. Про це не можна було розповідати в школі. Взагалі, про все, що відбувалося у мене удома, не можна було розповідати у школі. То про що я мала говорити з однокласниками на перервах? Ні про що. Я виростала у дуже бідній родині, і в мене не було класних «шмоток». У мене весь дім був заставлений книгами. Це були наші найбільші скарби, але це не було цінністю в середовищі моїх однокласників. А ще я розмовляла українською весь час – це було щось на межі абсурду. Мене хлопці дражнили «селом», а я не знала, що відповісти. Цей світ видавався мені диким.

– Ваші книги наповнені дитячим теплом і добротою. І відразу складається враження, що відносини у Вашій сім'ї були якнайкращі. Який епізод з дитинства запам'ятався найяскравіше?

– Моє дитинство було різним. І відносини з батьками були також різні. Особливо у підлітковому віці, коли мені дуже хотілось ходити у красивих модних речах, на які у моїх батьків не було грошей, і я дорікала їм за це. Не маючи уявлення про те, що у тих обставинах, у яких вони жили треба було просто вижити, втриматись на плаву, інакше – затопчуть. У чотирнадцять років я не хотіла цього розуміти.

Епізодів із дитинства пам'ятаю багато різних. Ми в лісі на озері з батьками. Взимку і влітку. Я після дощу ходжу босоніж по калюжах – бовтаюся в них, скільки заманеться. Ми ліпимо снігову бабу. Батьки розводять нутрій – нутрії трохи мене лякають, у них великі зуби. Мама принесла зі школи рудого песика, якого ми назвали Фокс. Наш перший кіт Барон. Запах вишневого цвіту. Добре, що ми жили у приватному будинку – у ньому не було вигод, зате були дерева й домашні тварини. Була земля, по

якій можна було ходити босоніж. Були квітучі вишні та яблуні. Були грядки, які так не хотілося полоти. Зате полуниці з грядки їсти подобалося.

– **Чому вирішили вступити саме до Києво-Могилянської Академії?**

– Побачила студентів Могилянки у мантиях і вирішила, що я маю там вчитися. І не помилилася. Де би я ще прослухала курс «Філософія стражденності»? Де би я ще мала змогу почути професора Романа Струця? Він читав у нас курс «Іронія в літературі» - як же це відрізнялося від багатьох інших лекцій. Там було багато свободи, і цієї свободи я гостро потребувала. Києво-Могилянська академія – це багато книг, тобто більше, ніж багато, це історія філософії, це патристика, це лекції з англійської та іспанської літератури. Це розвиток свободи мислення.

– **Які найкращі моменти пов’язані зі студентськими роками?**

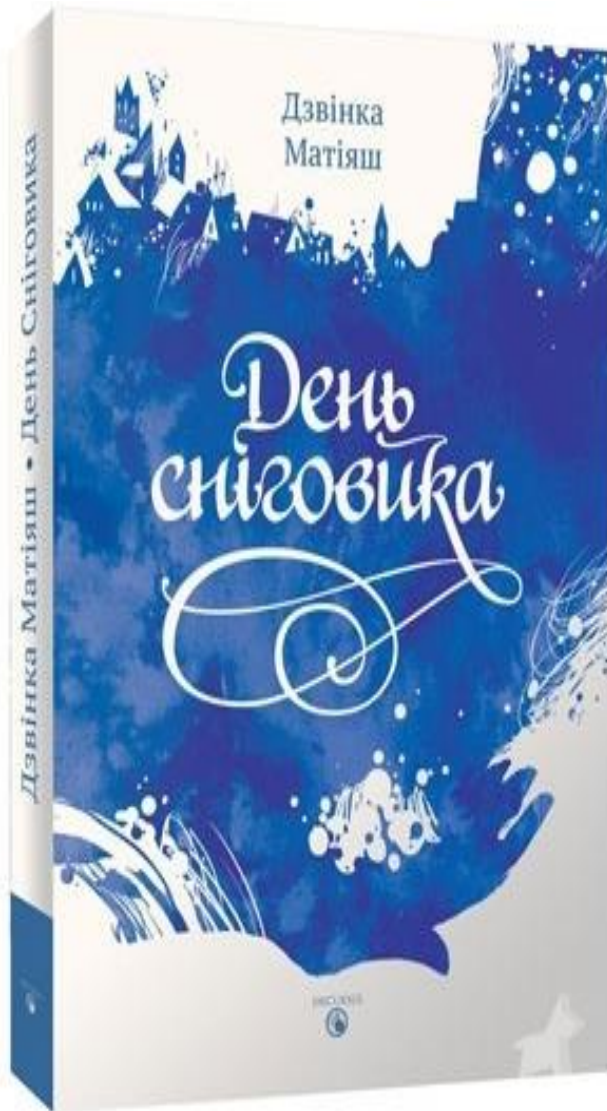
– Найкращий момент – це коли я йду вгору по Андріївському узвозі у білій спідниці й вишиванці. Вся біла. Мені вісімнадцять років і мені належить весь світ. Весь світ я несу у собі. Я тоді навіть вірш написала, про те, як я несу у наплічнику свою вісімнадцяту весну. А сонце жовтою помаранчею котиться по небу...

– **Кому з ваших близьких чи знайомих Ви найбільше завдячуєте і за що?**

– Усім – за різне. У різні періоди життя це були дуже різні люди. Зараз, мабуть, найбільше завдячую своєму чоловікові, що підтримує мене матеріально, ставиться з великим розумінням до періодів «натхнення», коли мене не вистачає на домашню роботу. Він підтримує мене перед поїздками, коли я хвилююся і сумніваюся у тому, що мені є що сказати незнайомим людям. Мій чоловік постійно повторює, що я маю писати, бо це потрібно. А я пишу, тому що він створює для мене відповідні можливості. Іноді я думаю, що це саме завдяки моєму чоловікові і його любові, я пишу краще й цікавіше.

РУБРИКА «ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ»

Автор _____

Назва
книги _____

Жанр _____

Тема _____

Опис
подій _____

Герої _____

Враження від
книги _____

Сюжет книги «День Сніговика»

Головня героїня – Ірма, живе у Медовому місті. Вона мріє стати математиком і навчатися в Особливій математичній школі у Великому місті. Але там править жорстокий диктатор, який винищує усі дерева, забороняє людям тримати домашніх тварин, бачити сніг і – що найгірше – любити сніг, бо за давнім пророцтвом саме це може знищити владу тирана. Ірма володіє особливим даром, який може допомогти їй знищити владу тирана. І тепер на дівчину чекають випробування, які можна подолати тільки з допомогою друзів та її особливого дару. Можливо, одного дня на головній площі Великого міста таки виросте Сніговик?

Завдання «Один день із життя героя твору»

«Дні мої, а чим же вас згадати?» Ці рядки належать перу Ліни Костенко. Розкажіть про свій найпам'ятніший день. Чи був такий день у Ірми? Чим він особливий?

ХВИЛИНКА ТВОРЧОСТІ

Складіть сенкан до образу головної героїні.

Ірма

Мужня, обдарована

Володіє, дивує, мріє

Дівчинка має математичні здібності

Фантазерка.

РОБОТА В ГРУПАХ

За жеребкуванням створіть буквені асоціативні характеристики з подальшим коментарем.

Д	ДОБРО		
Р	РІШУЧІСТЬ	І	
У	УВАГА	Р	
Ж	ЖИТТЕРАДІСНІСТЬ	М	
Б	БЛАГО	А	
А	АКТУАЛЬНІСТЬ		

МЕТОД «АСОЦІАТИВНА СІТКА»

Запишіть по одній асоціації до кожної літери слова «Сніг».

С –

Н –

І –

Г –

ТВОРЧА МАЙСТЕРНЯ

Побудуйте інформаційне гроно до головної героїні твору.

Упізнайте героїв за цитатами.

1. «Добре уявляє числа і тому може подумки підрахувати, скільки буде дванадцять в кубі, потім поділити результат на двадцять чотири, а те, що вийде, помножити на сім.... блискавично справляється з цим завданням, дивуючи однокласників і вчителів» (Ірма).
2. «Її сірий костюм був бездоганно відпрасований, кожна складочка. Сірий берет вона чомусь скинула і тримала в руках, і її бездоганна сіра стрижка сьогодні здавалась іще сірішаю» (Сталева Дама).
3. «Рука м'яка й тепла, це тепло заспокоює Ірму, вона перестає схлипувати, садить її за стіл, ставить перед нею зелену миску з помаранчевим гарбузовим супом» (мама Ірми).
4. «Хто хоче бути перший?» – спитала Сталева Дама. Відмінниця підняла руку – вона завжди підіймала її перша, тож ніхто нічого іншого й не чекав» (Лана).
5. «Найкраща подруга Ірми, найвідважніша дівчинка у їхньому класі й найкраща спортсменка» (Ліна).
6. «Однак сьогодні на другій фізкультурі не було ніяких ігор, велів їм вишикуватися парами і повів у внутрішній дворик. Він був збентежений і ніби невдоволений» (Футболіст).
7. «Часто буває у неї в гостях. Вони разом дивляться на захід сонця і мріють» (Рон).
8. «Близнюки будуть стягувати з неї шкарпетки і лоскотати їй п'яти» (Дора, Даник).
9. «Діти, еее, учні, зараз ви пройдете маленьку перевірку... це... еее... психологічний тест... зовсім маленький. Треба просто стати босоніж на сніг... – і постояти, хто скільки зможе... витримати... еее... простояти. Це зовсім не страшно, може бути трохи... еее... неприємно... Це такий... еее... важливий... тест» (Класний керівник).
10. «Від цієї хвилини став їй байдужий, раз і назавжди. Їй подобаються відважні хлопці. А не нюні, навіть якщо вони такі вродливі» (Алекс).

11. «Сильна й відважна. І ніколи не боїться казати те, що думає. І може дати ляпаса. Навіть дівчині» (Ліна).

12. «Може, ти ж у снігу купана. І у тобі живе снігова квітка» (Ірма).

РУБРИКА «МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО»

МК: пісня Наталії Май «Білий сніг» в авторському виконанні

ПРИГОДИ ТА ФАНТАСТИЧНІ ПОДОРОЖІ

Світ захопливих пригод і справжніх випробувань у романі Наталії Дев'ятко «Карта і компас» – першій книзі трилогії «Скарби Примарних островів». Монтажність сюжетних ліній, просторово-часові особливості

роману, неоднозначність образів і вчинків персонажів твору.

Символічність образів часу й простору.

ТЛ: пригодницьке фентезі

Мета: Формувати ключові компетентності:

Учень / учениця:

дискутує про проблеми вибору людини, уміння приймати зважені рішення; **пояснює** образи часу й простору; **висловлює** судження про те, як виховувати в собі сміливість, хоробрість, кмітливість, відповідальність, адже життя готує не лише нові відкриття, а й небезпечні випробування; **дискутує** про формування моральних людських чеснот; критично, але толерантно **оцінює** позицію співрозмовника; **використовує** комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій, рішень і виявлення лідерських якостей.

Формувати предметні компетентності:

Учень / учениця:

знає загальні відомості про життя і творчість письменниці; **переказує** найяскравіші фрагменти твору, **характеризує** образи головних героїв; **висловлює** свою думку про прочитане; **виокремлює** основні епізоди.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ДОВІДКА

Опрацюйте подані терміни та поясніть, як ви розумієте жанр твору.

Трилógія – три самостійні твори одного автора (літературні, музичні), пов’язані єдністю

задуму, сюжету тощо.

Ромán (фр. roman – «романський») – літературний формат, найпоширеніший у XVIII-XX століттях; великий за обсягом, складний за будовою епічний твір, у якому широко охоплені життєві події, глибоко розкривається історія формування характерів багатьох персонажів.

Фéнтезі (англ. Fantasy – фантазія) – літературний жанр фантастичної літератури, дія якого відбувається у вигаданому світі, де чудеса і вигадка нашого світу є реальністю.

Британський літературний критик Шейла Егоф писала, що фентезі – це новітній літературний жанр, ціллю якого не є втеча від реальності, а, навпаки, освітлення реальності: фентезі намагається донести до нас інші світи, але демонструє існування незмінних цінностей, що продовжують діяти всюди – у всякому можливому світі.

РУБРИКА «ЦЕ ЦІКАВО»

Біографічний штрих

Дев'ятко Наталія Володимирівна – український прозаїк, перекладач, журналіст, літературний критик, кандидат філософських наук, член Національної спілки письменників України і член Національної спілки журналістів України. Пише українською та російською мовами у жанрах психологічної прози, фантастики, фентезі, пригодницької казки для дітей і юнацтва. Народилася 11 січня 1983 р. у Дніпропетровську. Закінчила Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара. Редактор відділів «Критика», «Проза», «Конкурс» першого україномовного журналу фантастики «Український Фантастичний Оглядач (УФО)» у 2007–2009 рр. Член журі і координатор щорічних обласних літературних конкурсів «Молода муза» (2008–2013рр.), «Літературна надія Дніпра» (2011р.), «Україна є!» (2011р.) та ін. Засновник та організатор щорічного міжнародного літературного конкурсу «Современная нереалистическая проза» (2006–2009рр.), член журі Всеукраїнської літературної премії імені Олександри Кравченко (Девіль) (2013р.), голова журі Всеукраїнського конкурсу творчої молоді «Літературна

надія Дніпра» (2013р.). Керівник обласного літературного об'єднання ім. Павла Кононенка. Авторка творів: «Злато Сонця, синь Води», «Легенда про юну Весну», «Скарби Примарних островів». Упорядник колективних збірників «У вирі дум і почуттів» (2008), «Юності омріяні шляхи» (2009), «Віддзеркалення небес» (2010), «Україна є!» (2011), «Барви слова» (2011). Співавтор книги «Сяєво жар-птиці: Антологія літератури для дітей та юнацтва Придніпров'я» (1883-2008), (2009, Дніпропетровськ), альманахів і збірників «Собори наших душ» (Дніпропетровськ, 2000), «Гранослов» (Київ, 2002), «Гранослов запалює зірки» (Київ, 2003), «Коктебель 2005: Зорі над морем» (Київ, 2005), «Сила малого: Антологія сучасної малої прози» (Луцьк, 2008), «Склянка часу» (Канів, 2009), «Перша поетична збірка» (Київ, 2009), «Форум» (Дніпропетровськ, 2011), «Нова проза» (Луцьк, 2011).

РОЛЬОВА ГРА «ІНТЕРВ'Ю З ПИСЬМЕННИЦЕЮ»

– Наталіє, вітаємо Вас із виходом першої частини «Скарбів Примарних островів».

Ця книга у Вас перша?

– Насправді «Скарби...» не єдиний мій роман, хоча так склалося, що першим видавець помітив саме його. Я почала писати ще у 14 років, а оповідати казкові історії ще раніше. Це було весело – розповідати друзям про світи, які тобі наснилися, або вести своїх

знайомих через казкові сюжети, по реакції слухача дізнаючись, чи не схибив у змалюванні психологічних образів. Так я розважалася до закінчення школи, а тоді зрозуміла, що хочу ділитися тими історіями не лише з друзями. Звісно, для того треба було багато чому навчитися.

– Як виникла ідея написати роман саме такого жанру?

– Певно, справа не в жанрі. Коли я пишу, то не думаю про щось зовнішнє, як то жанр, відповідність аудиторії чи наявність книжкових серій,

бо у кожній книзі свій читач. Для мене письменництво – це подорож по ще незвіданому світу, можливість записати те, що там побачиш і відчуєш. А сам роман народився з моєї любові до моря, в чий простір, обмежений тільки виднокраєм, я закохана з дитинства.

– Ваша книга – суміш легкого пригодницького роману, політичної сатири, лірико-психологічної і філософсько-символічної прози. Скажіть, чи не зміщуєте Ви плоди своєї уяви з реальними об'єктами?

– Все, що ми переживаємо в житті, так чи інакше впливає на нас. Звісно, мій власний досвід теж ліг на сторінки цієї книги. А з іншого боку, автор може багато чому навчитися у своїх героїв, бо на їхню долю зазвичай випадає безліч випробувань, й іноді доводиться зупинятися і багато читати або навіть чомусь вчитися, щоб краще розуміти дії персонажів. Але у мене ніколи не виникало бажання вписати у текст людей, щоб їх впізнавали, як це нині модно у письменницькому середовищі, чи політичні події.

– Деякі письменники скаржаться, що персонаж, про якого письменник думає тривалий час, починає його переслідувати наче галюцинація. У Вас таке буває?

– Коли пишеш книгу, особливо коли це розтягується на місяці або навіть на роки, то межа між нашим світом і тим стирається. Чим яскравіший герой, тим менше він слідує авторській волі. Я б сказала, що переслідують авторів не герої, а ідеї, носіями яких вони є, бо щоб реалістично написати персонаж, треба вжитися в нього, на певний час стати ним і думати, як думає він, відповідати за його вчинки. А це стосується і негативних героїв, у яких теж є свої цілком людські мотиви. І тоді автору доводиться самому робити вибір, на чиєму він боці.

– Якою б Ви хотіли бачити нашу творчу молодь?

– Я б хотіла бачити творчу молодь сміливою, розумною і щирою. І щоб

молоді автори розуміли, що справжній письменник не грається в літературу і не будує на ній свій імідж у дружній компанії, а пише, як живе, і живе, як пише.

РУБРИКА «ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ»

Автор _____

Назва книги _____

Жанр _____

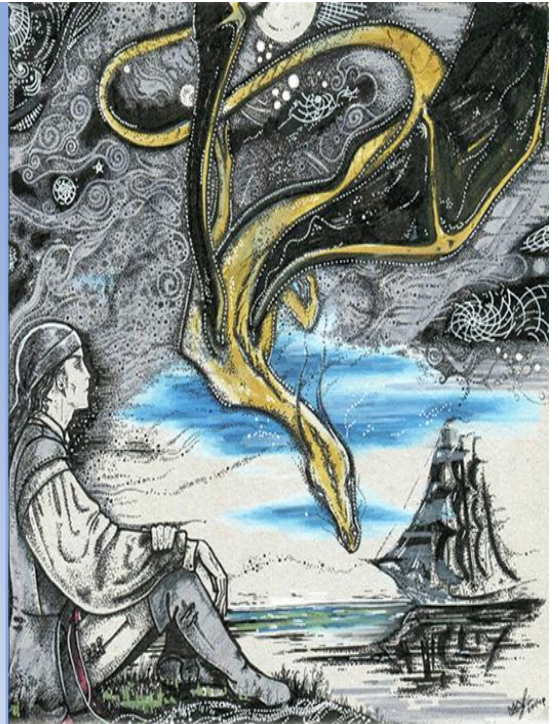
Тема _____

Опис

подій _____

Герої _____

Враження від книги _____

ГРА «КАРТА І КОМПАС»

«Карта і Компас» – початок пригодницько-фентезійної трилогії «Скарби Примарних островів». Піратський капітан Ярош Сокіл отримує карту, яка може привести його до скарбів Примарних островів. Але карту зачаровано: малюнок на ній з'явиться лише тоді, коли капітан збере нову команду. Випадкових зустрічей не буває, і невдовзі на піратському кораблі опиняються чародії і воїни, і навіть істоти з давнього народу, яких люди вважають безсмертними. У цьому світі є феї, дракони, русалки, підступні жорстокі вороги і сміливі віддані друзі. Море – живе, воно розмовляє з людьми, а зірку можна зняти з неба...

Завдання: за сюжетом книги створіть гру «Карта і компас». Розподіліть ролі її учасників і пропишіть правила. Обов'язковими атрибутами гри мають бути компас і карта! Успіхів і творчої наснаги!

ГРА «ЮНІ МАНДРІВНИКИ»

Уявіть, що ви потрапили в небезпечну морську пригоду. Які знання ви використали б, щоб подолати труднощі?

ГРА «СКЛАДІТЬ ЦЕГЛИНКИ»

Оберіть «цеглинки», які складають фундамент піратського життя.

самотність

небезпека

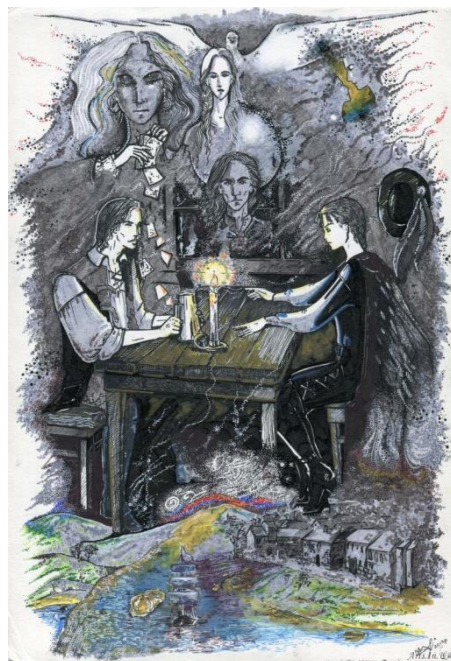
жадібність

гроші

розваги

мандри

вбивство

ЛІТЕРАТУРНА РОЗМИНКА

Складіть сенкан до слова «пірати».

Пірати

Жорстокі, зухвалі

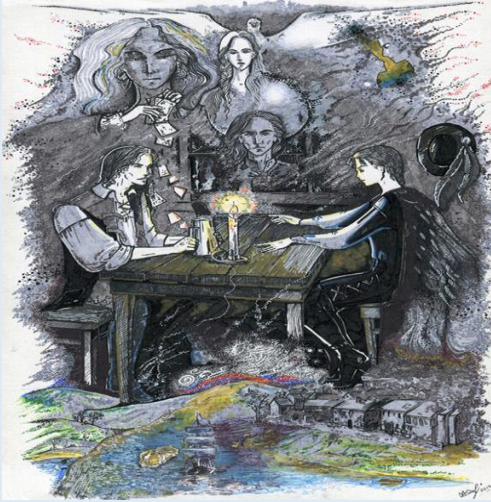
Вбивають, грабують, ризикують

Живуть одним днем

Джентельмени долі.

ІЛЮСТРАТИВНА ГРА «ЩО БУЛО СПОЧАТКУ?»

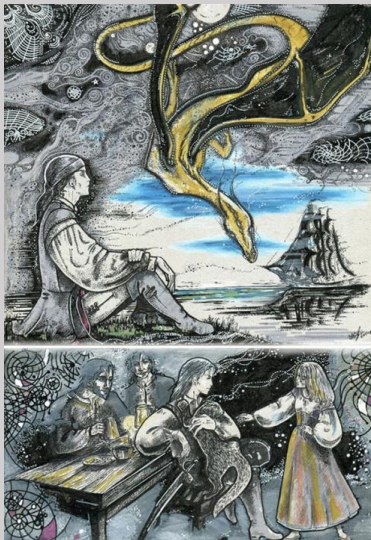
1.

2.

3.

4.

5.

Відповідь: 1, 2, 4, 5, 3

МЕТОД «ГРОНУВАННЯ»

Охарактеризуйте образ капітана Яроша.

ПОРТРЕТ	ІЛЮСТРАЦІЯ	РИСИ ХАРАКТЕРУ
		

ВПРАВА «ВАЛІЗА ЖИТТЄВОЇ МУДРОСТІ»

Покладіть у валізу – чого вчимося у героїв, що візьмемо в життя.

Покладіть у смітник – неправильні, на вашу думку, вчинки героїв.

ТВОРЧА ХВИЛИНКА

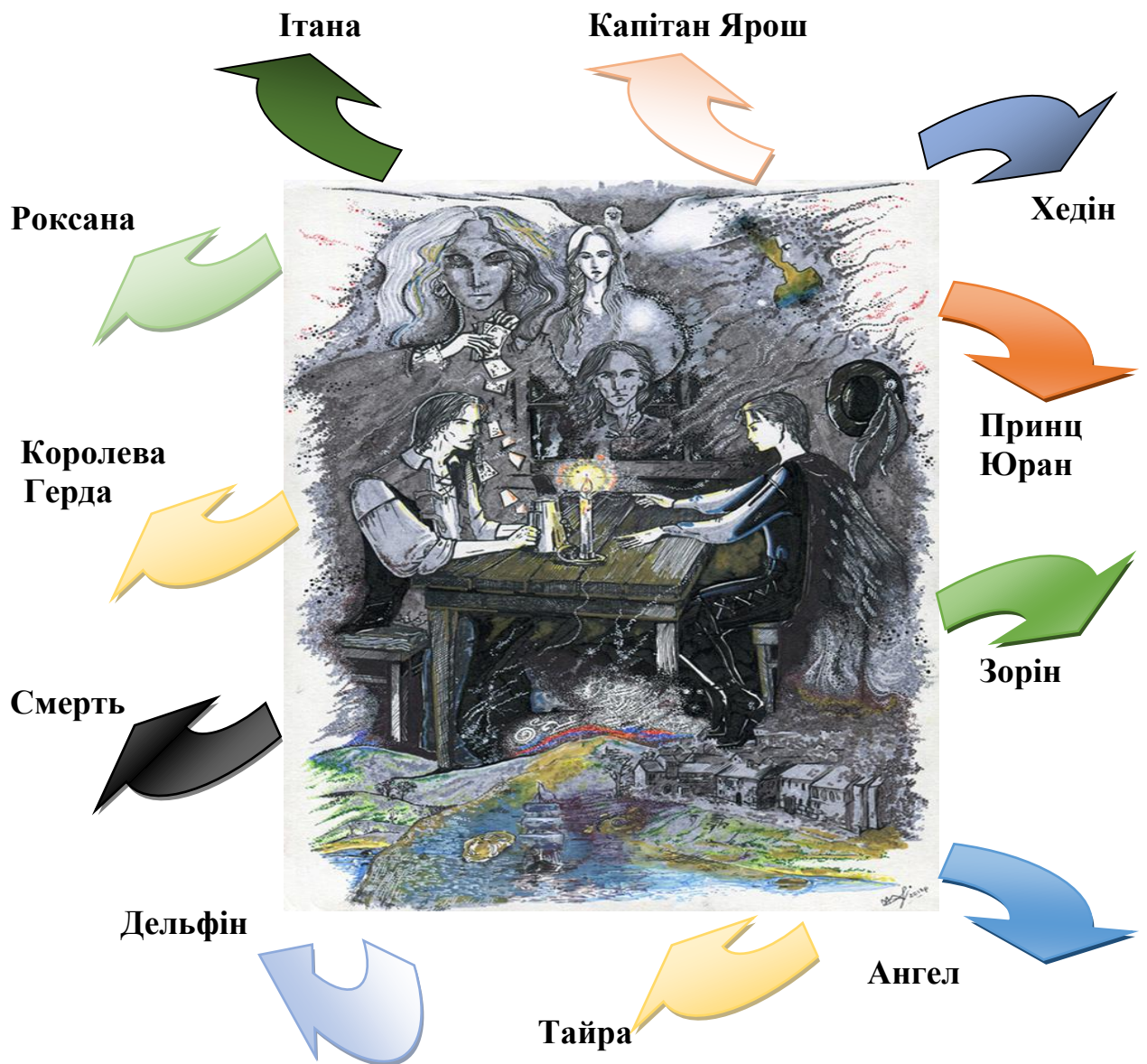
Напишіть твір-мініатюру на тему «Які скарби потрібно шукати сьогодні?»

Можливо, ви скористаєтесь нашими підказками:

- скарби природи;
- духовні скарби;
- скарби рідної мови;
- скарби усної народної творчості.

РУБРИКА «ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ?»

Назвіть героїв твору, які вирушили до Примарних островів.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ДИКТАНТ

«Упізнайте літературного героя»

1. «Сам середнього зросту, підперезаний соковито-багряним поясом, озброєний шаблею і пістолетом. А волосся темно-русяве, недовге, завивається на кінцях, зараз його не ховає, як зазвичай, піратська хустина» (Капітан Ярош).

2. «Біля стіни найближчого до моря будинку стояв стрункий кучерявий хлопчина в простому темному одязі городянина.. Сокіл бачив його вперше, та сьогодні ніч радо відкривала піратові імена» (Хедін).
3. «Його крила вже не здавалися такими білими й чистими, на даху догоряли відблиски заляття, осипаючись сірим попелястим пилом. Він летів, борючись із штормовим вітром, що несподівано подув з моря, і губив пишні білі пера, які передчасним снігом лягали на землю» (Ангел).
4. «Ворожка розкладала пасьянс тільки їй відомим способом, як підказувало серце. На мить вона завмерла, перш ніж відкрити першу трійку. Русяве пасмо закрило бліду щоку» (Ітана).
5. «Відібрала у Яроша кухоль, провела над ним неживою рукою. – Я знаю, яку карту ти отримав сьогодні від моєї названої сестри. Я можу вказати тобі курс» (Смерть).
6. «Судив злочинців темно-русий чоловік, вбраний як міністр. Але звідки взятись такій поважній людині у маленькому містечку? Та цей високий чоловік, якому лише трохи за сорок, дійсно був міністром, звали його...» (Феофан).
7. «Була неперевершена, здавалося, сама близькість моря надає їй сили посміхатись і вірити у свою вроду» (Ворожка).
8. «Костюм незвичного покрою, та дуже зручний у поході, привертав увагу зелено-червоним шиттям. Щось ці візерунки означали, але про те знала тільки хазяйка» (Зорін).
9. «Порятована від страти сиділа біля води, простягаючи руку до хвилі, і хвиля тікала раніше, ніж та могла її торкнутися, наче гралася. Чаклунка одужала, хоча ще була досить бліда і майже ні з ким не говорила» (Кіш).
10. «При світлі сонця вбрання здавалося ще більш поношеним, хоча колись було дуже багатим. Темне волосся зібрав у тугий хвіст» (Принц Юран).
11. «Відкинула каптур, ставши схожою на звичайну жінку, стрижену під хлопця. Та щось було в її рисах неземне, що застерігало про її владу над людськими життями» (Смерть).

12. «Всілася на носі корабля, вже встигнувши перевдягтися і пов'язати червону піратську хустину» (Роксана).

РУБРИКА «МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО»

МК: пісня «Долаючи час і простір»
(Anno Domini, сл. Б. Захарова,
муз. М. Захарової й Д. Гореліка)

**Багатоплановість роману Наталі Тисовської
«Три таємниці Великого озера»: містичність сюжету, детективне
розслідування та ракурси в історію. Прадавня індіанська міфологія у
творі. Особливості композиції та стилістичні засоби роману**

ТЛ: детективно-пригодницький роман

Мета: Формувати ключові компетентності:

Учень / учениця:

висловлює судження про поведінку та моральні пріоритети героїв твору;
коментує міфологічні мотиви, історичні ракурси та стилістичні засоби;
аналізує філософські проблеми, порушені у творі; толерантно **відстоює** свою
позицію.

Предметні компетентності

Учень / учениця:

виразно і вдумливо **читає** твір, **переказує** та **коментує** його зміст; має
уявлення про архетипне прочитання минулого в повісті; **визначає** основну
ідею, особливості композиції твору; **знаходить** та **коментує** реальне й уявне
у творі; **характеризує** образи; **робить** власні висновки.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ДОВІДКА

Детективно-пригодницький роман – це різновид пригодницького роману.

Пригодницький роман має типологічні подібності з фантастичним романом та науково-фантастичним (Жуль Верн, О. Толстой), детективним і політичним (Л.-А. Буссенар, Л. Жаколію). В Україні першим пригодницьким твором можна вважати видану у Франції повість «Маруся» (1878) Марка Вовчка, хоча на батьківщині з нею читачі змогли ознайомитися на початку двадцятого століття.

ОСНОВНІ ОЗНАКИ ДЕТЕКТИВНО-ПРИГОДНИЦЬКОГО РОМАНУ

атмосфера
таємничості й
загадковості

ситуації
припущення й
розгадування

характерні
мотиви
викрадення й
переслідування

РУБРИКА «ЦЕ ЦІКАВО»

Біографічний штрих

Наталія Тисовська

Народилася 1973 року в Києві в родині інженерів. Дитиною була радше активною, аніж тихою, бо перша вчителька в школі раз у раз батькам жалілася: «Яка вона у вас кручена! Не всидить на місці». Але в школі я вчилася на відмінно, тому на поведінку

вчителям доводилося здебільшого заплющувати очі. Предмети любила всі, окрім хіба що географії, яка мені здавалася страшенно нудною; я навіть ходила на математичний гурток, і тільки в старших класах література почала поступово посідати чільне місце серед зацікавлень. Трошки займалася

великим тенісом, трошки волейболом, але то так, на любительсько-дилетантському рівні. От читала завжди професійно – мені б дали майстра спорту з читання вже так у класі шостому.

Закінчила Київський університет (романо-германську філологію), потім магістратуру Університету Лейкгед у Канаді. А професію вибрала майже випадково: читала колись книжку одеської письменниці Анастасії Зорич про війну, там головний герой навчався на романо-германському. І так мені назва сподобалася!..

Студентські роки минули в «круті дев'яності», тому яскравих спогадів не перелічити. А найбільше вразила студентська революція на граніті 1990-го року, в якій я по молодості участі не брала, але ми з товаришками раз у раз приходили на Майдан (тоді ще площу Жовтневої революції, а студентське голодування розпочалося саме 1 жовтня!), щоб бодай морально підтримати тих, хто голодував. Ті події, мабуть, і сформували мене як особистість.

Після університету я трохи попрацювала перекладачем, трохи маркетологом, два роки жила в Канаді (вчилася в магістратурі й працювала асистентом викладача в університеті), і нарешті опинилась у видавництві на посаді завідувача редакції художньої літератури. На той час у мене вже було три опубліковані детективні романи, один навіть отримав премію «Смолоскипа».

Чому детективні? Насправді вони не такі вже й детективні, детектив – це тільки канва для оповіді, щоб тримати читача в напрузі, а перший мій роман дещо фантастичний – про досі не винайдений квантовий комп'ютер, у другому живуть українські міфічні істоти, а в третьому інтрига містично-політична. Не скажу точно, хто надихав мене на написання книжок. Детективну форму обрала завдяки студентському захопленню польською письменницею Йоанною Хмелевською, а сюжети й характери брала з життя. Здебільшого всі мої герої дуже добре пізнавані.

Якщо ж говорити загалом про літературну творчість як життєвий вибір, то це радше не праця, а спосіб життя. Хто там із великих сказав: можеш не

писати – не пиши. Зараз вираз дещо перефразували: врятуй дерево – убий у собі письменника. Але письменник у мені доволі-таки живучий. Власне віддзеркалення бачу у своїх братах-літераторах: Наталці Шевченко, Маріанні Малиній, Олексії Кацаю, Антоні Санченку, Юрії Камаєві... та, власне, письменник тим і вирізняється, що література для нього über alles. Він тільки про те й думає, як би щось написати новеньке «у шухляду», а щойно воно написане, мріє про те, як опублікує свій твір. І якщо одного дня мені не захочеться писати, значить, я серйозно захворіла. Це графоманія в найкращому сенсі цього слова. І нехай в українській літературі буде побільше таких маніяків-графоманів – натхненних і відданих!

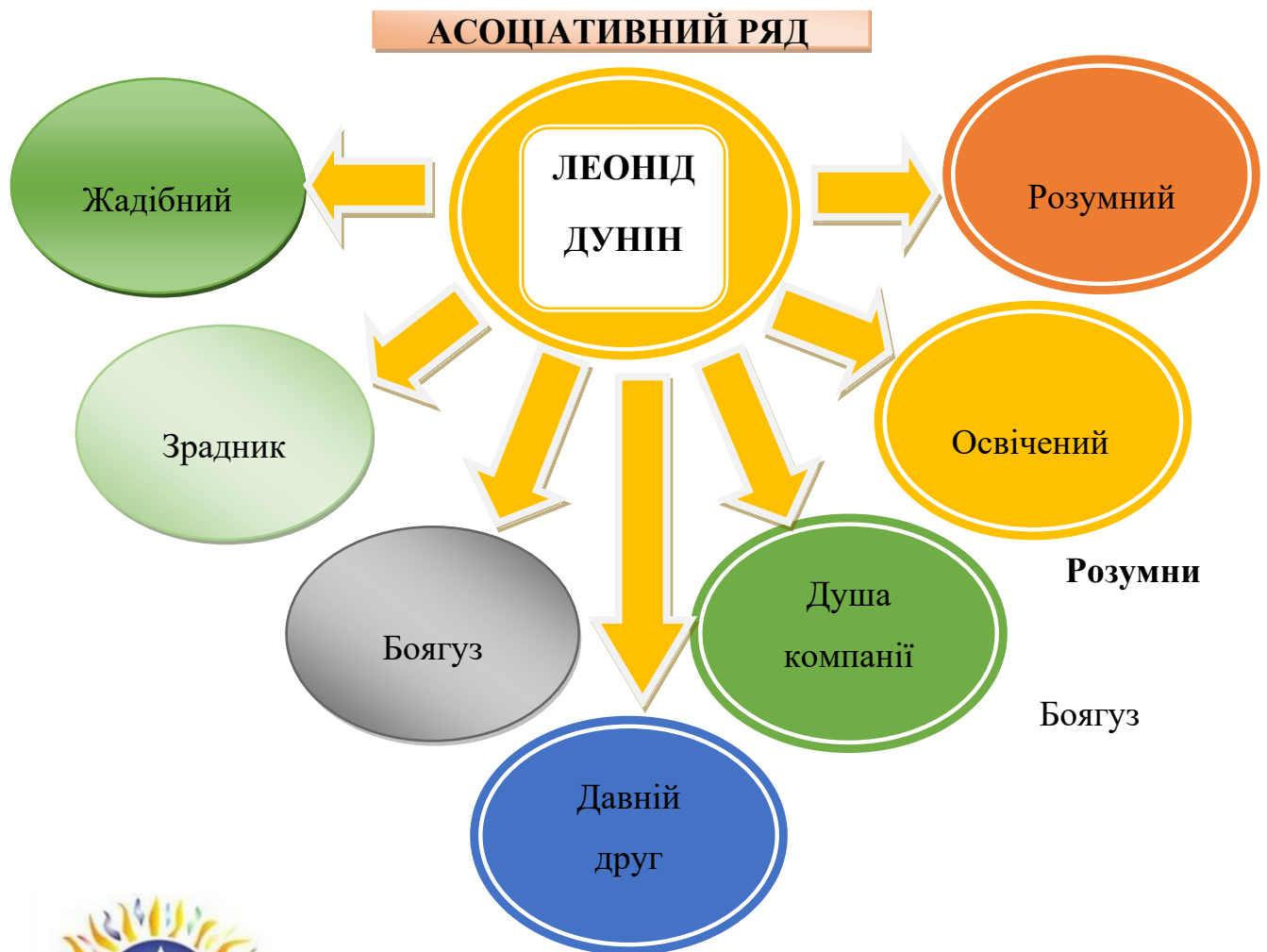
Опрацюйте інтерв'ю авторки. Проведіть паралель між прочитаним твором та розповіддю письменниці. Доведіть або спростуйте думку про те, що в романі «Три таємниці Великого озера» використано автобіографічні елементи та спогади українців, які змушені були емігрувати до Канади.

ЛІТЕРАТУРНЕ ДОСЬЄ

ІМ'Я	ЛЕОНІД ДУНІН	ЛЕО ДАН
МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ	Київ, Україна, Канада	Буремна Затока
ЗОВНІШНІСТЬ	«весела пика, чорне пасмо з чола», «Невисокий, верткий, із великим гакуватим носом, а губи має ясно-вишневі, дівчачі»	
ВІК	Близько 20 років	
РИСИ ХАРАКТЕРУ		
ПРОФЕСІЯ	студент-історик, учасник руху опору під час II Світової війни у лавах УПА	
ПСЕВДОНІМ	Перелесник	

ЛІТЕРАТУРНЕ ДОСЬЄ

ІМ'Я	ЛЕВКО ДАНИЛЕЦЬ
МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ	м. Київ Україна
ЗОВНІШНІСТЬ	«Тонкі пташині риси обличчя, очі великі, наполохані. Худе жилаве тіло сховалося під бронєю поруділих військових штанів, підперезаних грубим шкіряним паском із блискучою бляшкою. А уста – тверді, стиснені».
ВІК	Близько 20
ПРОФЕСІЯ	студент-історик, учасник руху опору під час II Світової війни у лавах УПА
ПСЕВДОНІМ	Сокіл
РИСИ ХАРАКТЕРУ	

Дослідіть міфологічне походження псевдонімів героїв роману «Три таємниці Великого озера».

СОКІЛ		вогняний дух Рарог, пов'язаний з культом вогнища, Першоптах, Першобог.
БУРЕВІСНИК		ця міфічна істота має здатність викликати грім, блискавки і сильні пориви вітру.
ПЕРЕЛІСНИК		злий дух, який відвідує жінок у вигляді зірки, що падає.

РУБРИКА «СЛОВО ПРО СЛОВО»

Поясніть значення фразеологізмів, вжитих Наталією Тисовською в романі «Три таємниці Великого озера».

Вік живи – вік учись, а дурнем помреш.	
Сім мішків гречаної вовни.	
Добрий день у вашій хаті!	
Не було ні рисочки.	
Тримати себе в руках.	
Чарка – чи сварка? Копійка – чи бійка?	
З тебе чарка, а ні – то буде велика сварка.	

«КАРУСЕЛЬ ЗАПИТАНЬ І ВІДПОВІДЕЙ»

Робота над змістом твору

«Три таємниці Великого озера»

- Про які три таємниці розповідає авторка у своєму романі?

(детективну, історичну, індіанську).

- Детективна історія розпочинається із вбивства на водоспаді. Як письменниця привертає увагу читача до цієї події?

(Авторка роману описує прогулянку двох молодих людей маловідомими і небезпечними стежками біля бурхливого водоспаду, звертаючи нашу увагу на те, що дівчина була червоношкіра, а хлопець білий).

- Коли вдруге ми повертаємося до детективної лінії сюжету роману?

(Це була стаття в місцевій газеті).

- Поряд з детективною історією на наших очах починає розкриватися й інша сюжетна лінія: яка?

(Історична: молода аспірантка одного з канадських вузів, українка, знаходить в архіві коробку з українськими віршами, підпис автора зацікавив дівчину, і вона намагається розгадати таємницю походження поезій).

- Які історичні події висвітлює автор в романі?

(Початок II Світової війни, окупація Києва, підпілля УПА).

- Яким чином вірші української маловідомої поетеси потрапили в Канаду?

(Їх інституту передала сестра поетеси, адже сама авторка загинула).

- Яка третя таємниця розкривається протягом твору і стає чи не основною, навколо якої пов'язані інші дві?

(Давня індіанська легенда про скарби, якими прагнули заволодіти вбивці Романа Данильця).

- Що стало причиною приїзду до Канади молодого українського вченого?

(Роман розшукував сестер Байд, які зникли під час II Світової війни).

ЛІТЕРАТУРНА ГРА «УПІЗНАЙТЕ ПЕРСОНАЖА»

Упізнайте героїв твору за цитатами.

1. «Балакав чистісінькою українською мовою – зовсім без акценту; дивакуватий дідок, якому на старість заманулось отримати другу вищу освіту, і неабияку, а з філософії автохтонів».	А. Оріся Байда
2. «Повні руки мокрі, вона тримає їх перед собою, мов хоче якнайшвидше позбутися. Вона вічно заклопотана, завжди подумки – у десятих різних місцях. Це молодша сестра. Вчора їй виповнилося дев'ятнадцять».	Б. Майкл
3. «Трошки вище – майже хлоп'яча стрижка старшої, двадцятидвохрічної... Очі в неї сірі, суворі, на світ глядять із недовірою, і тільки ковзнувши по Семеновій тонкій шиї над розшпиленим коміром сорочки – м'якшають».	В. Роман Данлець
4. «Світлі короткозорі очі гляділи крізь маленькі окуляри. Суміш італійської та української крові чомусь анітрохи не позначилася на ньому: не мав він ані широких вилиць нащадків степовиків-кочівників, ані жагучості в погляді й рухах, що отримали на спадок діти воїнів-ромеїв. Був натомість білявий, опецькуватий, з ледь означеною лисиною, з наївним виразом обличчя».	Г. Лео Дан
5. «Його батьки з репресованих, тільки у вісімдесятих повернулися в Україну. У них дідок був бандерівцем, десь на поселенні одружився та все мріяв переїхати з родиною до Києва».	Д. Оксана Байда

Відповідь: 1Г 2А 3Д 4Б 5В

ЛІТЕРАТУРНА ГРА «УПІЗНАЙТЕ ПЕРСОНАЖА»

Упізнайте героя за опорними словами.

(Опорні слова – слова та словосполучення, які несуть основне змістове навантаження, на які «опирається» та чи інша думка).

Колишня однокласниця, журналістка, Батьківщина, електронний лист, відстань сім годин – подруга Ліна Овчаренко.

Література, індіанське резервація, професор, червона машина, мова оджибве, гора Буревісник, розслідування – професор Пітер Аніт.

Ведмідь, дерево, смерть, водоспад, лікарня, втеча, полон – Ожавашко.

Розлука, опір, розбите скло, Arbeitskarten, остарбайтер, бомбардування, надія, поезія, бібліотека, лікарня – Оксана Байда.

28 років, викладач англійської мови, сарі, рис, мусульманство, страх перед тваринами, князівство, відданість – Султана.

Табір переселених осіб, вдале заміжжя, подорож за океан, вареники, греко-католицька церква, невдалий замах, українські традиції – Орися (Ірина) Байда.

ЛІТЕРАТУРНА РОЗМИНКА

Пов'яжіть відгадані слова з жанром роману Наталі Тисовської «Три таємниці Верхнього озера».

Відповідь: детективно-пригодницький роман.

РУБРИКА «ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ»

За допомогою уривку з твору знайдіть на карті місто, описане автором, і доведіть або спростуйте його існування.

«Скажімо, доскіплива особа може закинути мені, буцім такого містечка, як Буремна Затока, не існує в природі й існувати не може. На це я відповім одне: якщо причепа не полінується пошукати на західній півкулі нашої планети водоспад Какабека, одразу ж упевниться, що авторка не лишень не вигадала Буремну Затоку, а й не прикрасила її ні на йоту. Понад

усякий сумнів, незважаючи на сорокаградусні зимові морози та небувалу літню спеку, це одне з найчарівніших місць на землі».

РУБРИКА «ДОВЕДИ ДУМКУ»

На яку тварину, на думку Патрика, було схоже котисько з українським прізвиськом Яро. Чому так вирішив чоловік?

Сходами задріботіли легенькі крочки, й до підвалу вкотилася блакитна пухнаста куля. Затріпотівши довгою шерстю, куля обернулася на здоровезного гривастого котиська зі смарагдовими очима, на дні яких чаїлися підступні плани.

РУБРИКА «ЩО В ІМЕНІ ТВОЄМУ?»

Зверніть увагу на імена, які автор використовує у творі. Яке пояснення можна дати цьому явищу, спираючись на історичні умови. Створіть проект під назвою «Українські імена на півночі Канади: збереження традицій чи данина пам'яті рідним».

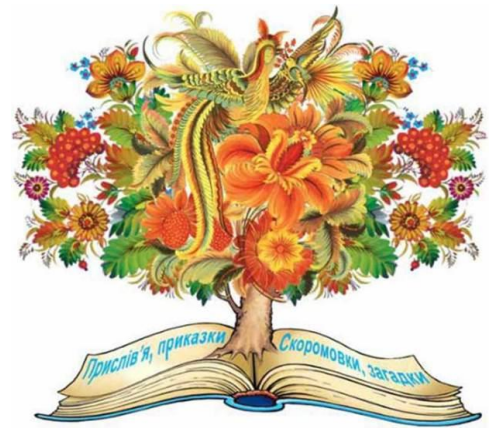
РУБРИКА «СЛОВО ПРО СЛОВО»

Вкажіть, які художні засоби використовує автор для опису водоспаду Какабека в романі Наталі Тисовської «Три таємниці Великого озера».

«... В жовтні бистрий і небезпечний водоспад Какабека змілів, вода на дні Кам'янистої річки стишила плин, і каміння, навесні сховане під горами піни, зараз чорними потворами виступило з води...»

«... Цивілізація марно боролася з природою, а водоспад щоразу, як бачив на слизькій доріжці людську істоту, хижо та вдоволено бурчав і чекав на пожертву...»

«Пані Ірина мовчала. Я відвела очі до вікна, крізь яке проглядала пласка верхівка Гнізда Буревісника. Саме тут, біля гнізда великого міфічного птаха, ми знайшли українського Буревісника. І він виявився зрадником. Спершу мимовільним, але одна слабкість тягне за собою іншу, поступово стирається чітка межа між праведним і неправедним, і наступний крок – свідомий злочин».

ЕПІТЕТИ:

ПЕРСОНІФІКАЦІЯ:

ГІПЕРБОЛА:

ПЕРШІ ДОСЛІДЖЕННЯ У МАЛІЙ АКАДЕМІЇ НАУК

Дослідіть легенди та перекази роману Наталі Тисовської «Три таємниці Великого озера». Чи мають вони

щось подібне з іншими легендами та переказами? Скористайтесь поданим матеріалом таблиці та доповніть її.

«Трикстер-койот сотворив землю: на початку світу куди не кинь оком перекочувала хвилі неозора вода, у небі ширяв орел, на хвилях гойдалася черепаха, а на спині у неї примостився койот. Орлу та койоту набридло, що наокруг – сама вода, й вони відправили черепаху на дно океанське – дістати трошки землі. Черепаха пірнула глибоко-глибоко, хапнула жменю землі – й випливла назовні. Але поки вона виборсувалася з води, земля майже цілком вимилася з її лапи».

«Були легенди і про Сплячого Велетня та срібну копальню, і про Гніздо Буревісника. Коли Птах Буревісник кружляє над своїм гніздом і б'є крилами, то гримить грім, а коли він розплющує очі, то в землю вдаряють блискавки: так він полює на китів. Коли ж Птах Буревісник воює з гримучою змією, на землі здійсмається жахливий буревій...»

«Обабіч гори, на вершечку якої Буревісник звив своє гніздо, люди збудували два селища. Койот мешкав у Темному селищі. Коли людям у Темному селищі треба було виходити на полювання або на риболовлю, вони відсували великий камінь, який затуляв прохід до аметистової копальні, й тоді все навкруги освітлювалося мерехтливим срібним сяєвом. Від людей койот не раз чував, що з того боку гори розташоване Світле селище...»

РУБРИКА «КІНОМИСТЕЦТВО»

МК: фільм «Індіанська міфологія. 7 легенд»

Тарас Микітчак. Роман «Долина Єдиної Дороги»

Динамічність сюжету про одвічну битву добра і зла як на полі бою, так і в душі кожного з героїв роману. Глибокий психологізм змалювання персонажів. Особливості авторського стилю та мови твору.

ТЛ: містична повість, твір-антиутопія

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень/учениця

коментує стилістичні засоби мови твору; **висловлює судження** про актуальність твору; **зіставляє** специфіку розкриття теми в літературі різних жанрів; **дискутує** з приводу порушених у творі проблем; толерантно **відстоює** власну позицію.

Формувати предметні компетентності:

учень/учениця

розповідає коротко про письменника; **переказує й коментує** зміст; **визначає** тему та головну думку; **характеризує** образи роману, їхню відповідальність перед прийняттям важливих рішень; **підтверджує** власну думку цитатами з тексту.

РУБРИКА «ЦЕ ЦІКАВО»

Біографічний штрих.

Народився Тарас Микітчак на Стрийщині, любить мандрувати Карпатами, в його творчому доробку є роман «Долина єдиної Дороги» – лауреат VII літературного конкурсу «Коронація слова» у 2007-му році. Ця скромна і цікава людина – кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник Інституту екології Карпат НАН України, а у дитинстві полюбляв твори Всеволода Нестайка і

сам пробував писати оповідання. У наступному році львівський письменник

порадує нас новою книгою про пригоди Дзвінки і Дмитрика у Карпатах та збіркою кримськотатарських легенд...

Тарас Микітчак протягом 10-и років співпрацює з анімаційною компанією «АРТ-Відео» як сценарист мультфільмів. Її привабила пропозиція надсилати до студії українські легенди та свої малюнки. Щоб Злидні не бігали Бердичевом, гість надійно їх заховав і запросив до розмови про другу книгу з інтригуючою назвою «Джмеленя та Канікульне озеро», історія її героїв почалася 1-го червня, коли діти святкують свій Міжнародний день. Виявляється, водяник – трохи сантехнік, і до нього в гості приходить русалка, а Канікульне озеро – то ціле місто, яке у небезпеці, і його потрібно рятувати. Для цього довелося полоскотати мера, щоб відмінив постанову про знищення водойми. Друга книга цікава не лише для малюків, вона дитячою мовою розповідає про важливі дорослі проблеми.

РУБРИКА

«ПІЗНАЄМО УКРАЇНУ РАЗОМ»

Прочитайте опис місцевості з роману Тараса Микітчака «Долина Єдиної Дороги». Проведіть паралель з реальністю. Яка місцевість постане у вашій уяві. Опишіть.

«...Болітник на мить зупинився й роззирнувся навколо. Незважаючи на пожухлі стебла вереску, що додавали рівнині ноток смутку, рідні простори однаково чарували серце, наповнювали його спокоєм, затишком. Купини сріблястих трав, схожі на волохаті кулі, засіювали пологі схили, особливо рясно обсівши краї вологих місцин, у яких під час дощів стоять калюжі води. Вершини й схили приземкуватих пагорбів укривали верескові зарослі,

заливаючи своїми вохристими тонами майже весь довколишній простір. Де-не-де з них стирчали густі кущі глоду й дикої сливи, наставивши свою темну зелень, наче їжаки колючки. Червоними вогниками світила шипшина; листя на ній майже пожовкло, злякавшись раптових холодів. Шипшинові ж ягоди зовсім не бояться ні заморозків, ні приморозків, ні справжнього морозу й цілу зиму блиматимуть своїми червоними ліхтариками, приманюючи лісових птахів. Місцями пагорби прикрашало пухнасте срібло ковили, й усі ці барви, всі різноформні обриси навколо зливалися в душі Болітника в сумирну радість, тихе захоплення, майже щастя».

РУБРИКА «STEM-ОСВІТА»

Пригадайте рослини, що згадувались у творі. Знайдіть цитати про них. Що ви можете розповісти про них? Використайте знання, здобуті на уроках природничого циклу.

Мак

«Зранку вони палахкотять біло-рожевими кольорами світанкового неба, а під вечір у їхніх квітах завмирає малиновий вогонь призахідного сонця».

Журавлина

«Її маленькі ягідки червоними продовгастими намистинками горять поміж сфагнових мохів і росичок».

Багно
болотне

«Може, нарвати трохи пагонів багна для напою здоров'я, який щоосені готує мама?»

Золота
жимолость

«...яскравішим від якої було хіба що сонце».

Упізнайте героїв твору за цитатами.

<p>1.</p> <p>Яблучна Горпа</p>	<p>А «Вона сиділа біля хати, опираючись на свою палицю, і щось повчала свою тридцятилітню доньку. Яблучна була дуже мудрою жінкою».</p>
<p>2.</p> <p>Чисторос Болітник</p>	<p>Б «І квіти, й посипані червоною битою цеглою доріжки, і кам'яна огорожа з дерев'яними воротами – усе це було його маленьким заповітним світом, куди він приносив враження ззовні й переживав їх знову і знову за якоюсь роботою чи відпочиваючи».</p>
<p>3.</p> <p>Вересковий Ліводверник</p>	<p>В «Старий широко розплющив свої тьмяні очі й здригнувся; важко зітхнув, і його довжелезні вуса залопотіли від цього подиху, наче на протязі; сміх його заскрипів, наче старі незмащені колеса. Та це був сміх доброї людини, він приносив радість і заспокоєння».</p>
<p>4.</p> <p>Травник Густобрів</p>	<p>Г «... вїт усієї Дорожньої Долини, нащадок дуже й дуже древнього роду».</p>
<p>5.</p> <p>Вістун погоди</p>	<p>Ґ «... щодня слідкує за хмарами, за вітром, за туманами, все записує і може навіть передбачити, яка погода буде наступного дня. Яблучна Горпа казала, що ... розрізняють 85 видів хмар і вміють міряти швидкість вітру й відстань між зорями, яка зменшується перед дощами чи різким потеплінням».</p>

ЛІТЕРАТУРНА РОЗМИНКА

Прочитайте уривок з роману «Долина Єдиної Дороги».

Дайте відповідь на запитання, чому для доріжан Дорога стала єдиним великим символом? Чи прослідковується образ Дороги протягом всього роману?

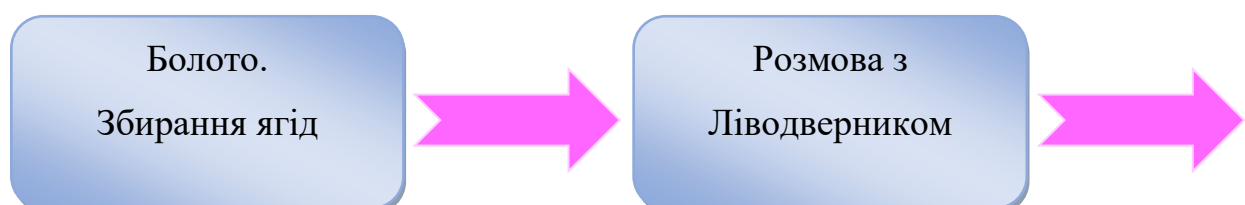
Відповідь: Дорога – велика й загадкова, давня-прадавня, бо навіть перші записи у родових книгах розповідають, що Дорога була тут ще до появи в долині доріжан. Дехто вважав її живою, одухотвореною. Інші ставились до неї, як до єдиного великого символу – визначального для доріжан. Дорога була основою і причиною життя. Вона ж свідчила про його безконечність, бо вела з Нізвідки в Нікуди. Її ототожнювали з Метою, бо вона завжди кудись вела і приводила – усе мислення доріжан пов'язувалося з нею.

Камінь, з якого було витесано кремово-рожеві плити дорожньої бруківки, ніде в долині не зустрічався – цей матеріал не з цього краю. В одній із родових книг записана легенда, буцімт якийсь рівниною йшов Небесний Бог, щоб вдихнути у неї життя і привести за собою свій народ. Перед його ногами стелилася ця Дорога, залишившись тут назавжди після божественної мандрівки.

Доріжани ставилися до неї з великою пошаною, бо Дорога завжди допомагала їм, пролягаючи крізь їхнє життя добрим оберегом.

РУБРИКА «СЮЖЕТНИЙ ЛАНЦЮГ»

Відтворіть сюжетний ланцюг роману «Долина єдиної дороги».

ЦИФРОВИЙ ДИКТАНТ «ЛІТЕРАТУРНЕ ЛОТО»

Вас можна вважати переможцем «Літературного лото», якщо після названого числа ви згадаєте та назвете подію, пов'язану з ним у творі Тараса Микітчача «Долина Єдиної Дороги».

Відповідь:

1 – «першого осіннього місяця Сомніона».

4 – «четвертого літнього місяця Авейора».

16 – «Кожна їхня сторінка була поділена синіми лініями на 16 частин, що відповідало 16-ти місяцям року».

25 – «З Морфідом у гори йшло 25 доріжан, які мали нести поклажу».

159 – «Книга Болітників була тонкою — всього 159 сторінок, та й починалася доволі безславно, хоча й надзвичайно романтично: хлопець із родини Сизокрилів покохав дівчину-Травничку».

746 – Верескова книга мала 746 сторінок (сторінка за рік).

816 – Травник Густобрів, книга якого налічувала 816 сторінок.

25,5 тисяч – «Чисельність армії зараз становить двадцять п'ять з половиною тисяч піших і кінних воїнів, – ще раз повторив Тайбері. Після такої відповіді воєначальник збив його держакон булави на землю й проламав кулаком стінку своєї карети».

ЛІТЕРАТУРНА ГРА «ЗНАЙДИ ПОМИЛКУ»

1. «Він був молодим, красивим і звали його **Чисторосом**» (Морфідом).
2. «Побачивши, як мої вогненні кулі обпалюють землю, зривають ґрунт на десятки метрів углиб, як погожого дня блискавки сиплються з небес, каракоти попросили перемир'я, – сказала **Права Синього Льоду** й Блакитного Снігу» (Права Чистого Вогню).
3. «Один **доріжанчанин** попросив дозволу залишитись у долині. Це був Репинга» (заземелець).
4. «Чисторос обережно підважив кущик **напороті** разом із землею, турботливо огорнув викопаний прямокутник полотном і поставив його у кошачок» (зимівника).
5. «Морфід засівав душі доріжан **надією**, наче сівач зернами ріллю. І зерна страху відразу давали сходи» (страхом).
6. «Чоловік із алебардою на брудно-білому держаку звався **Чанко** (Репинга), чоловік із заплетеним у дві коси волоссям – **Морфід** (Чанко), чоловік із малюнком сонця на лобі – Ро, а два схожі один на одного коротуни з розкосими очима – Тайто й Тайбе. Жінку, яку всі доріжани відразу ж охрестили неймовірною красунею, звали **Шіта** (Рута)».

РУБРИКА «ЛІТЕРАТУРНИЙ ДВОБІЙ»

Працюючи з текстом роману Тараса Микітчака «Долина Єдиної Дороги», заповніть таблицю, в якій зазначте звичаї двох ворогуючих народів – котів і доріжан. Порівняйте їх. Кому належать зазначені в таблиці звичаї?

Шлюб і подружня вірність	Насилля й гвалт, розпуста і Уседозволеність
Мудрість і врівноваженість	Збагачення
Верховенство права	Спрага влади
Віра	
Доброзичливість, щиросердність	

ПРОЄКТ «СТВОРЮЄМО КІНОШЕДЕВР»

Чи хотіли б ви стати справжніми режисерами?!

Опрацьовуючи роман Тараса Микітчака «Долина Єдиної Дороги», уявіть себе Чисторосом і за допомогою тексту-опори складіть кіносценарій.

Я (який?) _____.

Я люблю _____.

Навколо мене відбувається _____.

Я не терплю _____, бо _____.

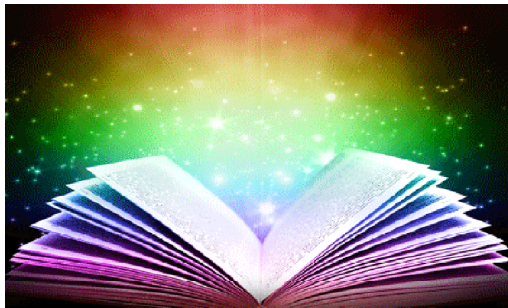
Я буду боротися за _____, тому що _____.

Я вмію _____ і бути відданим.

Маки нагадують мені _____.

Створіть буктрейлер, демонструючи власне бачення змісту через відеовізуалізацію головної ідеї твору.

РУБРИКА «КНИГОМАНИ»

У домі Історії зберігалися родові книги. Що цікавого ви дізналися про них?

Відповіді: Верескова книга мала аж 746 сторінок (сторінка за рік).

Травник Густобрів – книга, яка налічувала

816 сторінок. Кожна їхня сторінка була поділена синіми лініями на 16 частин, що відповідало 16-ти місяцям року. Так за кількістю сторінок у книзі й обчислювали вік доріжанських родин. Наприкінці кожного місяця всі доріжани збирались на свої родинні ради, де всі сім'ї розповідали про найважливіші події, що сталися з ними від часу останньої ради. Потім голова родини, найстарший і найповажніший серед тих, хто носив родинне прізвище, записував у книгу все, що вважав вартим залишити в історії роду. До книг доторкалися тільки з дозволу їхніх упорядників. Коли ж хтось хотів почитати книги інших родів, то не мав права залишатися з ними наодинці, без представника родини, якій належить рукопис.

Книга Болітників була тонкою – всього 159 сторінок, та й починалася доволі безславно, хоча й надзвичайно романтично: хлопець із родини Сизокрилів покохав дівчину-Травничку. Обидва клани були проти їхнього одруження, але молода пара все ж побралася, за що родичі відмовилися від них. Тоді вїт долини разом із радою присудили їм нову книгу й дали право вибрати прізвище для родини – так на світ з’явилися Болітники.

ЛІТЕРАТУРНА РОЗМИНКА

Як ви думаєте, жіночі образи роману Тараса Микітчака «Долина Єдиної Дороги» можуть бути втіленням протистояння добра і зла? Дайте відповідь, використовуючи цитати з таблиці.

«Стояла на виступі скелі й дивилася вниз. Удари й крики долинали сюди суцільним шумом. Діва вже годину зливалася своєю нерухомістю зі скелею, не зводячи погляду з долини. Її обличчя наче скам’яніло, лише очі мінилися холодним вогнем, який видавав те, що коїлося в її душі».	Права Синього Льоду й Блакитного Снігу
«А й справді! Якщо вона не зіштовхнула Морфіда у магму й дозволила таким чином урятуватися Праві, то тепер сама повинна довести усе до кінця. І ні онда, ні ця діва, ні її волохаті здоровані не стануть їй на перешкоді».	Шіта
«Вона наближається, сповнена силою, невтомна, спритна. Ось вона зупинилася над тобою, заносючи свого меча».	Права Чистого Вогню
«Повелителька гірських зміїв».	Рута
«... жива ріка зміїної шкіри з відблисками вогню на кожній лусочці, здавалася втіленням природної величі й грубої фізичної сили – наче оживили частинку гори чи правічний дуб...».	Онда

РУБРИКА «РОЗКАЖІТЬ ПРО ГЕРОЇВ»

Згадайте героїв із фантастичної легенди та розкажіть про них.

Лісові демони: «істоти в три доріжанські зрости, які, хоч і схожі на людей, але вкриті замість шкіри гладкою корою, які вміють відрошувати втрачені руки чи ноги, які можуть стояти на одному місці й живитися сонцем і водою».

Гноми: «Вони були дуже скритні й зникли невідомо куди і чому. Після них залишилося прекрасне мертве місто Пайтіті в одній із гірських ущелин».

Вари: «... білі постаті – вари. Їх було кільканадцять – спокійні, величні, з холодним пронизливим поглядом чорничних очей. Жодної ворожості вони не виказували. Боковим зором Морфід помітив, що зі схованок виходять нові й нові білошерсті воїни. За поясом у них стирчали короткі тесаки на два леза».

Ящірки: «Велетенська рептилія наче вистрелила вгору, вчепившись за стіну своїми лапами. Але навіть усієї її довжини не вистачило, щоб досягнути верху, де вже гуртувалися вари з довгими піками».

«КАРУСЕЛЬ ЗАПИТАНЬ І ВІДПОВІДЕЙ»

Робота над змістом твору
«Долина Єдиної Дороги»

- **Чому дорога на Міждоріжнє роздвоювалася?**

(«Коли перша доріжанка і перший доріжанин клали Дорогу через рівнину, то не поділили один великий камінь (він і зараз лежить на південному роздоріжжі), якого приніс їм лісовий демон, і тому посварилися. Вона, а звали її Перводзвінка, почала мостити свою дорогу наліво, а її чоловік Яснозір – направо. Та через деякий час вони скучили один за одним і повернули дороги назустріч, щоб знову з'єднати їх воедино»).

- **Що відчув Чисторос під час погляду в очі Паві Синього Льоду і Блакитного Снігу? Чи стала войовнича жінка символом добра? Чому?**

(«Усмішка Прави була найщирішою подякою, якої зазнавав у своєму житті молодий доріжанин. Усі тривоги, страх і спогади зникли, а душу заповнили спокій і добро, якого так хотілося і якого шукає в цьому світі кожна істота. От тільки добро для кожного різне»).

- **Прокоментуйте слова Морфіда «Жінки завжди залишаються жінками, – пробурмотів Морфід. – На них ніколи не можна покластися. Або хіба що покластись...» Чи погоджуєтеся ви з думкою головного героя?**

- **Що було вирішено на Мудрій Раді, яку скликали доріжани на мурах недобудованої фортеці?**

(«Сьогодні треба вирішити, як поводитись із вторженцями! ... мали вирішити свою долю, ...ми виступимо проти цих зайд, спробуємо їх здолати, Ми будемо вчитися. Ми не виступимо проти них зараз, а спочатку спробуємо навчитися володіти зброєю»).

- **Який вигляд, на думку автора, має янгол? Знайдіть опис в тексті.**

(«Її темно-синє волосся перехоплене на рівні плечей золотою зачіпкою. Накидка з білої плямистої шкіри якогось звіра прикривала діву від спини до п'ят та ще й тягнулася по плитах. Яким же здоровенним мав бути той звір!? Довга сукня кольору чистого сутінкового неба на стрункому тілі здавалася бездонною водою між крижаними краями накидки. Очі Прави опущені, тонкий маленький ніс, тонкі вузькі губи, кутики піднесені у такій же тонкій, ледь помітній усмішці, видовжений овал обличчя в обрамленні густого шовковистого волосся. Саме такими уявлялися доріжанам ангели. Але цей ангел не був сумним, нечулим створінням, якими їх малювали у храмах. Саме ця усмішка, мов легкий мазок, додавала портретові аскетичного слуги Божого надзвичайної жіночої ніжності й життєрадісності»).

- **Чий бік (добра чи зла) обере Морфід, сміливий, звитязний чоловік?**

(«Обплутуючи його своїм мистецтвом обманювати і вселяти віру у святість необхідної йому справи. Він також був надзвичайною істотою, може, й простою людиною, але з надзвичайною силою духу, яку спрямовував на служінню злу»).

РУБРИКА «СЛОВО ПРО СЛОВО»

Прочитайте уривок із роману Тараса Микітчака «Долина Єдиної Дороги». Визначте художні засоби, використані автором.

«... Онда зайняла пірамідою своїх лускатих кілець кут зали між каміном і столом, а її голова завмерла, наче шафа, між Правою й доріжанами. На щитках між її очима слабким сяйвом перебігав дивний знак –

наче миттєвий відбиток місячного світла. Його можна було помітити лиш іноді. Це не залежало ні від довколишнього освітлення, ні від кута зору, а лише від того, якими очима ти на нього глянеш: звичайними, повсякденними, чи поглядом свого серця. І щоразу, коли знак змигував у свідомості, він здавався дещо іншим. Чисторос, наче заворожений, намагався роздивитися цей знак, схожий на якусь заплутану, з вихилясами, літеру незнайомої йому мови. Знаки на бляхах і діадемі Прави почали якось поєднуватися зі знаком Онди. Відразу ж згадалися візерунки на лобі ящера з Півмісяцевого озера. У них усіх було щось... спільне і... таке, що можна досягнути, але до кінця не збагнути, бо не вистачає знаків, які пояснили б попередні... І тут усе видіння, в яке поринув Чисторос, перервалося. Хлопець відчув, як знаки ураз випарувалися з його свідомості під напівіронічним-напівзверхнім поглядом Прави. Зникли».

РУБРИКА «МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО»

МК: відеоролик з піснями Тауанна
«Самопізнання й творчість як шлях»

Роман Костянтина Матвієнка «Час настав» – пригодницьке урбаністичне фентезі. Жанрова багатогранність твору. Динамічний сюжет твору, у якому оживають старі київські легенди та події сучасності. Образ студента-киянина, що має зберегти історію свого народу. Проблема вибору особистості. Особливості композиції та мови твору.

ТЛ: урбаністичне фентезі

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень / учениця:

установлює причинно-наслідкові зв'язки між подіями твору; осмислює духовний зв'язок з історичним минулим рідного народу; **пропонує** свої варіанти розв'язання конфлікту; **знаходить** компроміс у дискусії; **добирає** самостійно джерела інформації для просування індивідуальним освітнім маршрутом; **здійснює** самоаналіз роботи з інформацією; перевіряє одержану інформацію; **оцінює** позицію співрозмовника.

Формувати предметні компетентності:

учень/учениця

знає найголовніші факти з біографії митця; вдумливо **читає** твір, **переказує** і **коментує** прочитане, **визначає** ідею твору; **характеризує** образ головного персонажа Аскольда; **розуміє** морально-етичні проблеми, порушені у творі; **характеризує** його урбаністичну специфіку; **аналізує** засоби художнього вираження.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧА ДОВІДКА

Опрацюйте подані терміни та поясніть, як ви розумієте жанр твору.

Фентезі – літературний жанр фантастичної літератури, дія якого відбувається у вигаданому світі, де чудеса і вигадка нашого світу є реальністю.

Урбанізм – напрям у літературі, що оспівує життя великого промислового міста.

Сатира – гостра критика чогось, окремих осіб, людських груп чи суспільства з висміюванням, а то й гнівним засудженням вад і негативних явищ у різних ділянках індивідуального, суспільного й політичного життя, суперечних із загальнообов’язковими принципами чи встановленими ідеалами.

РУБРИКА «ЦЕ ЦІКАВО»

Біографічний штрих

Костянтин Степанович Матвієнко – український письменник, публіцист, політичний оглядач та громадський діяч. Народився 6 лютого 1965 року у місті Києві.

У 1989 році закінчив Київський політехнічний інститут.

У 1993 р. – Інститут державного управління при Кабінеті

Міністрів України, нині Національна академія державного управління при Президентові України. Після закінчення політехнічного інституту у 1990 році став депутатом Київської міської ради. Із 1994 року обіймав посаду начальника управління зовнішніх зв’язків Міністерства культури. Із 1999-го по 2002 рік працював консультантом депутата Михайла Сироти.

У 2002 році отримав посаду головного консультанта комітету Верховної Ради з питань державного будівництва та місцевого самоврядування. Із 2006 по 2007 роки був радником голови правління Ощадбанку.

Спільно з Сергієм Дацюком, філософом, есеїстом, К. Матвієнко створив корпорацію «Гардарика», яка надає послуги в сфері економічного і суспільно-політичного консалтингу.

Костянтин Матвієнко створив цикл із чотирьох романів у жанрі урбаністичного фентезі, який отримав назву «Крізь брами українських часів»: «Час настав» (2008, 2011), «Гроза над Славутичем» (2009), «Багряні крила» (2010), та «Добрий шлях» (2011). Протагоністами у романах серії виступають Аскольд Четвертинський, Лахудрик Пенатій та Андрій Первозваний.

2009 рік – роман «Час настав» переміг у номінації «Книга, яку варто читати» на першому «Форумі видавців – дітям».

2010 рік – роман «Гроза над Славутичем» було визнано однією з чотирьох «Найкращих книг України» на другому «Форумі видавців – дітям».

ЛІТЕРАТУРНА ГРА «ДОСЬЄ НА ПИСЬМЕННИКА»

Прізвище, ім'я _____

Рік народження _____

Місце народження _____

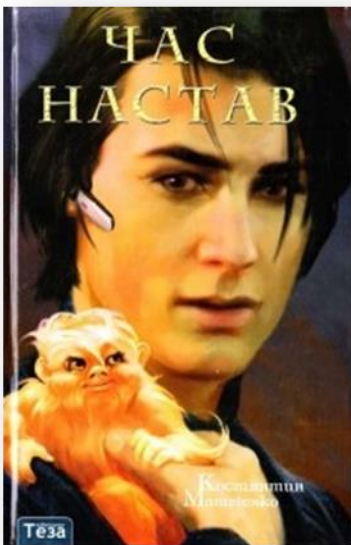
Освіта _____

Кар'єрне зростання _____

Творчість _____

Відзнаки _____

Питання письменнику _____

РУБРИКА «ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ»

«... текст на сто відсотків київський. Написаний правдивим киянином з діда-прадіда..., людиною, для якої [Київ] є не лише місцем проживання і заробляння грошей, а й певною сакральною сутністю, яка може втілюватися в широкому реєстрі образів»

«Україна молода»

Складіть паспорт твору за поданим зразком:

ПАСПОРТ ТВОРУ

- ▶ Автор -
- ▶ Назва твору -
- ▶ Літературний рід -
- ▶ Жанр -
- ▶ Тема -
- ▶ Ідея -
- ▶ Дійові особи -
- ▶ Структура твору -

ЛІТЕРАТУРНА ГРА «УПІЗНАЙТЕ ГЕРОЯ»

- «...високий чорнявий хлопець, третьокурсник історичного факультету Київського університету, вийшов із тісного вестибюля станції метро «Арсенальна» назустріч різкому ранковому вітру...» (*Аскольд Четвертинський*).

- «Припиняємо роботу. Хто його знає, як надалі поведеться ґрунт. Колеги, прошу вас до часу зберігати конфіденційність!» (*професор Довжик*).
- «Сьогодні вона мала важливу справу: вперше у житті йшла до ворожки. Байдуже, що вона – молода освічена жінка з родини київських науковців, яка нещодавно кепкувала із захоплень своїх приятельок віщуваннями, гороскопами та усілякими приворотами-прокльонами...» (*Христина*).
- «Вона сиділа в червоному шкіряному кріслі в розкішному номері готелю «Русь» над чашею Олімпійського стадіону. Була вбрана у вишукано просту білу сукню та низку справжніх крупних перлів, які, втім, зрадницьки підкреслювали її трохи закоротку шию...» (*кирпата Люся, Люська Гаркуша*).
- «У білому хітоні, з великою, важкою патерицею в руках. Міцна статура. Високе чоло. Буйна сива чуприна, густа біла борода і пронизливі сині очі, які сяяли навіть у сутінках...» (*Перший Апостол Андрій*).
- «Я с родітелямимі переїхала с Донбасса. Папа расширяет свой бизнес, вкладивая деньги в какие-то сверхновые технологии. Он все время в командировках, мама занимается обустройством новой квартиры...» (*Надежда*).

РУБРИКА «ПОМІРКУЙТЕ!»

У чому полягає різниця між науковою фантастикою та фентезі? Заповніть таблицю, прокоментуйте свій вибір.

РЕАЛЬНЕ	ФАНТАСТИЧНЕ
	

ТВОРЧА РОБОТА «ЗВ'ЯЗОК ПОКОЛІНЬ»

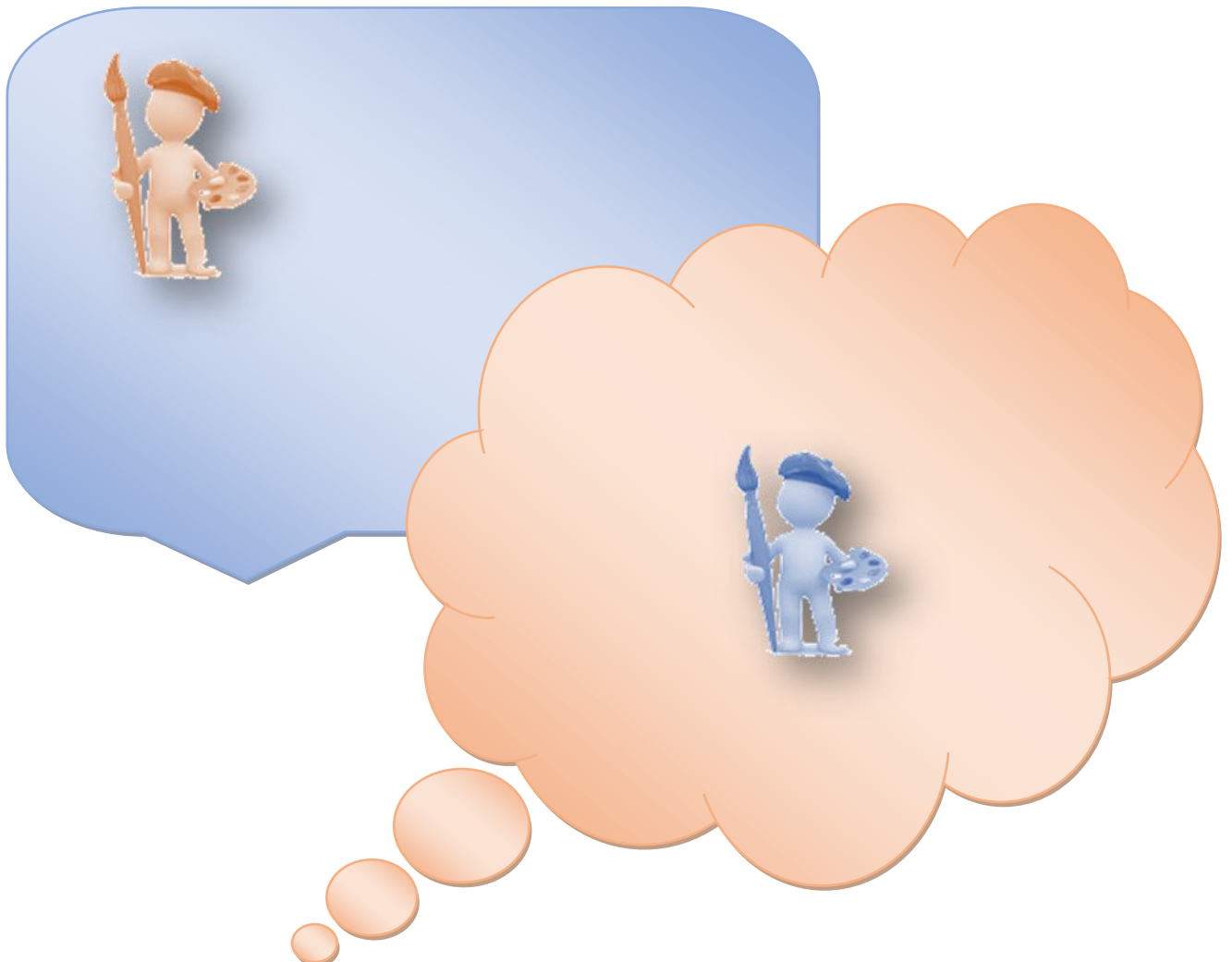
Уявіть, що у вас є можливість поспілкуватися з героями твору. Напишіть електронного листа найулюбленішому герою, розкажіть про старовинну легенду свого міста.

СЕНСОРНЕ СПРИЙНЯТТЯ ТЕКСТУ

Гра «Я – художник»

Знайдіть у тексті запропоновані епізоди. Виразно прочитайте. Уявіть себе на місці головного героя. Виконайте наступні завдання.

1. Намалуйте печеру, в якій Аскольд знайшов магічну книгу.
2. Намалуйте першу зустріч Аскольда і Андрія Первозваного.

ПАСПОРТ-АНКЕТА

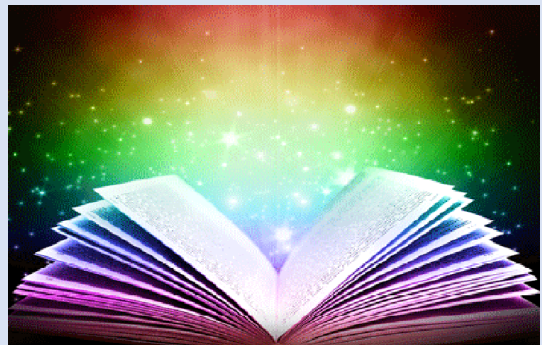
головного героя роману Костянтина Матвієнка «Час настав»

Прочитайте уважно роман, проаналізуйте вчинки головного героя і заповніть паспорт-анкету.

АВТОР І НАЗВА ТВОРУ	КОСТЯНТИН МАТВІЄНКО РОМАН «ЧАС НАСТАВ»
Ім'я героя	
Місце проживання, освіта	
Зовнішність	
Місце, де відбуваються події	
Екстремальні ситуації, в які потрапив герой	
Друзі головного героя	
Риси характеру	

ЛОГІЧНИЙ ДИКТАНТ

Опишіть епізод, пов'язаний із ілюстраціями.

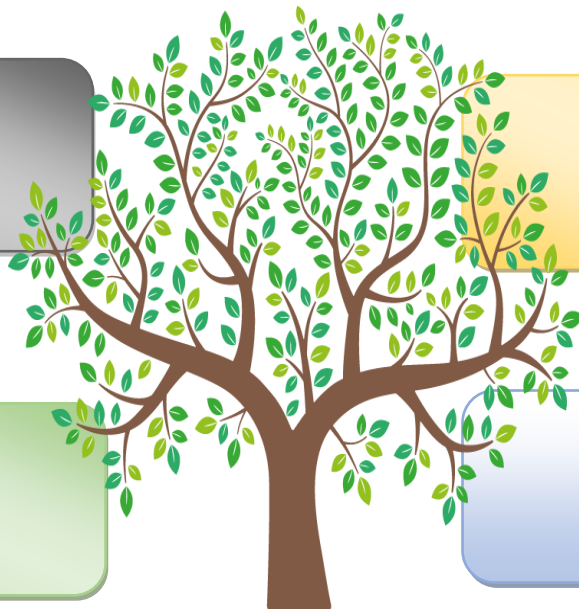

ХВИЛИНКА ТВОРЧОСТІ

Головний герой твору – Аскольд Четвертинський. Автор у романі розповідає не тільки про пригоди хлопця, але й знайомить читача з його родиною. Знайдіть епізоди, у яких розповідається про сім'ю Аска. Складіть «дерево роду» головного героя.

«Четвертинські — стародавній князівський рід, що походить аж від Рюрика...»

«Батька Аск не пам'ятав. Мати лише розповідала, що він дуже цікавився історією та належав до родини корінних киян.»

«...дідусь та бабуся, були засуджені за антирадянщину та український буржуазний націоналізм ще на початку 70-х.»

«наявність у родині ворогів народу міцно зачинила двері цього закладу перед юнаком...»

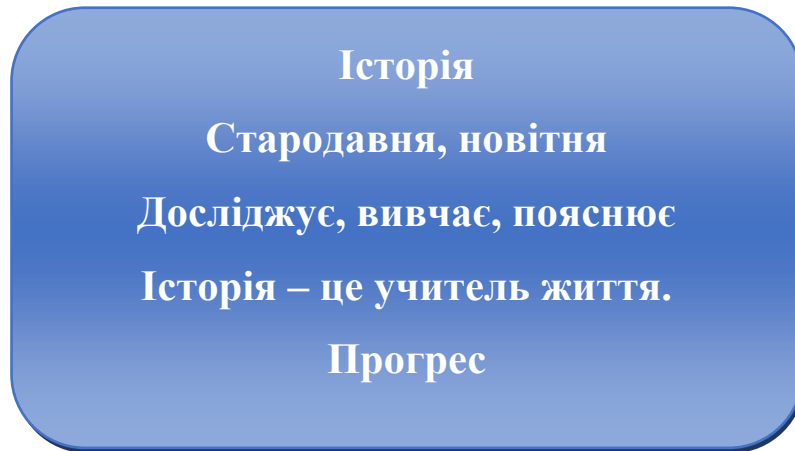

РОБОТА В ГРУПАХ

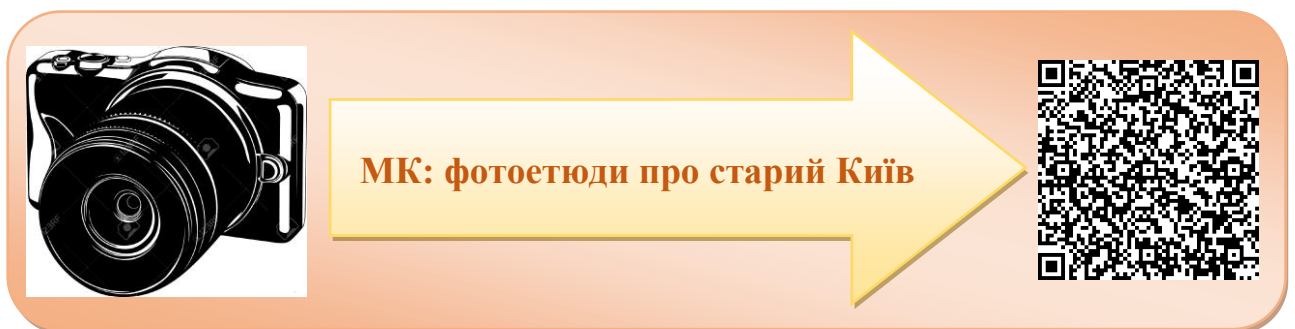
Попрацюйте в групах:

Складіть сенкан до слів «історія», «культура» за поданим зразком.

Зразок:

РУБРИКА «ФОТОМИСТЕЦТВО»

Повісті Тараса Завітайла «Зброя вогню» та «Діти Праліса» – дві частини однієї історії про дивовижних, непересічних героїв, про вічну боротьбу світла й темряви. Показ справжнього обличчя світу, внутрішньої суті явищ і речей. Образ романтичної, загадкової і прекрасної України у творах. Жива мова, динамічний сюжет і м'який гумор повістей.

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень/учениця

висловлює судження про те, як виховувати в собі сміливість, хоробрість, кмітливість, відповідальність; як спрогнозувати можливі наслідки власних вчинків; **дискутує** про проблеми, порушені у творі; **усвідомлює** потребу виховання самостійності, свідомого дорослішання, здатності приймати складні й відповідальні рішення; **коментує** стилістичні засоби мови твору.

Формувати предметні компетентності:

учень/учениця

знає загальні відомості про життя і творчість письменника; **переказує** зміст уривків повістей; **визначає** елементи сюжету в них; **характеризує** образи головних персонажів, їхню поведінку в складній ситуації.

«Про козаків і характерників в українському фентезі не писав тільки лінивий».

Наталія Дев'ятко

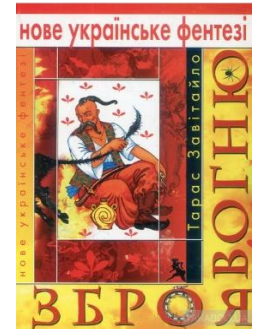
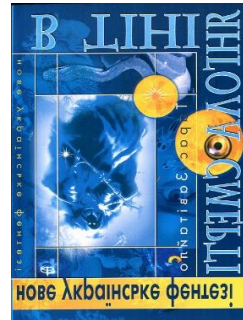
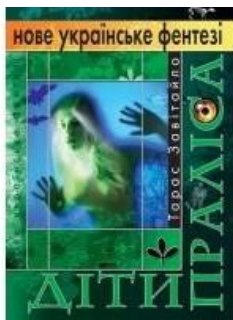
РУБРИКА «ЦЕ ЦІКАВО»

Факти з життя письменника

Про життєвий і творчий шлях молодого і талановитого українського письменника Тараса Завітайла майже нічого не відомо. Знаємо, що ім'я та

прізвище справжні, не псевдонім. Його творчий доробок поки невеликий, він складається з фантастичних творів:

Тарас Завітайло та його дружина Олена – талановиті майстри із Березової Рудки. Відновили місце, де зупиняється транспорт, у селі Смотрики Пирятинського району родинним табором – Олена, її чоловік Тарас Завітайло та батько майстрині Дмитро Буряк.

Варто зазначити, що в цій сім'ї всі самоуки, мистецтва ліплення ніхто не навчався. Сама Олена – філолог за освітою, художниця, журналіст. Тарас – письменник, музикант, агроном за освітою, а батько має спеціальність кухаря.

Подружжя Завітайлів знають як власників Zavitaylo's Organic House – зеленої садиби творчого простору в Березовій Рудці Пирятинського району. Із минулого року обійстя Тараса та Олени асоціюють ще й із фестивалем «Свіччине весілля», на якому відродили старовинний обряд вшанування вогню.

Обшир інтересів творчої родини не обмежується стародавніми українськими традиціями. Ентузіасти виготовляють товари handmade, проводять майстерки, творчі заняття для малечі, організують вечорниці тощо.

РУБРИКА «СПОВІДЬ»

Тарас Завітайло про своє нелегке життя

Ніщо не провіщало біди. Але раптово не стало мами. Невдала операція передчасно обірвала її життя. Я залишився жити з дідусем та бабусею у селі Березова Рудка, що на Полтавщині. Мене сюди відправила мама, сподіваючись, що сільська духовна атмосфера не така розтлінна, як у Києві, де я жив раніше...

Саме тоді я вперше спробував алкоголь, а згодом і наркотик. Моя поведінка різко змінилася, я став відлюдкуватий та грубий, мене не впізнавали. В домі одного з однокласників в аптечці я знайшов таблетки, які довго приймав, збільшуючи дозу. Але одного страшного дня таблетки скінчилися – і я потрапив у пекло. Мені було лише п'ятнадцять. Я зліг, мене лихоманило, тіло вкрилося червоними плямами. Був поставлений діагноз: краснуха. Ніхто навіть не міг здогадатися, що в мене ломка! Молодий організм переборов наслідки отруєння, я дав обіцянку більше не вживати таблеток і перейшов на анашу.

Але смерть мами була лише першою. Через рік так само раптово не стало дідуся, який все життя заміняв мені батька, потім убили двоюрідного брата. Я пережив п'ять похоронів – померла вся моя київська рідня.

Життя мені здавалося чорною прірвою. Я не переставав вірити в те, що Бог є, але думав, що Йому до мене байдуже, і моє серце наповнювалося ненавистю. Я вирішив звернутися до того, хто ненавидів Бога ще більше за мене. Я обрав провідником у своєму житті диявола і запросив до свого серця. Я зробив татуювання «666» на своїй лівій руці і на правому стегні. Сатана використовував мене, як тільки міг. Я не просто вірував у нього, я проповідував його! І найжахливішим було те, що багато людей мене з

цікавістю слухало. У той час моїми ліпшими друзями були опіум, анаша та алкоголь. Я грав на гітарі та писав пісні, у яких оспівував розпусне життя. Згодом зібрав групу під назвою «Шабаш». Приблизно в той же час у Березовій Рудці відкрився дім молитви християн віри євангельської. Звичайно, це не оминуло моєї уваги. Я знав, хто вони, і при зустрічі з ними не втікав від бесіди. Вершиною я вважав повернути хоча б одного з них до своєї «віри», я мріяв про церкву сатани у Березовій Рудці. Багато хто з місіонерів були шоковані зустрічами зі мною і не в одній молитві вони зверталися до Бога, щоб Господь порятував мою душу. Моє життя нагадувало балансування над прірвою. Постійні передозування та загравання зі смертю... Але одного разу я зайшов надто далеко. Будучи добряче напідпитку, я прийняв зовелику дозу наркотиків і знепритомнів. Коли я прийшов до тями, то перше, що відчув, це шалений пульс мого серця, яке то вистрибувало з грудей, то раптово зупинялося. Я не міг поворухнутися, а серце билося все тихше й тихше. Раптово до моєї свідомості дійшло, що я відправляюсь до пекла! А мені так хотілося жити! І я почав молитися до Господа, якого так нерозумно відкинув. Ще декілька разів я провалювався в безодню, непритомніючи, і кожного разу, повертаючись, молився. І Бог почув мене! Але сатана не думав відступати. Наступного ранку (ще тремтячими та слабкими руками) я налив собі стакан горілки, випив, потім розжарив на плиті ніж та випалив свої татуювання. Зараз я розумію, що то був звичайний фарс і «самобичування». Це ніяк не могло порятувати моєї душі. Але відтоді я вважав себе за віруючого, християнина, хоч насправді опинився на роздоріжжі. Декілька разів я приходив до дому молитви, але, на жаль, майже постійно напідпитку. За мене молилися, Бог торкався мого серця (я це відчував), але воно настільки зачерствіло, що не могло прийняти Бога.

Але Бог вже трудився наді мною, бо за мене вже багато молилося нових друзів-християн. Я бачив, як у покаянні приходили до Бога мої друзі зі світу. Вони неодноразово запрошували мене до церкви. Я погоджувався, але коли наступала неділя, у мене знаходилося безліч причин не їхати разом з ними...

Але Бог мені дав чудову дружину, роботу... Разом з тим важко було відмовитися від звичного способу життя, нове лякало та насторожувало.

ПЕЧВОРК «ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ТАРАСА ЗАВІТАЙЛА»

За ілюстраціями пригадайте основні події з життя письменника.

с. Березова Рудка

Етнофестиваль «Свічине весілля»

Зупинка на Полтавщині

Тарас Завітайло – виконавець своїх пісень

Іспанія, м. Сантомера, свято культур світу

РУБРИКА «ПРИПУЩЕННЯ»

На основі ключових слів хмаринки відзнайдіть історію написання книги «Зброя вогню» Тараса Завітайла.

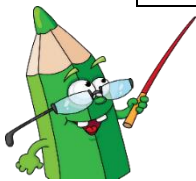
Відповідь: Книга молодого українського автора Тараса Завітайла «Зброя вогню», яку було представлено під час «Єврокону-2006», започатковує цілу серію творів-фентезі, що написані на основі української міфології та фольклору.

ВИБІРКОВО-РОЗПОДІЛЬНИЙ ДИКТАНТ

Визначте реальне та фантастичне у повісті-казці «Зброя вогню» Тараса Завітайла. Заповніть таблицю.

ФАНТАСТИЧНЕ	РЕАЛЬНЕ

ГЛОСАРІЙ «НЕЗВИЧАЙНІ ПЕРСОНАЖІ ТВОРУ»

ВІДЬМА – жінка, що має сильні надприродні здібності. Всі відьми, за народними уявленнями, могли впливати на погоду, насилати дощ, або посуху. Слово «відьма» походить від індоєвропейського слова «відати, знати».

ВОВКУЛАКА – людина, яка з власної волі чи під впливом якихось інших сил може перетворюватися на вовка.

ДОМОВИК – дух домашнього вогнища. Під впливом християнства народ перетворив домовика у домашнього чорта (дідька).

ВОДЯНИК – у слов'янській міфології злий дух, втілення водної стихії як негативного й небезпечного явища. Уявлявся в подібі діда, що має бороду й волосся з водоростей.

ЛІСОВИК – надприродна істота попелястого кольору з довгим волоссям, схожа на людину. Найчастіше лісовики показувалися людям в образі старого діда з довгою сивою бородою.

МАВКА – міфічна істота в образі красивої дівчини з довгим розпущеним волоссям.

УПИР – міфічна істота, мрець, що висмоктує кров із живих людей. Зробити зі звичайної людини упиря могли чаклуни, відьми та нечиста сила.

РУСАЛКА – міфічна істота в образі гарної дівчини. Вважалося, що русалками ставали дівчата, які загинули неприродною смертю, втопилися.

ХАРАКТЕРНИК – людина, яка має надприродні здібності, вмє чаклувати. Багато характерників було серед українських козаків.

«КАРУСЕЛЬ ЗАПИТАНЬ І ВІДПОВІДЕЙ»

Робота над змістом твору
«Зброя вогню»

1. За що подякував козак дівчині-русалці?
2. Який секрет «неприглядної» шаблі був давно втрачений?
3. Як Андрій зустрів нежданого гостя, що прийшов від знахарки з хутора Дніпрового?
4. Який план придумали Никодим, Мефодій та Андрій, щоб зустріти нічних гостей: перевертня та вурдулаків?
5. Що ви дізналися про жителів хутірця Дніпрового?
6. Як сприйняли звістку про татар хуторяни?
7. Після того, як татарський загін було розбито, хто допоміг розбудувати хутір?
8. Чому вершник з Очеретянки просив Андрія про допомогу?
9. Жителі хутірця непокоїлись. Чи вагомі для цього були підстави?
10. Про які жахи розповів Мефодій після повернення на хутір?

11. З якою метою Андрій скликав до себе на раду козацьких чаклунів?

12. Як козаки здобули перемогу у битві з нечистю?

ГРА «ПРИГАДАЙТЕ ГЕРОЇВ ТВОРУ «ЗБРОЯ ВОГНЮ»

И	П	С	Л	Я	П	Є	Ж	Є	С	П	Б	Є
Д	А	З	Ь	Т	Т	К	Г	Л	А	В	Б	Я
Т	Г	Р	О	Б	А	К	Р	І	Г	Ч	В	Щ
Ц	Ж	Я	Ц	З	Ш	Х	Х	С	А	О	Г	Ж
В	І	Т	Р	Я	К	Т	Ь	И	Ф	Щ	Ж	Ч
Н	В	Ш	З	Б	А	Н	Д	Р	І	Й	Ю	Б
Ф	О	Щ	В	А	С	И	Л	Ь	Я	М	Я	Г
Ф	У	П	А	Ц	Ю	К	Д	О	Ь	Ф	М	Ф
Р	Т	П	Д	О	Р	О	Ш	Р	Ж	Г	І	Є
А	С	Ш	Ю	Щ	К	Д	К	Я	Я	С	Ч	Ф
Ж	Г	Б	Б	Х	Є	И	Ч	Ь	Є	О	Н	Н
Д	З	Й	В	В	Г	М	Е	Ф	О	Д	І	Й
І	Л	С	І	В	Р	Й	Е	Х	Р	Я	К	О
Х	Т	С	У	Т	Я	Г	Х	С	І	О	Е	І
Й	Ь	Є	І	Є	Ф	Б	К	І	Г	П	Л	Х
З	Г	Х	О	А	Й	Д	В	З	Ю	І	Ь	А

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____

Відповідь:

И	П	С	Л	Я	П	Є	Ж	Є	С	П	Б	Є
Д	А	З	Ь	Т	Т	К	Г	Л	А	В	Б	Я
Т	Г	Р	О	Б	А	К	Р	І	Г	Ч	В	Щ
Ц	Ж	Я	Ц	З	Ш	Х	Х	С	А	О	Г	Ж
В	І	Т	Р	Я	К	Т	Ь	И	Ф	Щ	Ж	Ч
Н	В	Ш	З	Б	А	Н	Д	Р	І	Й	Ю	Б
Ф	О	Щ	В	А	С	И	Л	Ь	Я	М	Я	Г
Ф	У	П	А	Ц	Ю	К	Д	О	Ь	Ф	М	Ф
Р	Т	П	Д	О	Р	О	Ш	Р	Ж	Г	І	Є
А	С	Ш	Ю	Щ	К	Д	К	Я	Я	С	Ч	Ф
Ж	Г	Б	Б	Х	Є	И	Ч	Ь	Є	О	Н	Н
Д	З	Й	В	В	Г	М	Е	Ф	О	Д	І	Й
І	Л	С	І	В	Р	Й	Е	Х	Р	Я	К	О
Х	Т	С	У	Т	Я	Г	Х	С	І	О	Е	І
Й	Ь	Є	І	Є	Ф	Б	К	І	Г	П	Л	Х
З	Г	Х	О	А	Й	Д	В	З	Ю	І	Ь	А

1. **ПАЦЮК**
2. **ДОРОШ**
3. **ВІТРИК**
4. **ГРОБАК**
5. **АГАФІЯ**
6. **НИКОДИМ**
7. **МЕФОДІЙ**
8. **ВАСИЛЬ**
9. **ХРЯК**
10. **ПТАШКА**
11. **АНДРІЙ**
12. **НИКЕЛЬ**

ЛОТО «НАРОД СКАЖЕ, ЯК ЗАВ'ЯЖЕ»

Зберіть із окремих слів прислів'я. Кого з героїв творів Тараса Завітайла вони характеризують?

сила

там

не зможе

Де

допоможе

розум

➤ Де сила не зможе, там розум допоможе.

налите

не прохолоне

серце

Раз

ввік

добром

➤ Раз добром налите серце – ввік не прохолоне.

не любить

злий

Темрява

світла

не терпить

доброго

➤ Темрява світла не любить, злий доброго не терпить.

ЛОГІЧНИЙ ДИКТАНТ

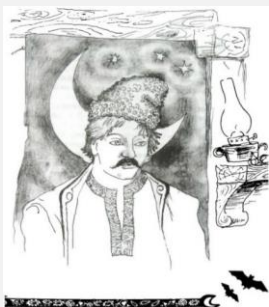
Установіть відповідність між ілюстрацією та цитатою з твору «Зброя вогню».

1.

А. «На порозі стояв чоловік, з виду – начебто чумак. У світлі повного місяця та Андрієвого каганця прибульця було видно досить добре: кругле вусате обличчя, кучма, недбало зсунута набакир, червоний кептар нарозхрист, сині шаровари».

2.

Б. «Прошу пробачити мене за те, що вдався до такого варварства, але, даруй, у мене просто не було вибору».

<p>3.</p> 	<p>В. «Вона була вродливою білявою молодницею років тридцяти п'яти, з м'якими, приємними рисами обличчя і добрими сірими очима. Погляд її завжди був якийсь стурбований, так наче вона бачить те, що не дано бачити іншим, і від того в очах її постійно світилася тиха печаль».</p>
<p>4.</p> 	<p>Г. ««Поруч з Мефодієм ішов чоловік – невисокого зросту, кремезний і лисий. Взутий він був у чорні шнуровані черевики, вдягнений у чорні шкіряні штани, оголені груди були хрест-навхрест перетягнуті широкими шкіряними ремнями з металевими наплічниками, а з лівого боку висів величезний топір».</p>
<p>5.</p> 	<p>Г. «Топтали копитами, рубали шаблями. В центрі, коло самих шанців, рубалися козаки Дороша з перевертнями і вурдалаками. Тут серед козаків уже були втрати. П'ять козаків розірвані на шматки, ще з десяток корчилися від жахливих ран».</p>
<p>6.</p> 	<p>Д. «Потвора була завбільшки з теля. Стояла на чотирьох лапах, причому передні були помітно довшими... Голова потвори була жахливою подобою людської, з масивною шелепою і величезними іклами. Потвора загарчала й вишкірилася».</p>

<p>7.</p> 	<p>Е. «Увечері на Січ приїхав старий козак – характерник Степан Бородавка, і тепер розважав чесну компанію веселими оповідками про свої зустрічі з усякого роду поганню».</p>
<p>8.</p> 	<p>Є. «Звірятко стрепенулося і намірилося було втекти, але раптом опудало огорнулося туманом, а коли туман розсіявся, на його місці постав козак, який умить захопив ласуна за шкірки».</p>
<p>9.</p> 	<p>Ж. «...невисокий, кремезний і кривоногий чоловік – з довгою, аж до пояса, бородою, у грубій полотняній сорочці й полотняних штанях... У прибулого були великі карі очі, густі, кошлаті брови, ніс картоплиною, а губи, як вареники, – великі й бліді».</p>

Відповідь: 1Б; 2А; 3Ж; 4Д; 5В; 6Є; 7Г; 8Е; 9Г.

РУБРИКА «ПРИПУЩЕННЯ»

На основі ключових слів хмаринки відзнайдіть історію написання книги «Діти Праліса» Тараса Завітайла.

- «Серед тих демонів було ... (три) брати, і звали їх Один, Сет і Праліс».
- «Років з ... (десять) тому оселився він поблизу Пирятина, на одному з порослих лозами островів Удаю».

Довідка: дванадцять, десять, півтори сотні, дві, чотири, три, двох сотень, двадцять.

ГРА «ТЕМНА КОНЯЧКА»

Упізнайте героя повісті-казки «Діти Праліса» за репліками.

1. «Це Пташка. А це мій дід Липень і онук Первосвіт онук» (Баба Одарка).
2. «Мабуть, батько... Його звати Мефодій, він... знахар...» (Пташка).
3. «Чортівня якась! Як же так, Свириде? Недогледіли, Явтуше! Де, куди вона могла дітися? Як у воду канула!» (Мефодій).
4. «Праліс живий, але він спить у кургані. Мавки приспали його» (Вітряк).
5. «Кажу вам: не тільки золота, всякого добра там повно. Матимете майже все. Лише розбийте камінь і розрийте курган!» (Дідюн).
6. «Через нього загинула моя сестра – Берізка... Він проклятий! І заслуговує цього» (Вербичка).
7. «Ось моя баба Одарка, це – Вербичка, мавка, володарка нашої діброви, а це – онук мій, Первосвіт» (Липень).
8. «Таке враження, ніби в цій дівчинці віродилася сила загиблої Мавки!» (Повітрун).
9. «Я проспав дві тисячі років... Берізка і справді знала свою справу!» (Праліс).
10. «Тільки спробуй, і так скуштуєш моєї шаблі, що мало не буде!» (Андрій).
11. «Це тобі, козаче, не простий чорт... А на шаблі твоїй і срібла немає, не візьме!» (Борода).

12. «Наскільки я знаю, Вітхак обов'язково захоче їх полагодити і запустити механізм, до якого я пхиднаю ахкан» (Нікель).

ГРА «ВІЗНАЙТЕ ГЕРОЯ»

Визначте, кому з героїв твору «Діти Праліса» належать такі характеристики:

1. Лікар і помічник Гапки.

2. Був демоном вищої касті, наділений неабиякою силою. Створив усю погань.

3. Дуже гарна і добра жінка. Вона багато зробила добра як для нечисті, так і для людей.

4. Нова володарка Діброви, яка успадкувала силу від сестри Вербички – Берізки.

5. Старий Андрійв друга і побратим.

А Праліс

Б Пташка

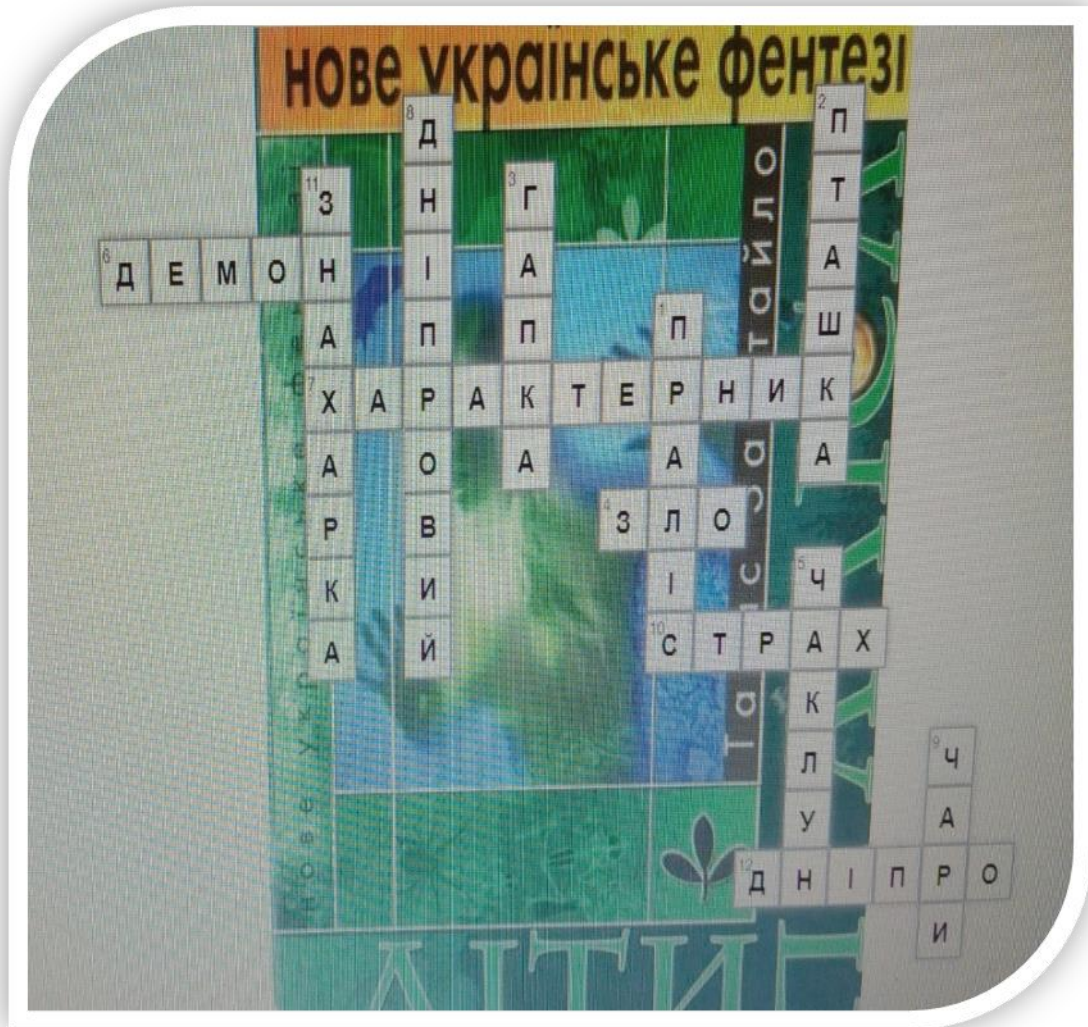
В Упир Мефодій

Г Степан Бородавка

Відповідь: 1В, 2А, 3Б, 4Г.

РУБРИКА ДЛЯ КМІТЛИВИХ

Придумайте запитання до слів кросворду.

ВПРАВА «АСОЦІАЦІЇ»

Напишіть слова, які асоціюються з героїнею творів Тараса Завітайла.
Пригадайте, як вона стала володаркою Діброви.

	П	прагнення, пошук
	Т	таємниця, твердість духу
	А	активна
	Ш	швидка
	К	красива
	А	ангел

ПЕРШІ ДОСЛІДЖЕННЯ У МАЛІЙ АКАДЕМІЇ НАУК

Учнівське мінідослідження

**«Топоніми як компоненти просторової репрезентації героїв книг Тараса
Завітайла»**

Дослідіть топоніми, які використовує Тарас Завітайло у своїх книгах.

Відповідь: У фантастичних творах українських письменників топоніми як компоненти художнього тексту забезпечують насамперед реальність відтворення певних подій, окреслюючи при цьому певний простір, у межах якого триває сюжетна лінія, діють головні й другорядні персонажі.

«ЗБРОЯ ВОГНЮ»

ТОПОНІМИ	ЦИТАТИ З ТВОРУ
<p>Великий Луг – річкові плавні</p> 	<p>«Теплий весняний вітерець гуляв неосяжними заплавами Великого Лугу, ганяючи зелені хвилі по молодих очеретах».</p>
<p>Чорне море</p> 	<p>«Дніпро, перебравшись через пороги і захопивши вшир мало не весь обрій, ніс свої води до Чорного моря».</p>
<p>хутір Дніпровий</p> 	<p>«Я від знахарки, що з хутора Дніпровий».</p>

місто Перекоп

«Побував я в Перекопі з місяць і повернувся додому, а мені батько мій старий вже й наречену підшукав».

Крим

«У Крим їздив по сіль, у Перекопі часто бував, ну і зустрів там татарку-чорнявку».

місто Черкаси

– Та я так... Не на Черкаси бува?..

– Може, й на Черкаси... А що?

село Очеретянка

(Житомирська обл.)

«Вже споночіло, коли Андрій і Кирило під'їжджали до Очеретянки».

ПЕРШІ ДОСЛІДЖЕННЯ У МАЛІЙ АКАДЕМІЇ НАУК

У творах Тараса Завітайла усі топоніми реальні. Вони є маленькими часточками України. Ними автор окреслює українську ментальність, українську душу, створює достовірність у зображенні сюжетних ситуацій і просторових репрезентацій героїв.

«ДІТИ ПРАЛІСА»

ТОПОНІМИ	ЦИТАТИ З ТВОРУ
<p>село Березова Рудка (Полтавська область)</p> 	<p>«А от до Рудки рукою подати...»</p> <p>«Село? Та то й не село... Так, верболози... Березова Рудка зветься».</p>
<p>острів Хортиця</p> 	<p>«Мабуть, про такого дуба й розповідав їй дядько Андрій, тільки той був на Хортиці...»</p>
<p>місто Чернігів</p> 	<p>«Річ у тім, що біля Черкас невеличкий загін Андрія нагнав ланку чумаків, яка прямувала до Чернігова».</p>

Сула (притока Дніпра)

«Це Сула, – шепотів Андрій...»

місто Лубни (Полтавська область)

«Лубни... Я впізнаю...»

місто Пирятин (Полтавська область)

«До Пирятина, а там уже якось
знайдемо!»

річка Удай

«Вночі на березі Удаю палало багаття,
біля якого гучно реготала нечисть
Андрія».

річка Перевід

«Курган стоїть на березі річки Перевод».

ГРА «ДОМІНО»

Складіть доміно, добираючи синоніми до слів «добро», «зло». Як ви вважаєте, хто у повісті-казці «Зброя сміху» виступає уособленням добра, а хто – зла? Поясніть свою думку.

Добро – вірність, ввічливість, щирість, працьовитість, любов, терпіння, турбота, допомога, чуйність, прихильність, ласка, привітність, співчуття, щедрість...

Зло – жорстокість, боягузтво, егоїзм, грубість, зазнайство, скупість, заздрість, злочин, ненависть, вбивство, брехня, гординя, злість, ревності...

ХВИЛИНКА АФОРИЗМІВ

Запишіть афоризми, які у своєму мовленні використовують головні герої творів Тараса Завітайла.

Наприклад:

- А от до Рудки рукою подати...
- Як корова язиком злизала

ВПРАВА «ЕМОЦІЇ ГЕРОЇВ»

Складіть «ланцюжок емоцій» героїв твору.

ГЕРОЇ		
Козак Андрій		
Водяник Никодим		
Упир Мефодій		
Знахарка Гапка		

РУБРИКА «МАЙСТРИ СЛОВА»

Придумайте власне продовження історії повісті-казки «Діти Праліса», змінивши фінал твору.

ІНТЕРНЕТ ДЛЯ КНИГОМАНІВ

Поглибити свої знання про творчість Тараса Завітайла можна, переглянувши відеоролик в Інтернеті.

<https://www.youtube.com/watch?v=actnHYyZ7Lk>

РУБРИКА «ФОТОМИСТЕЦТВО»

МК: фотоетюди «Добро і зло»

Мета. Формувати ключові компетентності:

учень/учениця

аналізує життєві ситуації, людські вчинки на матеріалі вивчених творів;
узагальнює інформацію; **визначає** необхідність додаткової інформації,
шукає її в мережі Інтернет та інших

Формувати предметні компетентності

Учень / учениця:

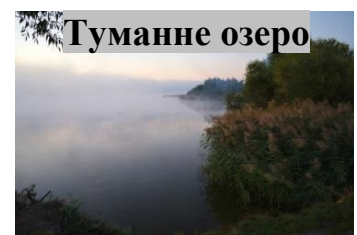
називає імена митців, твори яких вивчали впродовж року; **розповідає** про ті,

які найбільше сподобалися; **пояснює** та **аргументує** свою думку.

ЛОТ «ГЕОГРАФІЧНИЙ»

У яких творах згадано такі географічні назви? Пригадайте авторів цих творів.

Відповідь: Карпати – Дара Корній, «Гонихмарник», Березова Рудка – Тарас Завітайло, «Діти Праліса», Борисфен – Костянтин Матвієнко, «Час настав», Кавказ – Олесь Бердник, «Вогнесміх», Туманне озеро – Тарас Микітчак, «Долина Єдиної Дороги», Буремна Затока – Наталя Тисовська, «Три таємниці Великої

ЛОТ «ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ»

Установіть відповідність між літературними жанрами та їхніми визначеннями.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ЖАНР	ВИЗНАЧЕННЯ
1.Фентезі	А Літературний жанр з фантастичним казковим сюжетом.

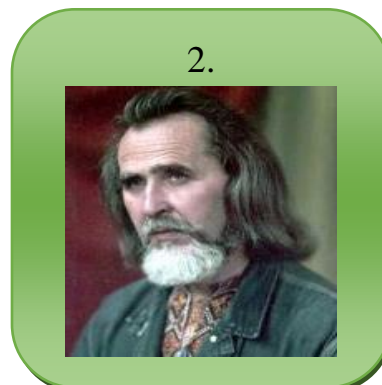
2. Антиутопія	Б Роман, сюжет якого насичений незвичайними подіями й характеризується їхнім несподіваним поворотом, великою динамікою розгортання.
3. Феєрія	В Літературний жанр, заснований на використанні міської міфології; необхідною передумовою є те, щоб події відбувались здебільшого в місті.
4. Урбаністичне фентезі	Г Літературний жанр фантастичної літератури, дія якого відбувається у вигаданому світі, де чудеса і вигадка нашого світу є реальністю.
5. Пригодницький роман	Ґ Зображення небезпечних наслідків, пов'язаних із експериментами над людством задля його «поліпшення», певних, часто принадливих, соціальних ідеалів.

Відповідь: 1Г, 2Ґ, 3А, 4В 5Б.

ЛОТ «БІОГРАФІЧНИЙ»

ГРА «ЧИЙ ЦЕ ПОРТРЕТ?»

Назвіть прізвища письменників та їхні найвідоміші твори.

4.

5.

6.

7.

8.

Відповідь: 1 – Тарас Микітчак, 2 – Олесь Бердник, 3 – Дара Корній, 4 – Дзвінка Матіяш, 5 – Наталія Дев’ятко, 6 – Наталя Тисовська, 7 – Тарас Завітайло, 8 – Костянтин Матвієнко.

ЛОТ «ЛІТЕРАТУРНИЙ КАЛЕЙДОСКОП»

ГРА «ЛІТЕРАТУРНЕ ЛОТО»

Кожній цифрі відповідає прізвище та ім'я автора, а кожній літері – назва твору. Вас можна вважати переможцем «Літературного лото», якщо ви правильно виконаєте це завдання на відповідність і коротко розкажете сюжети прочитаних книг.

АВТОР	НАЗВА ТВОРУ
1. Олесь Бердник	А «Карта і компас»
2. Дзвінка Матіяш	Б «Три таємниці Великого озера»
3. Наталія Дев'ятко	В «Зброя вогню» та «Діти Праліса»
4. Наталя Тисовська	Г «Час настав»
5. Тарас Микітчак	Г «День Сніговика»
6. Костянтин Матвієнко	Д «Гонимарник»
7. Тарас Завітайло	Е «Вогнесміх»
8. Дара Корній	Є «Долина Єдиної Дороги»

Відповідь: 1Е, 2Г, 3А, 4Б, 5Є, 6Г, 7В, 8Д.

ЛОТ «РІЗНОМАНІТТЯ ФАНТАСТИКИ»

ЛІТЕРАТУРНИЙ ДВОБІЙ

Висловіть свої думки щодо «жіночої» та «чоловічої» фантастики. Хто пише краще, на вашу думку? Що об'єднує читацьку аудиторію?

ФАНТАСТКИ

Дзвінка Матіяш

Наталія Дев'ятко

Наталя Тисовська

Дара Корній

ФАНТАСТИ

Тарас Микітчак

Олесь Бердник

Костянтин Матвієнко

Тарас Завітайло

ЛОТ «ДЕТЕКТИВНИЙ»

КОНКУРС СЛДОПИТІВ

Кому належать ці предмети?

Відповідь:

Зелений пікап (Майкл, «Три Таємниці Великого озера», Наталя Тисовська).

Гребінь (Русалка, «Зброя вогню», Тарас Завітайло).

Шабля (Андрій Сивий, «Зброя вогню, Тарас Завітайло).

Підручник «Математика» (Ірма, Дзвінка Матіяш, «День Сніговика»).

Карта (капітан Ярош, Наталя Дев'ятко, «Скарби Примарних островів»).

Книги (Аліна Григоренко, Дара Корній, «Гонихмарник»).

ЛОТ «У ЛАБІРИНТІ ЗАПИТАНЬ»

ГРА «ПРАВДА ЧИ ФЕЙК?»

1. Роман Костянтина Матвієнка «Час настав» – пригодницьке урбаністичне фентезі (Правда).

2. Повісті Тараса Завітайла «Зброя вогню» та «Діти Праліса» – дві частини однієї історії про дивовижних, непересічних героїв, про вічну боротьбу світла й темряви (Правда).
3. Наскрізний мотив повісті Дзвінки Матіяш «День Сніговика» – цінність родини, дружби, стосунків (Правда).
4. Головний герой роману «Час настав» – студент-львів'янин Аскольд Четвертинський (Фейк).
5. У своїх повістях «Зброя вогню» та «Діти Праліса» Тарас Завітайло створив образ романтичної, загадкової і прекрасної України (Правда).
6. Герої твору «Діти Праліса» Тараса Завітайла, потрапляючи у музей природи, долають перешкоди і відкривають таємницю дітей Праліса (Фейк).
7. Головного героя твору «Дорога Єдиної Дороги» Тараса Микітчука звать Чисторосом Болітником, він, юний, сміливий, розумний хлопець, який дуже багато знає про свій світ і часто подорожує в межах рідної Долини (Правда).
8. У романі Олеся Бердника «Вогнесміх» розповідається про історію великої української сім'ї Гуків, які живуть у селі під Черніговом (Фейк).
9. З'ясувати таємниці маленького містечка збирається героїня роману Наталі Тисовської «Таємниці Великого озера», українська студентка одного з північноамериканських університетів (Правда).
10. «Гонихмарник» – фентезійний роман Дари Корній, вперше опублікований у 2010 році, в якому розгортається кохання між міфічною істотою Гонихмарником та земною дівчиною (Правда).
11. У творі «Скарби Примарних островів» Наталії Дев'ятко під чорними вітрилами піратського корабля «Перлина» зібралася незвичайна команда, всіх їх покликкала жага пригод та нестерпне бажання знайти незлічені скарби (Фейк).

12. У романі «Вогнесміх» Олесь Бердник порушує питання сенсу життя, роздумує над проблемами пізнання світу (Правда).

ЛОТ «ЗНАВЦІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ»

За поданими ключовими словами або словосполученнями визначте прізвище письменника та назву твору.

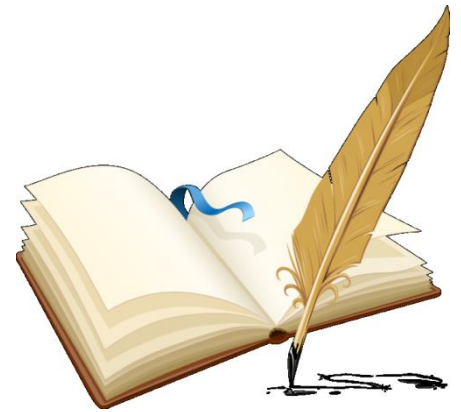

1. Никодим, Гапка, Вербичка, Пташка, Повітрун («Діти Праліса», Тарас Завітайло).
2. Козацька чайка, шабля, Андрій, курінь, Борода («Зброя вогню», Тарас Завітайло).
3. Медове місто, диктатор, сніг, тест, Ірма («День Сніговика», Дзвінка Матіяш).
4. Карта, корабель, скарби, таємниця, чорні вітрила («Скарби Примарних островів», Наталія Дев'ятко).

ЛОТ «ЮНІ ФАНТАСТИ»

Виявіть свої творчі здібності та придумайте фантастичний твір, у якому б переплітались ключові думки кожної із прочитаної вами книги з цього курсу:

проблема цілісності особистості (Дара Корній «Гонимарник») + захист природи (Олесь Бердник «Вогнесміх») + перемога добра над злом (Дзвінка Матіяш «День Сніговика») + час і простір (Наталія Дев'ятко «Кариа і компас» + детективне розслідування (Наталія Тисовська «Три таємниці Великого озера») + глибокий психологізм змалювання персонажів (Тарас Микітчак «Долина Єдиної Дороги») + збереження історії свого народу (Костянтин Матвієнко «Час настав») + образ прекрасної і загадкової України (Тарас Завітайло «Зброя вогню» та «Діти Праліса»).

У своїй книзі спробуйте познайомити та подружити всіх героїв цих творів.

А тепер прочитайте свій твір і порекомендуйте його своїм друзям!

ЛОТ «РЕЧОВИЙ ДОКАЗ»

За «речовими доказами» впізнайте твори, прочитані вами у цьому курсі.

СПИСОК

ВИКОРИСТАНИХ

ДЖЕРЕЛ

1. Бердник Олесь. «Вогнесміх». Видавництво: «Триада», 2006. – 560 с.
2. Дев'ятко Наталія. На захист вітчизняної літератури для дітей та юнацтва /Н. Дев'ятко// ШБЦ: Бібліотечна робота. – 2016 .- №8.- С.19-24.
3. Дев'ятко Наталія: поетеса, прозаїк, перекладач: [біогр.довідка] // Сучасні письменники України: біобібліогр.довідник / упоряд. А.Гай.- Уточ.і доп. – Біла Церква, 2012. – С.123.
4. Дев'ятко Наталія. Карта і компас: Скарби Примарних островів. Книга перша. Навчальна книга – Тернопіль: Богдан, 2011. – 304 с.
5. Завітайло. Т. Зброя вогню. – К.: Наш час, 2006. – 143 с.
6. Завітайло Т. Діти Праліса. – К.: Наш час, 2007.– 120 с.
7. Корній Дара. Гонимарник: роман. – Харків: Клуб сімейного дозвілля (КСД), 2010. – 336 с.
8. Матвієнко Костянтин. Час настав. Видавництво: Теза, 2011. – 320 с.
9. Матіяш Дзвінка. День Сніговика. – Брустурів: Дискурсус, 2014. – 228 с.
10. Микітчак Тарас. Долина Єдиної Дороги. – Л. : Скриптурм Бук Хаус, 2008. – 278 с.
11. Тисовська Наталя. Три таємниці Великого озера. Видавництво: Наш час, 2011. — 264 с. — (Серія: nova proza.ua). — м. Київ.

ЕЛЕКТРОННІ ДЖЕРЕЛА

1. Антиутопія. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Антиутопія>.

2. Барякіна Е. Довідник письменника. Дос'є на героя. Анкета персонажа. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.avtoram.com/dose-na-geroya/>.
3. Буктрейлер. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Буктрейлер>.
4. Водопада Какабека. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bykovvg-1952.livejournal.com/213767.html>.
5. Водяник. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Водяник>.
6. Всеосвіта. Сенкан до слова «сторія». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/senkan-do-slova-istoria-144615.html>.
7. Голомідова Наталка. Дзвінка МАТІЯШ: «Хочу, щоб читачі відчули смак раю». Галицький кореспондент. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gk-press.if.ua/x7774/>.
8. Дев'ятко Наталія Володимирівна. Біографія. Бібліотека української літератури. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=14047>.
9. Дев'ятко Наталія Володимирівна. Матеріал з Вікіпедії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Дев%27ятко_Наталія_Володимирівна.
10. Дев'ятко Наталія. Скарби Примарних островів. Карта і компас. Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://toloka.to/t54051>.
11. Демонологія. Українські традиції. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://traditions.in.ua/viruvannia/demonologiya>.
12. Дзвінка Матіяш. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://read-it19.webnode.com.ua/products/dzvinka-matiyash/>.
13. Дзвінка Матіяш. А любов залишається. Новина. Видавництво Старого Лева. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://starylev.com.ua/news/dzvinka-matiyash-lyubov-zalyshayetsya>.

14. Дивовижне відео про Карпати. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kamendvir.com.ua/articles/361286>.
15. Епос, його особливості. Жанри та жанрові різновиди епосу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5458358/page:18/>.
16. Завітайло Тарас. Балансування над прірвою. «Благовісник», 3, 2009. Київ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.blag.org.ua/2svidchenya/balansuvanya_nad_prirvoyu.html.
17. Заржицька Еліна. Рецензія на книжку: Н. Дев'ятко. Карта і компас : Скарби Примарних островів. Книга 1. Сучасна українська книго сфера. 03.04.2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.avtura.com.ua/review/1084/>.
18. Канадська рись. Сайт о животных. 2019 Web-Zoopark.ru. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://web-zoopark.ru/mlekoritayushchie/kanadskaya_rys.html.
19. Корній Дара: книги, актуальна інформація про Дара Корній. Життєпис. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://book-ye.com.ua/authors/dara-kornij/>.
20. Книгопоради від Дзвінки Матіяш. Люди. Новини. Центр імені митрополита Андрея шептицького. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://center.ucu.edu.ua/biblioteka-novyny/knygorady-vid-dzvinky-matiyash/>.
21. Лісова пісня. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Лісова_пісня.
22. Матіяш Дзвінка. День Сніговика (уривок). Буквоїд. Електронна бібліотека / Проза. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bukvoid.com.ua/library/dzvinka_matiyash/den_snigovika_urivok/.
23. Матвієнко Костянтин Степанович. Матеріал з Вікіпедії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

- Матвієнко_Костянтин_Степанович.
24. Матіяш Дзвінка. Видавництво Старого Лева. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://starylev.com.ua/old-lion/author/matiyash-dzvinka>.
 25. Матіяш Дзвінка Валентинівна. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Матіяш_Дзвінка_Валентинівна.
 26. Матвієнко Костянтин. Главред. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://glavred.info/chat/212-konstantin-matvienko.html>.
 27. Містика. Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Містика>.
 28. На Полтавщині пройшов мультикультурний етнофестиваль «Свіччине весілля». Інтернет-видання «Полтава 365». 03.09.2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://poltava365.com/na-poltavshhini-projshov-multikulturnij-etnofestival-svichch.html?page=4>.
 29. Наталя Тисовська: один роман – три таємниці. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/5yL2U9d>.
 30. Наталя Тисовська: не думала, що пишу роман про українську діаспору. Україна. 25.11.2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2011/11/111124_book_interview_tysovska_ek.
 31. Новогодний курс Вероники Калачевой «Акварельная зима». Урок 5 - Девочка и снеговик. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://iranani.livejournal.com/6891.html>.
 32. Перша електронна газета. 02.10.2016. Гонимарник: лямур-тужур впереміш з українською міфологією. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://persha.kr.ua/blogs/94557-gonyhmarnyk-lyamur-tuzhur-vperemish-z-ukrayinskoju-mifologiyeyu/>.
 33. Проблематика художнього твору. gorodenok.com. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gorodenok.com/проблематика-художнього-твору/>.

34. Сіробаб Наталія. На Полтавщині майстри оригінально оздобили зупинку. «Kolo.poltava.ua (Новини Полтави)». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kolo.news/category/suspilstvo/4678>.
35. Славінська Ірина. Стрічають по одержі: обкладинка української книжки. Українська правда. 13.01.2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/culture/2011/01/13/69947/>.
36. Сліпушко О. Інтелектуальний роман Олеся Бердника «Вогнесміх» в інтертекстуальному полі міфології. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. 19/200, с. 18-20. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/Hi-Tech/Documents/VKNU_LMF_2008_19_7.pdf.
37. Словник іншомовних слів. Словопедія. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/36/53411/249831.html>.
38. Словник літературознавчих термінів (9 клас). Персональний сайт Івонни Склярвої. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ivanna-site.in.ua/slovnuk-literaturoznachykh-terminiv-9-klas>.
39. Тисовська Наталя. Наталя Тисовська – українська письменниця. Література. Біографії. Український центр. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrcenter.com//Література/55518/Наталя-Тисовська/Біографія>.
40. Українська правда. Вибір року 2019. Дара Корній. «Гонимарник». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/book/4ce543e8b109c/>.
41. У Черкасах формують стратегію розвитку міста на двадцять років. ВІККА. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vikka.ua/novini/16723-u-cherkasah-formuyut-strategiyu-rozvitku-mista-na-dvadtsyat-rokiv.htm>.
42. Фантастика. Матеріал з Вікіпедії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.

43. Фантастика України. Матеріал з Вікіпедії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
44. Шестак. А. Кілька слів про українську фантастику. Друг читача. 24.09.2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/0yL2GLH>.
45. Щербина Володимир. Зброя вогню. Народний оглядач. 18.04.2006. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/WyL2FXc>.